

Mikel & Mikel publizitate kreatiboak:

"Hemengoak ekoizle onak gara, baina saltzaile txarrak"

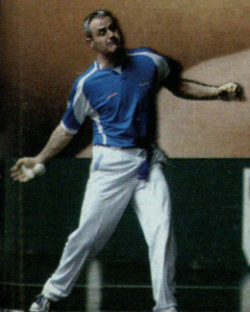
ARGIA

2005eko ekainaren 26a | LXVIII. urtea | 1.998 zenbakia | 3,30 euro

**Lesbiana, gay, transexual
etiketak hautsi nahian
Gu ez gara lesbianak**

9 778402 139093

Elitetik kanpoko pilotariek badute liga alternatibo profesionala

INFORMAZIOAR

Erremintak

Ingeniaritza linguistikoan dugun ikerketa + garapena + berrikuntza oinarritzko erremintak sortzen eta hobetzen dihardu. Oinarritzko KAPSULA deituriko sistema teknologikoan biltzen dira. Honakoak:

- Analizatzaile morfologikoa
- Euskararako lematizatzailea
- Espainolerako lematizatzailea
- Kwin: MS Word artxiboetako bilatzailea
- Testu alineatuak ikusteko prototipoa
- Itzulpenak baieztatze prototipoa
- Konkordantziak ikusteko prototipoa
- Batua/bizkaiera itzulpen laguntzailea

Ikerketa

- SARETEK, Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzaren Euskal Sarean integratuta gaude.
- Oinarritzko ikerketako proiektuak egiten ditugu Eusko Jaurlaritzaren Zientzia eta Teknologia Plangintzetan (SAIOTEK). Adibide gisa:
 - Lengoaia naturalaren prozesamendua
 - Lengoaia naturalaren prozesamendua informazioaren gestioari aplikatuz
 - Lengoaia naturalaren prozesamendua ezagutzaren gestioari aplikatuz
- Ikerketa aplikatua egiten dugu Eusko Jaurlaritzaren Zientzia eta Teknologia Plangintzetan (INTEK). Adibidez:
 - Itzulpen-laguntzaileak hizkuntza tekniketan oinarrituz
 - Itzulpen laguntzaileak itzulpen-memorietan oinarrituz

Soluzioak

Web/CD-ROM/papera formatuetan soluzioak ondoko alorretan:

- Berriak eta agendak
- Aldizkari eta egunkariak
- Liburutegi eta dokumentazio-zentroak
- Formazio eta autoformazioa
- Jolas interaktiboak
- Denda birtualak
- Bezeroentzako gune pribatuak
- Komunikazio korporatiboa

N UNIBERTSOA

Adur SOFTWARE
PRODUCTIONS

erri-
arako taldeak
erri-
reminta hauek
on-
en batzuk:

Adur Software Productions, S. Koop (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

Orbitzuak

holkularitza
zarritako soluzioen
guneraketa jarraia
omunikazio zuzena
sperientzia

Kazetari gazteen 2000 ARGIA erreportaje sariketa

OINARRIAK

1. Sariketa honetara 30 urtez azpiko pertsona orok aurkeztu ahal izango du.
2. Aurkeztuko diren lanak erreportajeak izango dira, barne har ditzaketarik elkarrizketak, aipamenak, dokumentuak edo interesgarritzat jotzen den edozein material. Erreportajeak argitaragabeak izango dira.
3. Gaia librea izango da. Egile bakoitzak nahi adina lan aurkez ditzake. Egile bakoitzak ordea, ezingo du sari bat baino gehiago irabazi.
4. Hiru kategoria izango dira:
 - a) Erreportaje laburra: 4.000 - 6.000 karakter.
 - b) Erreportaje luzea: 10.000 - 15.000 karakter.
 - c) Interneteko erreportajea: 3.000 - 5.000 karakter.
5. Erreportaje bera, kategoria desberdinetara moldatuta aurkeztu ahal izango da, baina erreportaje bakoitzak sari bakarra irabazi ahal izango du.
6. Erreportajeak disketean, CD-an edo Internetez entregatu beharko dira. Lana izengoitiz sinatuko da eta datuak aparteko gutunazalean edo artxiboan bidaliko dira. Parte hartzaile guztiek izen-abizenak, adina, helbidea, e-posta eta telefono zenbakia jarriko dituzte. Lanak urriaren 28a baino lehen entregatuko dira, honako helbide hauetako batean:

ARGIA astekaria («2000 ARGIA» Erreportaje Lehiaketa)
Industrialdea, 15 · 20160 LASARTE-ORIA
promozio@argia.com

7. Lanak epaitzerakoan, testuei emango zaie garrantzirik handiena eta era honetako aldagaiak hartuko dira kontuan: gaiaren erakargarritasuna, emandako informazioaren deigarritasuna eta ulergarritasuna, edukien ekarpena, originaltasuna, idazkera... Nolanahi ere, testuekin batera elkar daitezkeen irudi, argazki, infograma edo bestelako elementuak ere baloratuko dira.

Interneteko erreportajearen kasuan, aipaturiko aldagai horiei erantsi behar zaie, Internetek eskaintzen dituen adierazpenerako aukerak baliatzea: edukien antolaketa sarean pentsatuz, esteken egokitasuna, hipertestuaren erabilera, sareko baliabide eta informazioaren aprobetxamendu egokia...

8. Epai-mahaia kazetaritzan ezagunak diren pertsonak eta ARGIA eta Sareko Argiako zuzendariek osatuko dute.
9. Sariak hutsik gera daitezke eta epaia ezin izango da errekurritu. Saririk jaso ez eta argitaratuko ez diren lanak ezabatu egingo dira eta ez dira erabiliko.
10. Lanen jabetza egilearena izango da. Komunikazio Biziagoak bere gain hartzen du lanak urtebeteko epean argitaratzeko eskubidea. Lanek saririk jaso ez eta argitaratzen diren kasuetan, argitalpena ordaindu egingo da, ARGIA ohikoak diren irizpideen arabera.

- Sariak honako hauek izango dira:**
- ▶ Erreportaje luzea: 600 € eta ARGIAren urtebeteko harpidetza.
 - ▶ Erreportaje laburra: 400 € eta ARGIAren urtebeteko harpidetza.
 - ▶ Interneteko erreportajea: 400 € eta ARGIAren urtebeteko harpidetza.
 - ▶ 2 akzesit: 200 € eta ARGIAren urtebeteko harpidetza.

11. Sariketaren emaitzen berri abenduaren 4ko alean emango da.
12. Sariketa honetan esku hartzen duten guztiek oinarri hauek onartuko dituzte, Komunikazio Biziagoak eskubidea duelarik oinarri hauek aldatzeko, horretarako arrazoirik edo komenigarritasunik ikusiz gero.

asteko gaia

- **Homosexualitatea: Desiraren kolore anitzak.** 4
ESTITXU EIZAGIRRE

pertsonaia

- **Pilar Barandiaran: "Arrosarioa daukat osabaren oroigarri".** 13
MIEL A. ELUSTONDO

gaiak

- **2000 ARGIA: Tourmaletetik bai, baina...** 19
Leizarandik ez dira pasako.
NAGORE IRAZUSTABARRENA
- **Pilotarien zirkuitu alternatiboa: Pilotakada Enpresen Liga ahalguztidunari.** 24
MIKEL GARCIA

iritziaren leihoa

- **Gora Pro Nobis:** 27
ASISKO URMENETA
- **Garai berriak?** 28
ONINTZA LASA ARTEAGA
- **Espazioak.** 29
ANDER LIPUS
- **Luparekin:** 30
Zentralitatea, bakea eta herri garapena. XABIER BARANDIARAN
- **Txandan:** 31
Zaharra berri. AMATIÑO
- **Hiruko txikian:** 31
Uraren indarra. JOXE MARI OSTOLAZA
- **Osasuna, guztion ondasuna?** 32
KIKE DIEZ DE ULTZURRUN

erdiko kaiera

- **Mikel & Mikel, sormenezko bikote.** 33
EKAITZ MENDIZABAL
- **Ezpalak:** 36
KATIXA GARATE
- **Argitalpenak:** 38
Jon Arretxeri galdezka. PILAR IPARRAGIRRE
- **Denbora-pasak** 40
- **Ihesi:** 42
Zumaia gorri, urdin, berde... IMANOL AZKUE IBARBIA
- **Makina bat kontu.** 46
JABIER AGIRRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA

termometroa

- **Mikel Arana: "Ez dugu PPK babestutako lehendakariagaia sostengatuko".** 48
MIKEL ASURMENDI
- **Piketero argentinarrek justizia nahi dute.** 50
ALVARO HILARIO PEÑEZ DE SAN ROMAN
- **Euskarak ez du oporrik hartuko udan.** 52
ONINTZA IRURETA
- **Net Hurbil:** 54
Giltzurrun indiar gazte eta freskoak saltzen dira merke. PELLO ZUBIRIA
- **Bero beroan** 56

azkena

- **San Joan, San Joan...** 58
IÑAKI MURUA

Sexuak ez du nortasunik

Igande honetan ospatuko da gay, lesbiana eta transexualen harrotasun eguna, 1969ko egun berean New Yorken gertatutako istiluak oroitzuz. Abuztu alderako bikote homosekualak ezkondu ahal izango direla espero da. Eskubideen berdintasunerako urrats bat izanik ere, ezkontza mota denen kontra egon direnek pozteko motiborik ba al dute? Diskurtso korrektoak homosekualitatearen alde egingen badu ere, eguneroko bizitzan zergatik dago hain ezkurtuan? Ikusaraztearen garrantzia nabarmendu digute elkarrizketatu ditugun gay eta lesbianek, eta nortasuna eraikitzerakoan gehiegizko garrantzia ematen zaiola sexuari eta joera sexualei. 4

Mikel & Mikel

«Salmenta kultura falta zaigu»

Sormenak lotzen ditu Mikel Uribezteberria eta Mikel Aguado. Azken bost urteetan elkarrekin egin dute lan talde kreatibo gisa hainbat publizitate agentzian. *Patsi* iragarki famatuaren egi-leek musika nahiz film laburrak egin dituzte Mondeju izenpean. Elkarrizketan, Euskal Herriko publizitateaz hitz egin digute, indargune eta ahulgunez. 33

PILOTA

Liga berria jaio da

Aspe eta Asegarce dira gaur egungo pilota jardunaren jaun eta jabe. Enpresen Ligak pilotari onenak ditu, baina liga horretatik pasa diren zenbait profesionalak ez diote frontoietan jokatzeari utzi nahi. Bi enpresa boteretsuetan lekuri ez dutela? Konponbidea gertu dute: liga berria sortu da pilota munduan; Pilota Zirkuitu Profesionala, alegia. 24

Luparekin

Xabier Barandiaran

30

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produktzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Estitxu Eizagirre, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Argazkilaria: Dani Blanco. Sustapena: Kike Amonariz. Argitalpenak: Bego Zuza. Bezeroen harrera: Olatz Korta. Publizitatea: Inigo Txintxurreta, Aloña Sorraluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 123 euro. Ipar Euskal Herria: 149 euro. Espainia: 123 euro. Beste atzerriak: 157 euro. Airez: 245 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaña Taldeko partaidea da.

Azala: Antza.

Desiraren kolore anitzak

Diskurtso politikoki polita gero eta berdinzaleagoa da. Baina egunerokoan ez da emakumeen arteko muxu sutsurik ikusten, eta mutikoei “zein da zure nobia?” zirika jarduten dugu. Nolako da homosexualen bizitza klandestinoa? Zein bide egin behar dugu haur bakoitzak bere desiraren kolorea aukeratu ahal izateko?

ESTITXU EIZAGIRRE

KODE ZIBILEKO 16. ARTIKULUAREN erreformak gay eta lesbianen ezkontza ahalbidetuko du Espainiako Estatuan. Madrilgo Kongresuak lege proiektu hau onartu egingo duela aurreikusten da, eta abuztu edo irailerako jarriko dela indarrean. Albiste honen aurreko jarrerak, homosexualen askapenerako mugimenduak dituen planteamendu desberdinei buruzko arrastoa ematen digu. Guztiok eskubide berak izan ditzagun urrats bat gehiago emango du ezkontza legeak. Baina, ezkontza-
ren kontra beti egon direnek ospatzeko moduko albiste al da? Hori al da bidea eguneroko bizitzan natural bizi ahal izateko?

Alberto Lopez, Bizigayeko (Sexu Askapenerako Alkartasuna) arduradun bat da. Hona bere iritzia: “Gure aldetik ezkontza ez da gehien eskatzen duguna, baina arlo guztietan berdintasun juridikoak izatea oinarritzkoa da. Ez da nire eske-
ma, baina nahi duenarentzat irekita egon behar du, errenta aitortpena barne”. Gorka Gonzalez, Bost Axola gazte taldeko kideak argi du lege hau pauso historiko bat dela: “Kasu honetan legea gizartea baino aurrerago doa, eta gizartea hezi egin behar da, orain arte gobernuak ez baitu hau egin, elkarteek baizik”.

Queer aktibista (ez du izenik eman nahi izan eta hemendik aurrera horrela deituko diogu) kritikoago ageri da bide horrekin: “Eskubide politikotan oinarritzen da, ez askatasunetan. Eskubide politikoak botereak ematen ditu, eta askatasunak gizarteak. Gizartetik egin behar da lan. Lege hau isilarazteko modu bat da: Oso aurreratuta gaudenaren irudia ematen du, baina homofobia oraindik oso

handia da eta ez da familia eredu zalantzan jarri nahi”. Queer teoriek normaltasuna kaltegarri ikusten dute, queer aktibistak kontatzen digunez: “Praktika denak normaltasunera bideratzea eta erabakitzea zer den normala eta zer ez, horrek egiten du kalte. Arazoa ez da ezkontzea edo ez ezkontzea. Arazoa da, estatuak erregulatzen duela norekin bizi zaren, nor den zure bikotekide ofiziala eta abar. Lagun bat galtzean ez duzu pentsiorik jasoko, eta agian bata bestea bakarrik zuen munduan eusteko, baina sexu harremanik egon ez denez, ez duzu merezi eta kito. Ezkontzak botere osoa estatuaren esku jartzen du, eta beste familia ereduak ukatzen ditu, derrigorrez bikoteka antolatu behar da eta monogamian noski. Gure helburua ez da eredu horretan asimilatzea. Bikotea ez da elkarbizitzarako antolaketa eredu bakarra”.

Horri buruz badaki Anek (ez du bere izenik eman nahi izan eta hemendik aurrera Ane deituko diogu), orain 20 urtetik ama ezkongabea baita eta duela lau urtetik neska lagunak izan ditu. Garai hartan ama ezkongabea izatea ez zela txantxetako kontatzen du: “Pentsa, semea jaio zenean juzgatuan inskribitzeko,

GARI GARAIALDE/ ARGIA/VI PRESS

Bi amen umeak

Sarri entzuten da guraso homosexualen umeek beste sexuko eredu falta izaten dutela. Ane ez dago horrekin batere ados: "Absurdua da hori. Denbora izanez gero umearekin egoteko, heziketa osoa ematen zaio, baina lan sistemak lapurtzen digu denbora. Aitaren edo amaren rola bete behar izateak ez du zentzurik. Bikoite homosexual eta berdin heterosexualetan partekatatu egin behar dira rol horiek erdibana, norberak izan behar du aita eta ama aldi berean".

aitaren izen abizenak inbentatu behar izan nituen, derrigor, ezin izan nuen aitaren laukia zuriz utzi". Oraingo gizarte laguntzarik ez zuen izan, ezta inolako erraztasunik ere. "Test psikoteknikoak ere egin dizkirate, medikuak galdetu izan dit senarra non dudan, edo laneetik bota izan naute", kontatzen du. "Baina gauzak oso argi izan ditut beti eta neure independentzia landu dut". Gaur egun egoera aldatu dela nabari du. Ezkontza absurdua da beretzat, nahiz eta gizarteko protokoloetarako homosexuali ezkontza ahalbidetuko dien legea aurrerapausoa izan: "Ezkondu nahi ez dugunok ezkontzen direnen eskubide eta onura berak izatea litzake benetako lorpena".

Denek onartzen dutenez, debatea piztu izana bera ez da gutxi: "Interesgarria iruditzen zaizkit eskuinetik sortu diren erreakzioak eta horri buruz egiten den balorazioa", dio queer aktibistak: "Ezin da pentsatu PPko eta Elizako jendea gizartean gutxiengo txiki bat denik. Jende asko dago ezkontza proiektuaren kontra". Lopezek ere debatea oso positibotzat dauka: "Orain urte batzuk gai hau tabua zen, uste zuten ez zuela inork exigitzen. Orain ministroen ahotan entzuten da, eta jendea ohartu da hemen gaudenaz".

Sexuak ez du nortasunik ematen

Queer teoriak sexuen naturaltasuna jartzen du zalantzan. Izan ere, beti onartzen da bi sexo bakarrik daudela: gizon eta emakume. Bi hauek kontrakoak direla eta sexo bereko jendea berdina dela. Baina zergatik eta zein neurritan da kontrakoa "gizon" esaten duguna "emakume" esaten dugunarekin? Ezberdintasun biologikoak daude, baina berdintasun biologikoak gehiengoa dira. Eta nola frogatu daiteke gizonezko baten sexua beste gizonezko baten berdina denik, elkarren artean hainbeste desberdintasun egonik?

Gorputz sexuatuak egoteak ez du esan nahi gizon sexuko gorputza identifikatu behar denik balio eta imaginario maskulinoarekin, ezta emakume sexuko gorputzak balio eta imaginario

UZTARTZA

Aterpetxea • Jatetxea

Herriko plaza 7 - 20150 Aduna
Tlnoa: 943 693481

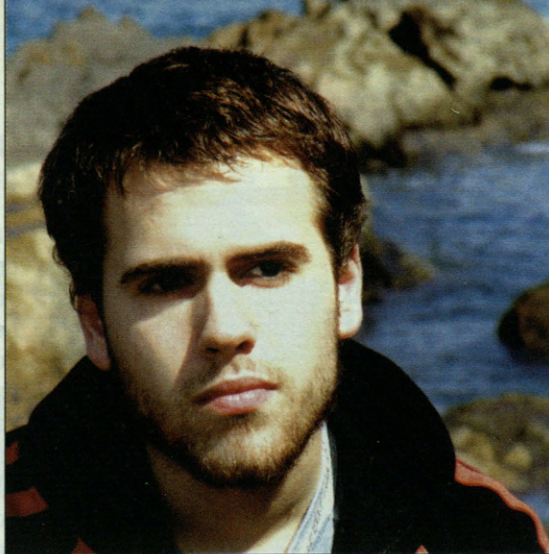

Menua 9€-tan.
Asteburuetan karta.

Ikusita ere sinestu ezin

Alberto Lopez, Bizigay taldeko arduraduna: "17 urte nituela, gurasoei joan nintzen Balcon de la Lolara, ambienteko tabernara. Modan zegoen, eta nire gurasoak gazteak direnez, zoologikora joatea bezala zen haintzat. Nik roiloto bat neukan, eta atetik sartzerakoan nigana etorri zen zuzenean, musu ematera. Ezetz esan nion mutilari, ondoan neukana ama zela. Aitak ez zuen ikusi, baina ama kezkatuta geratu zen eta galdetu egin zidan zer zen hori. Nik esan nion laguna homosexuala zela eta atzetik nebilkiela, baina nik ezetz esaten niola, heterosexuala nintzela. Gurasoei egia esateko irrikitan nengoen, baina eurak ez zeuden prestatuta".

femeninoa hartu behar duenik ere. Lopezek oso garbi du hori: "Tradizionalki emakumei atxekitako balioak ditudala uste dut. Nik ez dut inolako arazorik nire burua aztertzeko. Baina uste dut emakume eta gizon arteko desberdintasunak kulturalak bakarrik direla. Denok izan

gaitezke sentibera, egoskor... Prototipoak eta kanonak oso gogorrak dira eta hortik ateratzen dena arraroa da. Hiri handietan bakoitza da desberdina eta errazago onartzen da. Hemen ederra egin duzu alaia bazara, neska lagun asko badituzu, ez bazaizkizu ActionManak gustatzen...". Queer aktibistak azaldu digu emakume edo gizon sailkatu beharren absurdua: "Maila pertsonalean, norbera ez da gustura sentitzen bere sexu identitatea ez badu ondo finkaturik. Eta hori arazo handia da: jende gehienak ez du bere identitate ideologikoa guztiz finkatuta izaten. Aldiz, horrek ez dio gaueko loa kentzen. Inor ez doa sikologora, oraindik erabaki ez duelako botoa EHAK-ri, Aralarri, PSOeri edo EAJri eman. Baina arazo gisa bizitzen da ez badut definituta gizon edo emakume izan nahi dudana... Guk onartzen dugu generoa eraikitza bat dela. Gizartean eraikitakoa den heinean, deseraiki ere egin dezakegu".

Gizon-emakume identitateekin gertatzen den gauza bera ematen dela desirarekin azaltzen digute Lopezek eta queer aktibistak. Aktibistaren hitzetan: "Joera sexualak maila handian eraikitakoak dira. Jende gehienak joera du gorputz moeta bat desiratzeko, eta desira horretan eragin handia du egun osoan gorputz horren irudi bonbardaketa jasotzeko eta egungo gizartean gehien baloratzen dena hori izateak. Kontua da kontziente izatea eta desioa eraikitzea. Ez gara gure desioaren jabe". Lopezek ustez, "desira sexual eta afektibo anitzak ditugun pertsonak gara guztiok. Baina giroak eta kulturak norbanakoei gradu ezberdinean erreprimitzen digute aniztasun hori".

Pertsonaren nortasuna eraikitzerakoan, genero identitateari eta sexu-aukera identitateari ematen zaion garrantzia gehiegizkoa da gizartean. Beatriz Preciado queer teorialariak, *Manifiesto contra-sexual* liburuan proposatzen duen gizarte kontra-sexualak agerian jartzen ditu normalizazioak eta rol sexual eta generokoek sortzen dituzten mekanismoak, eta proposamen hauek eginen ditu, besteak beste: NANtik generoa ezabatzea, genero markarik gabeko izenak jartzea, eta gizon emakume terminotan hitz egin beha-

"Ambiente"ko giroa

Homosexualak elkartzen diren tabernen funtzioa garbi du Anek: "Orain arte ez dugu bikotearekin publikoki egoteko lekuri eduki eta gune horiek garrantzitsuak izan dira, baina espero dut aurrerantzean beste guneetara zabalduko dela". Alde on eta ez hain gustukoak kontatzen ditu Lopezek: "Sarri kritikatzeko da gure artean ere oso estereotipo markatuak daudela. Baina hori izebergaren punta bakarrik da. Baserrietan homosexual pila dago, politikan eta arlo guztietan. Batzuek bai sortzen dutela kultura modu bat: gimnasia joan, Bjork entzun... Niri pena ematen didate bere sexualitatekin bizitzarako filosofia bat egiten dutenek. Sexu bereko pertsonak gustuko izateak ez zaitu desberdindu behar edozeinengandik, ez daukazu inolako estereotiporik jarraitu beharrik, zuk zu izan behar duzu. Bestela ghetto eta jokaera artifizialak eratzen ditugu. Baina baita ere ulergarria egiten zait askotan ghettoena, talde horietan babesa bilatzen dugulako. Nire kasuan lagungarri izan zitzaidan ni bezalako pertsonak ezagutzea. Nik ambienteko giroan pasatu nuen denboraldi luze bat, nire burua askatzeko erabakigarria izan zen eta asko ikasi nuen, baina aldentzen joan nintzen, ghettoan islatzen ziren balio asko ez nituelako gogoko. Talde horretan agian ohitura batzuk daude, nire ustez artifizialak, jarraitu beharrekoak. Ghettoetan sortzen da norgehiagoka eta lehia ere, itxurari garrantzia gehiegi ematen zaio, faltsukeria, guapoena izateko beharra... Gizartearen akatsetan erortzen dira eta batzuek azkenean ez dakite ghettoetik kanpo bizitzen. Ambiente zati bat da, ez du kolektiboa ordezkatzeko".

Queer aktibistak arazo handi bat ikusten dio ambientean ibiltzeari: "Dirua behar da horretarako. Ezin dut larunbatero ambientean ibiltzea ordaindu. Gay izateko era bat dago, eskatzen duena ondo jantzea, estetika zehatza... Esklusio batzuk borrokatzen hasi, eta beste eskusio elitista bat sortu du".

Lopezek, ambientetik kanpo ligatzeko dagoen arazoa azpimarratu du: "Ambiente joatera behartuta zaude ligatzeko, beste giroetan ez dakizu jendearen gustuak zein diren. Heterosexualek supermerkatuetan ere ligatu dezakete, edo edozein herriko jaietan... Guk ez. Heterosexual batek txarrenera kalabaza bat hartuko du, guk kalabaz gain agian ostiaren bat".

Queer mugimenduaren bilakaera

Teoría queer y psicoanálisis liburuan, Javier Sáezek honela aztertzen du mugimenduaren historia:

Gay, lesbiana, eta transexual askapenerako mugimenduak XIX. mendean sortu ziren, "homosexuala"ren kategoria klinikoa sortu zutenean diskurtso legal, mediko eta psikiatrikoak eta diskurtso horrek ekarriko zuen pertsekuzioaren kontra ere borrokatu behar izan zuten.

1969ko ekainaren 28an, New Yorkeko polizia Stonewall Inn tabernako bezeria ziren trabesti eta dragak akosatzen hasi zen. Bezeroek gogor erantzun zuten eta asteburuan zehar kale istiluak izan ziren auzoan. Gertakari honek

izaera politikoa eman zion homosexualen mugimenduari eta geroztik Gay, Lesbiana eta Transexualen Arrotasun eguna da ekainaren 28a. Ordura arteko ez bezala, 70eko hamarkadaren hasieran antolatuko diren taldeek orden liberala jarriko dute zalantzan, baita integrazio eskaerak ere, eta ezberdintasunean jarriko dute arreta, berdintasunean baino gehiago.

70eko bukaeran eta batez ere 80ko hamarkadan, gay auzoak zabaldu ziren. Hauetan gero eta bizitza estandarizatuagoa egiten zen. Merkatu kapitalistak ordura arte ustiatu gabeko kontsumo taldea aurkitu zuen hauengan. Orduan hasiko dira gay kontsumo produktuak, baita "gay bizi estilo" moduko bat ere: diskoak, liburuak, filmak, pornografia,

moda, bidaiak...

Gay identitate sendo honekin kontrastean sortuko dira diskurtso eta praktika berriak 80ko hamarkada bukaeran, baita queer teoria eta mugimendua deituko dena ere: AEBetan sortutako kultura gay tradizionala osatzen zuten gehienak gizonak ziren, zuriak, klase sozial ertain edo altukoak, lanbide liberal eta egonkorrekoak, kontsumoari eta modari lotutako bizimoduarekin. Kalifornian, lesbiana beltz eta txikanoek, lan arazoak zituztenek, eta sexualitate konplexuagoa zutenek, distantzia hartuko dute gay nortasun horrekiko eta euren buruari queer deituko diete, besteengandik bereizteko. "Queer" hitz zatarra da, gayen kontrako iraina, eta beraz, ironikoki itzultzen diote ordena heterozentristari. Gay hitz errespetagarria da, tolerantua. Queer ez, eta hori izen harturik erakutsi nahi dute ez dutela baztertzalea eta araugilea den ordenaren errespeturik, onarpenik edo tolerantziarik eskatzen. Arraroa, desberdina izatearen balioa, eta arrazaren eta klase sozialaren garrantzia aldarrikatzen dute borrokarako, ez joera sexuala bakarrik.

Gaur egunera etorritik, urtero antolatzen dira Queeruptión topaketak, aldiro munduko txoko batean. Aurten zortzigarrena izan da, Bartzelonan, maiatzaren 30etik ekainaren 5era. Hospitalet auzoan okupatu zuten eraikinean bildu ziren mundu osoko 250-300 queer aktibista. Euskal Herritik jende gutxi mugitu zen, Iruñetik gehienak. Topaketa hauek queer aktibismoaren erreferentzia eta elkargunea dira, esperientziak trukatzeko, nor bere herrialdean nola konpontzen den aztertzeko, zer aktibitate egiten diren plazaratzeko, eta formaziorako tailerrak, eztabaidak eta hitzaldiak egiten dituzte, besteak beste. Baita performanceak, bideoak eta kontzertuak ere. Erabat autogestionatua da, bertan biltzen direnek erabakitzen dute egitaraua eta elkarrekin antolatzen dute dena.

Euskal Herrian, maila akademikoagoan queer teoriaren bidetik ikuspegi aldaketa ematen ari dela kontatzen du queer aktibistak. Besteak beste, generoaren berrikuspenean egiten ari da eta lehen ez bezala, mugimenduetan gero eta leku handiagoa dute transexualek. Baina kalera begira oso prozesu motela da, jendea informatzeko beharra dago.

rean, subjektu gisa izendatzea pertsonak. Lopezek argi du: "Ez ginateke zertan identifikatu behar, nahiz eta egun horretara behartuta gauden. Ni, adibidez, ez naiz homosexuala, lehentasunezko desira eta praktika homosexualak dituen pertsona baizik. Pertsona askok bi sexuak gustuko ditu, lehentasuna aldakorra izanik momentuaren arabera. Bere burua heterosexual duten askok praktika homosexualak dituzte pun-

tualki eta beste batzuek ez. Horrek ez du nortasunik ematen". Nortasuna eta desira eraiki egiten dela eta beraz aldakorra dela azaldu du queer aktibistak: "Niretzat orain familiara azaltzeko oso zaila litzakeena, emakumeekin harremanik dudala azaltzea litzateke, orain arte esandakoaren kontrako dena azaldu beharko bainieke. Batzuek poztuko lirateke, 'joe, a zer sustua eman zenigun!' esango lukete. Arazoa da errepresiotik

JOLASTOKI J A T E T X E A

Makalen etorbidea, 24 • NEGURI (Getxo) • P.K. 48990

Tel.: 94 491 20 31 | Faxa: 94 460 35 89

Posta elektronikoa: aboa@jolastoki.euskalnet.net

Web orria: www.jolastoki.com

Hezkuntzan ikusezin, telebistan lumabistan

Gizartean diskurtsoa zabaltzeko bi bide eraginkorrenetakoak aztertzen hasita, queer aktibistak borobildu du analisia: "Gutxi lantzen da, eta nola lantzen den ikusita, ez dakit gutxi lantzea kasik hobea ez den". Telebistan zentratuz, jarraitu du: "Telesail bakoitzean dago gay bat, askoz kasu gutxiagotan lesbianaren bat... Errealitatean proportzioan askoz gehiago dira, eta dibertsitate handiagoa dago. Telebistan ez dago gayrik txuria eta itxura onekoa ez denik". Lopez ere ados dago ikusezintasunarekin: "Telebistan, iragarkietan, ez dira maiz agertzen bikote homosexualak, beti emakume eta gizonezko prototipoa agertzen da. Jendeak sumatzen du ez dela ia existitzen, oso arraroa dela". Jendearengan sortzen duten aurreiritziez, queer aktibistak zehazten du: "Komunikabideek espektakulua sortzen dute, estereotipoak daramatzate pantailara, luma handidunak... Gizartean lumafobia sortzen du horrek: gay guztiak luma izatearekin lotzen da. Telebistak laguntzen du eraikitzen marika eta bollerei buruzko irudia, eta era berean marika eta bollera askok bere burua ez du onartzen, ez delako kanon horien barrukoa sentitzen".

Hezkuntzan, denak bat datoz ikuspegi heterosexualean hezitzen dela, eta ugalketari oso lotua lantzen dela sexualitatea. Queer aktibistak kontatzen duenez: "Nik dakidala, oraindik ez zaie gazteei azaltzen zer neurri hartu harreman homosexualetarako, eta lesbianetarako are gutxiago, nola ez duten zakilik! Latexeko laukiak erabiltzea edo beste neurriak ez dira azaltzen. Kondoien erabileraz ari direnean aluan sartu aurretik nola jarri azaltzen dizute, eta zu pentsatzen ari zara 'guay, eta nik zer kristo pintatzen dut hemen?'. Lan hori dena homosexual taldeen esku uzten da, eta eskolan azaldu behar zaizkie txiki-txikitatik". Gainera beranduegi eta aparteko klaseetan lantzen dela kritikatzeko du Lopezek: "Eskoletan sexu hezkuntza integralagoa bultzatu behar dugu, erlijio kutsuak baztertuz behingoz. Laikoak garela esaten dugu, baina eguneroko bizitzako jarrerak eta aurreiritzi asko erlijiotik datozkigu. Hezkuntzak haurren desioaren osotasuna landu behar luke, eta pertsona bakoitzaren nahien errespetua bultzatu behar du. Irakasgai transbertsala izan behar du, ez apartekoa. Sexu hezkuntza beranduegi ematen da, aurreiritzi guztiak gaztetan barneratu ditugunean. DBHko lehen mailan emanda, sekulako presa dago ugalketaren gaia lantzeko, ez dago irtenbiderik, baina nik, adibidez, 9 urterekin jada nire desirekin eta aurreiritziekin topo egin nuen".

Anek gogoratzen du semeari maiz galdetzen ziotela ikastolan "eta zure aita?", edo urtebetetze festetara ez zutela txikitik gonbidatzen horregatik, baina istorio moduan kontatuta ulertarazten saiatu izan da. Ikastetxetan oso heziketa pobrea eta atzerakoa jasotzen dutela dio: "Informazioa badago, baina zer da bilatzen duguna? Badirudi orgasmoa dela helburua, eta hori akatsa da, sexua jokua eta *hobbya* da nire ustez".

Hala ere, aurrerapen batzuk nabari dituzte ikastetxeetan. Esaterako, Gorka Gonzalezek gogorarazi duenez: "Aitorrek bi ama ditu liburua atera dute eta Jaurilaritzak ikastetxe denetara zabalduko du. Hori da bidea, umeek normal ikuste".

defendatzeko identitate itxi bat eraikitzen dela, ahalik eta sendoen. Une eta egoera batzuetan identitate itxi horiek beharrezkoak dira, baina beste batzuetan bada apurtzeko garaia, identitate oso sendoei harrapatu egin baizaitzakete. Aukera dugu esateko: 'Hau izan gara gaur arte eta bihar nahi dugu beste gauza bat izan'. Nahi duguna izan gaitezke egoeraren arabera: lagun taldean ibil naiteke desioari mugarik jarri gabe, berdin emakume, gizon, transexualekin harremanak izanaz, baina maila politikoan neure burua gay definitzen dut, lan handiagoa dagoelako hor egiteko, eta unibertsiteateko beka eskuratzeko heterosexuala naizela azal dezaket, errazago emango badidate".

Armairutik ateratzea

Tamalez, sexu bereko norbait gustatzean sarri norberarengan sortzen den lehen erreakzioa mingarria da. Baina hor dago gakoa: Desira homosexualak dauzkatenak ez dira gaizki sentitzen desira horientzat, gizarteak sentiarazten ditu txarto. Norberaren esperientzia bakarra izanik ere, Lopezek berea kontatu du, ezin adierazgarriagoa: "Ni goiz hasi nintzen nire desiraz konturatzen, baina pertsona asko oso berandu konturatzen dira, eta are beranduago lortzen dute beraien sexualitatea askatzea. 9 urterekin, jolastokian sexu aldizkari bat aurkitu genuen erdi apurtuta, eta kuriositateak erakarrita, bakoitzak zati bat eramanez etxera. Konturatu nintzen gizon baten argazkia gustatzen zitzaidala, eta erre egin nuen. Gustatu izana zen gustatu ez zitzaidana. 9 urterako jada barnerratu dugu hori oso txarra dela, ez dela normala, eta ezin zarela horrelakoa izan.

Nerabezaroan emakumeengan pentsatzen masturbatzen saiatzen nintzen, eta gizonengana desira desagertuko zitzaidan itxaropena neukan. Bakardadeak irensten ninduen. Behin irakurri nuen, nerabe guztiek bolada batez sentitzen dutela bere gurasoekiko begirunea, eta denek dutela homosexualitate ukitu bat, baina fase hori bukatuta beste sexuarekiko erakarpena etortzen zela. Itxaropen horrekin luze iraun nuen eta neska batzuekin maitemindu nintzen, baina sexu desirarik izan gabe.

Batzilergoan arraro sentitu ordez, mutiko berezi sentitzen hasi nintzen, diferentzia horrekin gozatzen nuen, eta horrekin autoestimak gora egin zidan eta heldutasuna irabazi nuen, kezka hauek behartzen baizaituzte zure adinekoak baino aurrerago joatera. 17 urterekin txat bidez zita egin nuen. Internet laguntza handia da, orain ez dut erabiltzen, baina hasieran lagungarri izan zitzaidan. Anbiente giroan atera nintzen, eta han ezagutu nituen lehen maitasunak, lagunak... Horri esker ez zara hain bakarrik sentitzen, zu bezalako jendearekin egiten duzu topo, gauza asko ikasten dituzu...

Gaur egun ez dut inolako arazorik, eta inork ez nau gaizki sentiaraziko naizenagatik”.

Queer aktibista ez dago ados konturatzearen eta deskubritzearen kontzeptuarekin, deskubritzeak esan nahi baitu jada desira definitu bat zenuela betidanik barruan eta bapatean aurkitu egin duzula: “Nire jarrera gehiago da aukera librean araberaren bere desioa eraikitzen joatea. Baina ez dugu ahaztu behar egoera egun ez dela hori. Pertsonon arazoa da konturatzea ez dugula enkajatzin, eta hori edonorentzako zaila da onartzen. Queer teoriak planteatzen du ez enkajatzin modu positiboan ikusi behar dela. Baina noski, 11-12 urterekin inork ez du arraroa izan nahi”.

Norberaren burua onartu ondoren, gertukoenei nola esan izaten da kontua. Queer aktibistak ez zuela batera arazorik izan kontatzen du: “Oso ingurune irekia eta errezeptibo edo harbera izan dut, gurasoak ezkerreko militanteak izan dira beti, koadrilakoak ere bai... Baina jende askorentzat arazo handia da, eta koadrilan aspaldidanik daude armairutik kanpora eta etxean ez”. Lopezek lan handiagoa izan zuen gurasoak hezitzen, eta hala ere, edonork ez ditu bereak bezalako guraso gazteak eta ambientean ibiltzen direnak: “Hasieran txantxen bidez gurasoen erreakzioak aztertzen dituzu, eta konturatzen zara ezjakintasuna nabaria dela eta aurreiritzi ugari oso barneratuta dituztela. Nahiz nire gurasoak gazteak diren, 40 urte dituzte. Gero, txantxekin jarraituz, susmoak sortzen saiatzen zara presta daitezen, baina ez dute inola ere sinesten. Azkenean negar edo haserre momentuan bota behar izaten da”.

Esateko beharra zenbateraino sentitzen den honela azaldu digu: “Gezurretan bizi nintzen. Jada gaizki sentitzen nintzen ‘bai, bai, neskak gustatzen zaizkit...’ esatean. Beti ezkutatu behar nuen ordenagailua, kontuz ibili esaten duzunarekin, kontuz norekin ikusten zaituzten...”.

ESANDAKO GUZTIA GUTXI IZANGO DA BETI

GALDETU KURSAALERA GERTURATU

DEN EDOZEIN BATZARKIDERI.

TOKIARI BURUZ HITZ EGINGO DIZUTE:

RAFAEL MONEO ARKITEKTO EZAGU-

NAREN ERAIKINA TXUNDIGARRIA

DELAKO. KOKAPENARI BURUZ ERE

ARITUKO ZAIZKIZU: ITSASOAREN

AURREAN ETA HIRIAREN ERDI-

GUNEAN AURKITZEN BAITA. AZPIEGI-

TURA OSOAK ETA ERABILERA

ANITZAK AIPATUKO DIZKIZUTE:

ANTOLAKETA PRIMERAKOA DELAKO.

ETA AZKENIK, HIRIARI BURUZ

MINTZATUKO DIRA: DONOSTIA LEKU

BEREZIA BAITA GOZATZEKO, KIROLA

EGITEKO, EDERKI JATEKO, EROSKE-

TAK EGITEKO... ESANDAKO GUZTIA

GUTXI IZANGO DA BETI.

**DONOSTIA
SAN SEBASTIAN**

CONVENTION BUREAU

REINA REGENTE, 3
20003 DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN
Tel: 943 481 466. Fax: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org
www.ssconvention.com

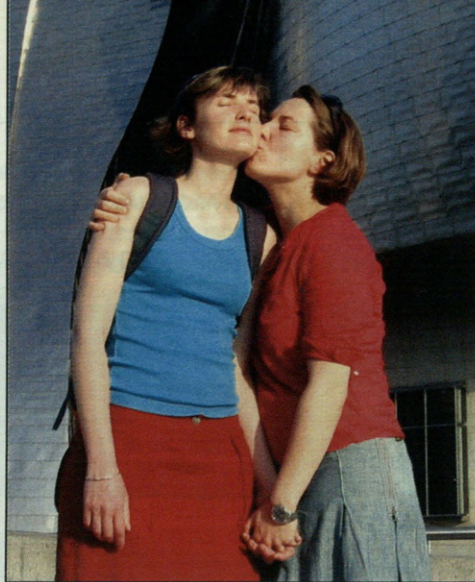
Homosexualitatea

Azkenean esan egin zuen: "Lehenik amari, ulerkorragoa zelakoan, eta malkoz beteriko hilabete baten ostean aitari esateko eskatu zidan, sufrimendu hori konpartitzeko. Aitari esan nionean ez zidan sines-ten, eta ama negarrez ikusi zuenean, atake bat izan zuen 'ez da egia, ez da egia', egoskortu zen. Oso gauza mingarriak esan zizkidan, oso gogor-rrak, eta biziki haserretu ginen. Aita berriro erretzen hasi zen, eta Bur-gosera joan zen egun batzuetarako. Amaren laguntza oso baliogarria izan zen aita komentitzeko. Ni une horretan ez nengoen kezkatuta, nik neurea jada pasea nuen, ondo onar-tuta neukan eta ez nintzen txarto sentitu. Beraien kontua zen, beraiek egin behar zuten onartzeko esfortzua". Denborarekin, oso posi-tibo baloratzen du prozesua: "Nire lagunak aurkeztu nizkien normalak direla jakin zezaten eta pixkanaka esterotipoen libratu ziren, hori bai, gaiari buruz hitzik esan gabe. Anbienteko tabernetara ere eramane nituen ikus zezaten era guztietako jendea dagoela. Egun, bikotea dudanean oso ondo hartzen dute eta familian harremanak hobeak dira lehen baino, horrela-ko esperientzia batek, denbora pasatzen denean, elkartu egiten duelako".

Anek semeari hasieratik kontatu zion emaku-meekin zuen harremana, eta gustura dago erraz onartu zuelako: "Berak 15 urte zituen orduan eta galdera klabea egin zidan, 'ama, baina nolatan zara orain lesbiana?' Ordubeteko hizketaldiak ulertzen dira horrelakoak". Etxean sexualitatea natural bizitzen saiatzen da: "Semea txikia zenean elkarrekin bainatzen ginen, eta sekulakoak entzu-ten nituen horregatik. Gaur egun ere lasai ibiltzen naiz biluzik etxean, erakutsi nahi diot gorputza ez dela sexua bakarrik". Semeak bere denbora behar duela badaki Anek, egoera berrietara egokitzeko, baina argi du: "Nik ez dut ezertan atzera egingo semeak onartuko ez duen beldurrez. Errespetatu behar nau, eta badakit denborarekin asko ikasiko duela honetaz guztiaz".

Kalean ikustearen garrantzia

Diskurtso korrektoak eta legeek gero eta onar-tuagoa duten bitartean, eguneroko bizitzan harreman homosexualak oso ezkutukoak dira. Queer aktibistak kontatzen du bere buruarekin eta familiarekin dena erraza izan bazitzaion ere, arazoak herrira zabaltzean sortu zitzaizkiola. Baina ikusaraztearen garrantzia azpimarratzen du: "herriko 10 urteko umetxoak buruan gauza bera badu, ez dut nahi prozesu bera jarraitu behar izatea. Nolabaiteko ardura dugu, botoa eman zuen lehen emakumeak bezala, geure aldetik zerbait jarri eta gauzak aldatzeko". Lopezentzat ere funtsezkoa da ikusaraztea,

"bestela, jendeak jarraitzen du pentsatzen homosexualitatea ezohikoa dela, inor ezagutzen ez duelako, eta errealitatean ingura-tuta bizi gara. Jakintzat ematen da pertsona denak heterosexualak direla, kontrakoa frogatzen ez duzun bitartean. Horregatik hartu dut agertzeko erabakia. Orain gero eta jende gehiagorekin lehen momentutik naturaltasun osoz jokatzeko saiatzen naiz, nahiz eta ezaguna ez izan. Hala ere, kasu batzuetan ezkutuan eramaten dut, adibidez nire gurasoen lantokian, gurasoak zurrumurruekin

babesteko, edo lanean nagusiari ez diot adierazi. Ikusaraztea oso beharrezkoa izanik ere, "bihur zaitezke zirkoko pailaso" ohartarazten du queer aktibistak. Eta orain duen arazorik handiena horrela definitzen du: "gay eta lesbiana komu-nitate barruan onartzen da herri bakoitzean bat izatearekin nahikoa dela. Herri txikietan behin-tzat bai. Gogorra da herritarren aurrean gay edo lesbiana agertzea, baina baita ere gogorra da ikustea zeuk ezagutzen dituzun beste homo-sexualak ez direla herriaren aurrean horrela azaltzen. Saiatzen zara norberaren erabakiak errespetatzen, ez du zertan jende guztiak armai-rutik kanpo egon behar, ez du zertan jende denak lan hori egin behar... Baina kontxo, hain gutxi ere ez!". Hiri handietan gehiago ikusten da, baina herri txikietan ikusaraztearen gaia ez dago batere landuta. Diskurtso korrektoa bat dela baina errealitatea gordinagoa dela ondo-rioztatzen du: "Jende hori dena oraindik armai-ruan baldin badago, pentsatu beharko dugu zergatik den. *Hearty* da esatea homofobiarik ez dagoela eta onartuta dagoela, orduan zergatik ez dira gay eta lesbianak kalean eskutik helduta ibiltzen, edo ez dute euren sexualitatea ager-tzen? Homofobiarik eta sexismorik ez dagoela-ko?". Lopezek ere aurrerakoi usteko diskurtso-ari maskara kendu dio: "Gero eta toleranteagoa da giroa, baina niretzat tolerantzia diskrimina-zio mota sotila baino ez da. Toleranteek homo-sexualitatea onartzen dute, baldin eta zuzenki ukitzen ez baditu. Ez dadila nire umea, laguna, lankidea... izan. Gainera sinesten dute hori dis-kretuki eramane behar duzula, eta umeen aurrean ez, mesedez. Toleratzeak esan nahi du beste batek uzten dizula izaten zu zarena. Niri ez dit inork esango zer naizen". ■

Gai honi buruzko informazio gehiago duzu, webgune hauetan:

- www.queeruption.org
- www.bostaxola.com

Alberto Lopezekin harremanetan jartzeko:

- bizigay@bizigay.com
- gaztetxo@gmail.com

«Arrosarioa daukat osabaren oroigarri»

Osaba zaintzen hartu zituen lanek egin zuten protagonista Pilar. Honen izaera eztiak, maitasuneko irriak, osabaren heriotzarainoko leialtasunak. Egun, 94 urte beteak ditu emakumeak. Edade handiko da eta zahardadearen ajeak ditu. Pilar Barandiaranek bizitza osoa eta mende erdi bat baino gehiago egin zuen antropologoaren ondoan, eguneroko bizimoduan hari laguntzen. 1991n hil zen Joxe Migel baina bizi-bizirik irauten du ilobaren baitan. Aurretik eta ondoren, Pilar Barandiaranek "iloba" du titulu. "Iloba" da, antonomasiatz.

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Dani Blanco

Pilar
Barandiaran

Zer zen zuen txikitako ibilera, Pilar?

Gure ibilera? Iltan ibiltzen ginen gu, soroan, gurasoekin.

Festak ere izango ziren tartean-tartean. Dena ez zen lana izango...

Festak baziren, baina berehala gastatzen ziren hemengo festak guretzako!

Norbaitek ematen baldin bazigun hamar zentimoko bat edo, horrelakoren bat, gustura! Erroskila zalearengana joan, han karameluak edo hartu eta haiek janez etxera. Gure festa hori zen.

Eta jolasak?

Borrokan hor ibiltzen ginen... Harra-paketan, tortolose-tan, ezkutaketan... ibiltzen ginen. Orain ez dago batere horrelakorik. Orain jolas horiek bezalakorik ez dago. Telebistara joan behar dute umeek orain.

Bertan da hemen erreka. Ezkailurik ez al zen?

Batzuk bai, ibiltzen ziren arrantzan.

Arrantzaleak baziren. Baina gu bi neska ginen eta guk ez genuen arrantzarik.

Zu ninia izango zinen artean. Osaba Joxe Migelek zu lotan zeundeneko sehaskari eragiten omen zion...

Gure amak esaten zuena dakit nik. Esaten omen zion gure amak anaiari: "Miel, ni banoa umea lo utzita sorora. Negar egiten baldin badu, astindu. Zure baitan gelditzen da!". Eta gure ama sorora joaten omen zen.

Gerora ere, beti, "umea" esan omen zizun osabak...

Azken-azkenera bitartean! Eta nik ere ohitura handia daukat "umea" esateko ingurukoei. "Bai umea eta!" Ilobari, Joxe Mariri, horrekin haserrarazten diot. Nik "umea" eta horrelako kontuak esaten ditut ba!, eta horiek omen dira kontuak esateko, garai honetan! Hori buruan sartu zitzaigun eta! "Gizajoa" eta!

Perunezarre baserrian jaio eta hazia, Ataunen bertan joango zinen zu eskolara...

Bai. 14 urte bitartean ibili nintzen ni San Gregorioko eskolan. Gero, kolegiara eraman ninduten, Bitorira. Niño Jesus zuen izena kolegioak. San Pedro elizaren ondoan. Kar-

"Sara"

Saratik etorri eta osaba Salamancara joan zen. Eta hura han zegoen bitartean neuk zuzendu nuen etxea. Saratik ekarrita geneuzkan traste pixka batzuk eta.

Ahal genuen bezala. Hura esaten zuen beti: "Guk, etxe hau, hainbesterainoko etxe tzarra, zertarako egin dinagu! Hainbesteko etxe tzarra!". Eta, gero, esaten zuen: "Ail, 'etxe tzarra' esaten ninan nik. Eta, orain, ezin trasterik sartuta nabilen. Hau den komerial!". Sansinenea mediku haren iguala da. Gero, belgikar batzuek hartu zuten etxe hura. Erabat kanbiatuta omen dago orain. Pistina egin omen zuten, gero kendu egin omen zuten. Dena erabat kanbiatuta.

meldarrak dira mojak. Hiru urte han eta gero etxera bueltatu nintzen.

Eta nola izan zen osabari laguntzen hastea...

Ez dakit nola izan zen. Hura Frantziara edo joan zen, eta ni ere bai. Vitorian banuen lehengusu bat, moja, eta hura joan zen Biarritzera osabari laguntzera. Gero, nire lehengusu hari ama gaizkitu zitzaion eta orduan, haren partez ni joan nintzen osabarengana Biarritzera.

Gerratik ihesi joan zen osaba Iparraldera. Ihesi, apaiz izanagatik...

Zer nahi duzu! Orduan ere, apaizak eta sekularrak, denei berdin begiratzen zitzaion.

Hiru urte egin zenituzten Biarritzen...

Bai, eta handik Sarara joan ginen, osabak lagun handiak zeuzkan han eta. Gu ere haruntza joateko esaten ziguten osabaren lagun haiek. Eta joan ginen. Belgikar batzuen etxera. Han

bizi izan ginen osabak berriz ere hona etortzeko bidea izan zuen arte. Osabak ez zuen han egon nahi. Belgikar haiek, berriz, guk han egotea nahi zuten. Denentzako tokia zegoela esaten ziguten. Etxe handia zen, ederra! Denentzako tokia zegoela eta bertan geratzeko. Baina osabak, ezetz. Gero, Antonio Maria Labaienena andrea, Karmen Sansinenea, han gertatu zen, Saran. Karmenen anaiak etxea zeukan han eginda. Eta Karmenek eta Donibanera joan behar izan zutenean umeak eskolatzeko, gu haien etxera joateko esan zioten osabari. Eta haien etxera joan ginen. Gero, hura bezalakoxe etxea egin genuen hau.

Osabak hona etorri nahi zuen. Eta zuk?

Osaba Atauna etortzeko zain zegoen, eta nik ere hona etorri nahi, jakina! Ni Biarritzen jarri osabarekin kanpoan, kontuak esaten eta: "Umea, Atauna bueltaren bat egin beharko den ba!". Nik hura aditu nahi izaten nuen! Osaba Biarritzeko farora joaten zen. Handik hona aldera begiratzen zuen, hemengo mendiak ikusten zituen, eta esaten zuen: "Hantxe zegoen Aitxu, Ataungo mendia". Bere baitan aritzen zen osaba. "Han Aitxu, eta haren azpian, gure etxea!". Eta pozik egoten zen. Hark hona etorri nahi. Ataunen egonez gero, eginda zegoen hura!

Bera hona etorri aurretik etorri izan zinen zu, tartean-tartean bazen ere...

Bera ezin zitekeen etorri eta ni etorri eta hemengo berri ematen nion.

Badakigu osaba nola joan zen Iparraldera. Alegia, Itziarren ari zela lanean garai hartan eta beste hainbat lagunekin Mutrikun hartu zuela ontzia, *El Angel de la Guarda*...

Donibanera ailegatu ziren, Ziburura. Osabak arreba bat zeukan moja Angelun. Hijas de Maria konpainiakoa. Telesforo Arantzadiri ere han omen zen, eta esan omen zion gure osabak: "Ni hona etorri eta arreba ikusi gabe ez noa hemendik!". Eta Angelura joan zenean, arrebarengana, honek karta bat eman zion, Bitoriko osabak Joxe Migelentzako eskribituta. Esaten omen zion ez deskuidatzeko hona etortzen. Fitxa txarra zeukala eta. Dena gezurra, baina fitxa txarra. Hala, han gelditu zen osaba. Hura omen zen tristura! Gero ondo baina...

Badakigu nola joan zen zuen osaba. Eta zuk?

Nik? Ez dakit ba, ez dakit nola joan nintzen ni haruntza...

Gerratik ihesi Iparraldera joan eta, handik urte batzuetara, beste gerra bat izan zen tarteko. Eta alemanak tokatu zitzaizkizuen parean, Biarritzen bertan...

Guk zainduko zaitugu

Botika hartzen dut iluntzetan, pastilla, nerbioentzat. Eta ondo egiten dut lo, primeran gainera! Baina gaurik ez dut botikarik hartu gabe pasatuko. Ez naiz aspaldi medikuarengana joan. Medikak etortzen dira, Lasa eta Aranburu, Beasainen lan egiten zutenak, orain jubilatuta daude eta. Baina horiek ez dira bestela ibiltzen diren medikuak. Horiek beren kariñoarekin etortzen dira. Osaba zaindu dutenak dira. Esan zidaten: "Pilar, zu ez apuratu! Osaba guk zaindu dugu, eta zu ere guk zainduko zaitugu".

Nortasun agiria

Pilar Barandiaran (Ataun, 1911). San Gregorioko Perunezarre baserrian jaioa, bi neska izan ziren etxean. Joxe Migel Barandiaran osabaren ondoan izan zen haren erbestealdian, Miarritzen eta Saran, eta 1953an Atauna itzuli zirenean Sara izeneko etxea jaso, erbestealdiko haren erreplika, eta bertan jarri ziren bizitzen. 94 urte ditu, karga pisu horixe bizkarrean. Laguntzaileak ditu iloba Joxe Mari eta Rosa Dorronsoro. Pilar Barandiaranek osabaren ondoan igaro zuen bizitza oso bateko bizipenak berritzeko gaitasuna du oraindik: bere baitan bizirik da osaba. Zahartu eta taka-taka hartuta dabil oinez. Haatik, ez du jarrita egon den bankutik jaikitze laguntzarik behar: "Trankil, ni seguru nago eta!". Merezimenduzko saria jasotzeko sasoi txarrik ez du "llobak".

Baina osaba alemanekin ondo konpondu zen. Gainera, alemanez ere bazekien hark! Alemanak frontera egoten ziren, guardian. Osaba, jakina, mendian ibiltzen zen eta behin

EUSKARAZ bidaiatu nahi duzu, giro jatorrean eta merke? AUTOBUSEZ ETA KANPINETAN

BREITAINIA (BREIZH)

Abuztuak 2-14
355€ tik aurrera

ESLOVENIA-KROAZIA

abuztuak 15-31
498€ tik aurrera

(Prezioa jende kopuruaren arabera aldatzen da)

Prezioaren barne: Autobusa, kanpinetako egonaldia, bidaia aseguru, egitarauan zehazturiko bisita guztiak eta pertsona laguntzaile bat.

Egitaraua ikusteko eta informazio gehiagorako:

www.kultourbidaiak.com

Segundo Izpizua, 26 Donostia (Gros)

Telefonoa: 943 29 70 25 Faxa: 943 27 90 19

Posta elektronikoa: kultour@euskalnet.net

detenitu egin zuten, Larrunen. Eta detenituta ekarri zuten Sarara. Ekarri eta hango buru egiten zuenari, guardiei: "Baina gizon hau nola detenitu duzue?". "Bai, mugan zebilen!". "Ez, ez, goazen!". Komandantziara joan omen ziren eta handik, segituan, Alemaniara telefonatu omen zuten. Eta ordena ere eman omen zieten han zeuden aleman guztiei gizon hari ezer ez egiteko, nonahi zebilela libre uzteko.

Zaila zen osaba zuzentzea? Jaten eta...

Beti jateko bat: purea. Ultzera izaten zuen estomangoan. Eta ez zuen operatu nahi izan. Beldurra. Hala esaten zuen. Ni, berriz, bost aldiz operatu nintzen! Saran ginelarik hango alkatearen etxera joaten zen jatera. Paul Du Tournié zuen izena. Gero, hurrena etorri ginenean, Perunezarrera joaten zen jatera. Baina beti deskontentu ibiltzen zen. Esaten zuen: "Hik baino gozoago jartzen dinatel!". Gurean pure beti, eta besteetan ez zen purea izaten. Gurean, koipea ere, mantelarekin; besteetan, olio!

Haren afari arinak ere famatu egin ziren sasoi batean...

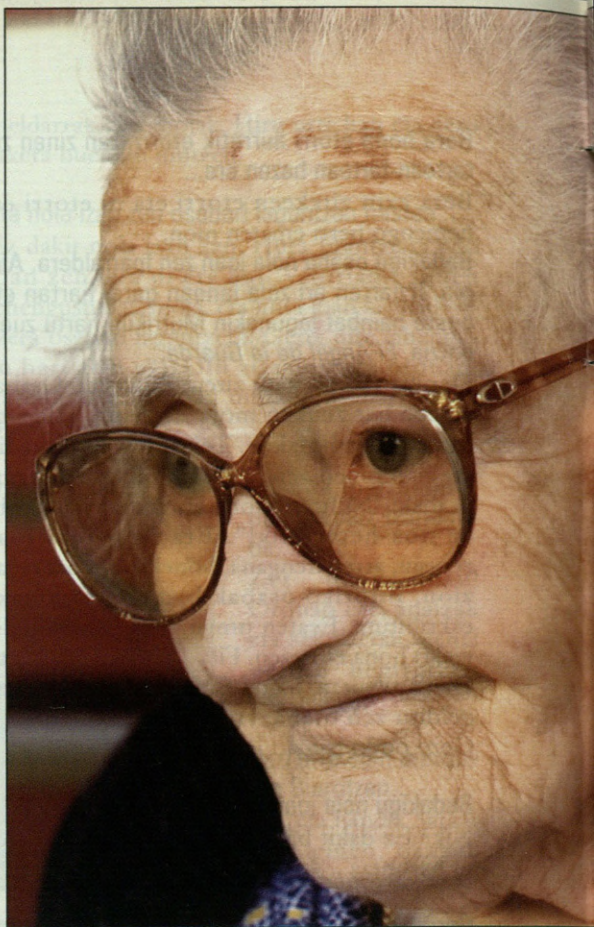
Afaria izaten zen arrautza uretan pasatutakoa eta jogurt. Bazkaria, purea eta haragia edo, baina xehatua dena. Goizean, askotan, irina txigortu, eta harekin egindako ahia. "Nik beti nire burua ultzerarekin ezagutu dinat ba!",

Villafrancan 200 pezetatan osabak erositako arrosarioa ibiltzen du soinkoaren poltsikoan.

Ilobak osaba Joxe Migel, ilobak izeba Pilar

Berritsu omen da baina ez da erantzunetan luzatzen. Lagun txarra du edadea. Zahartu eta txartu? "Ez dakit egia den. Ni ere zahartuta nago, baina ez zait iruditzen hala txartuta nagoenik. Baliteke". Osasunez ondo dela dio. "Urteak!". Karga horixe bizkarrean. Ospakizun handiak egiteko aparte du sasoia. "Urteak betetzen ditudanean, orduantxe zerbait: kafetxo bat edo". Sara etxean bizi da, hormatxoriak alai kantari, aitaren Perunezarre eta amaren Goikoetxea baserriak ezker-eskuin. Ibilalditxoa egiten du goizero etxe atarian, "zubiraino, takatakan joaten naiz. Ba al dakizu zenbat diru kostatu zitzaigun zubi hori egitea garai hartan? 7.000 pezeta!". Kontu eta kantu, aurtengo gerezi gozoena jan dugu Pilarren iloba Joxe Marik emanda. Iloba Pilarrek zaindu zuen osaba Joxe Migel. Iloba Joxe Marik zaintzen du gaur egun izeba Pilar.

esaten zuen. Beti bere buruari kontu egiten. Beti! Inora joateko beldurrez.

Afari motza eta errezo luzea? Errezoa ere izaten zenuten zuenean...

Bai. Eta esango dizut gauza bat: aurreko jaian Amabirjinak eman dit poz bat, ez nuke asma-tuko esaten! Guk errezzatu, arrosarioa errezzatzen genuen. Osabak hiru arreba moja zituen eta haiek kantatu egiten omen zuten kantu bat. Guk, arrosarioa eta gero, haiek kantatzen zuten kantua kantatzen genuen. Halaxe egiten genuen eta oraindik ere bai: ni kantu hura kantatzen noiznahi aritzen naiz. Esango dizut: joan den udan Sarakoak etorri ziren, gu bizi izandako etxeko neska txikia etorri zen, orain bi semeren ama. Gure sukaldean jarri eta esan zien bi umei: "Ea, Pilarri kantaiozuel!". Ez nuen nik pentsatzen holakorik aditzerik baina bi umeak txintxo-txintxo, armairuaren kontra jarri eta guk arrosarioa errezzatu eta gero kantatzen genuen kantu hura kantatu zuten! Eta aurreko jaian, Arantzazun, meza nagusiaren ondoren, kantu hura kantatu omen dute. Juan Marik esan zidan, iloba txikiak.

Zein da kantu hori?

Itsasoko izar, lagun ekaitzetan, argi egin zaiguzu, azken orduetan, argi egin zaiguzu, itsasoko izar. Arantzazun, meza ondoren kantatu omen zuten. Eta handik etorri ilobak esan zidan: "Gaur Arantzazun, meza ondoren izan behar zenuen! Ze negar saio egin behar

zenuen zuk kantu hura aditzearekin!". Niretzako inpresio ikaragarria da hori!

Aditu gabe nengoen kantu hori, kantatukoa naiz baina...

Hemen dezente zabaldu zen kantu hori, osaba hil zenean. Egun hartan, gotzain jauna hemen zen arrosarioa erreztatzen. Errezatu eta nik esan nion: "Ze iruditzen zaizu? Guk, arrosarioa errezzatu eta kantatu egiten dugu. Amabir-jinari". "Bai, bai, Pilar! Zuk egiten duzuna, dena egin behar dugu!", gotzainak. Hala, *Itsasoko izar*, hori kantatu genuen. Eta, gero, elizan ere kantatu genuen.

Osaba bizi zelarik, jende asko etorri ohi zen bisitan. Sarako ateak beti zabalik zeudela zioen zuen

osabak. Besteren etxean bizi izan zinetela, ateak ireki zizkizuetela, eta berdin egin behar zenutela zuek.

Hori esaten zuen osabak, bai.

Ander Manterola, Jesus Altuna, Juanito Garmendia... jende asko hemen...

Bai, apartak dira horiek. Jende asko ezagutu dut nik hemen.

Jaten ere askori eman diozu...

Hamaikari eman diot nik jaten! Eta batere ez daukat damurik.

Oraindik bisitan etortzen zaizu jendea?

Bai, oraindik ere bai. Datorren jaian azpeitiarra etorri behar zait, Ekaingo koba bilatu zuenaren

Errespetatu ditzagun pertsona eta herri guztien eskubideak, eta erabil dezagun

gure hizkuntzan bizitzeko eskubidea

Bizkaiko Foru Aldundia
Auzoko Batza
Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

gure artean euskaraz

Eta hiru gaileta Maria

"Goizean, kafesnea, txikoria, hiru gaileta-rekin. Gaileta Mariak. Gero, hamaikak alde-ra, berriz ere, tenta-tzen nau, gaileta berriz jatea. Hamabi eta erdietan, bazka-ria: purea. Lehen ber-dura ekartzen zida-ten, baina orain purea; gero, jakia, eta fruta edo. Bazka-londoren, siestara joaten naiz, laurak alde arte edo. Berriz kafesnea. Rosak jar-tzen dit. Biok hartzen dugu. Afaltzen, arrautza batzuk ure-tan pasatuta eta fruta. Eta, oherako-an, botikarekin, baso bat kafesne, hiru gai-leta Mariarekin". Gai-leta iragarkia egin eta gaileta asko saldu nahi duenak horratx erreklamo. Nekez izango luke saltzaile hoberik.

emaztea. Aspaldi arrastorik ez neukan eta hots egin zidanean esan zidan: "Pilar, ezagutzen nauzu?". "Bai, boza ezaguna da baina ez dakit zein zaren". "Ai, Jaungoikoa, ondo elkar ezagu-nak ginen bai". Horrela esan zuen. Segituan eza-gutu nuen gero.

Espainiako erregea ere izan zenuten hemen...

Bai, hortxe, aurreko soro horretan jaitsi ziren. Errege eta erreginak osabari muxu eman zioten.

Izango zen helikopteroa, guardia zibila eta des-ditxa...

Bai, baina berak ekarri ere egin zuen helikopte-roa. Bat etorri zen aurretik. Buelta batzuk eman zituen eta marka jarri zuten zelaian, non jaitsi, eta hortxe jaitsi zen, etxe ondoko zela horretan. Baina ezeri ere ez ukitzeko ordena emanda zegoen aparatua. Etorri ziren, eta sukalderraino sartu ziren errege eta erregina.

Ataungo jendea erraz konformatu zen erregea hemen izanda?

Bai, bai... Hemen alferrik ari da. Meza nagusia-ren ondoren ailegatu zen eta Munduateko erre-kratxoaz bestaldetik dena jendez beteta egon zen. Hemen dena jendea.

Politikan ez omen zen sartzen zuen osaba...

Ez... Erreginarena izan zen ederra hemen. Osaba gaixorik egon zenean, errege eta erregina egon ziren hemen. Bisita egin zioten eta alde egi-terakoan, eskaileran behera, errege Vitoriako lehengusu apaizarekin eta erregina nirekin. Eskaileran behera ari ginela, atearen gaineko erretratua ikusi erregek, eta hots egin zion erre-ginari: "Sofia, Sofia, ven pronto aquí, si tu tam-bién estás aquí, chical". Hark egin zidan niri gra-zia. Holako komeri zelebrea pasatuta nago eta! Orain, azkena, pozik handiena izan dudana, *Ita-soko izar* Arantzazun kantatu dutela. Badakizu hori niretzako ze poza den?

Ze errekuerto duzu osabarena?

Nik osabarenak dauzkat errekuerto denak.

Bertsoa

DOINUA:
ERREGUETAN

Arrosario zahar bat bada
Joxe Migelen opari
iraganaren giltza berezi
oroitzapenen gidari
bizitza baten testigu eta
historiaren kontari
lotzeko eman diozuen
hark zuri eta zuk hari

Aitor Mendiluze

Baina hau ez dut ahazten —arrosarioa atera soi-nekoaren poltsikotik eta eskuan hartuko du0. Villafrancan erosita zeukan niretzako, beti hor ibiltzen zen eta. "Ez dakit 200 pezeta edo zer pagatu nituen!", esan zidan. Eta orain, hauxe daukat nik, oroigarri. ■

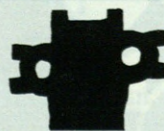

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

gizarte ekintza

1990-1995

ARGIA

independentzia

ARGIA

INTSUMISIOA

► **Euskaldunon Egunkaria**

Euskara hutseko egunkaria
kioskotan da

► **Tourra**

Indurain horiz jantzita iritsi da
Champs Elysées-etara

► **Intsumisioa**

Gero eta gazte gehiagok esaten
dio ezetz soldadutzari

► **Leizarango autobia**

Alternatiba ekologikoago
baten beharra kalean

► **Golko Pertsikoa**

AEBek Irak eraso dute, honek
Kuwait okupatu ondoren

Tourmaletetik bai, baina...

1991tik aurrera, uztaileko, poze handia eman zigun Miguel Indurain Tourrean horiz jantzita ikusteak. Benetako poze, ordea, 1990eko abenduan, *Euskaldunon Egunkaria* kioskoetan ikusteak eman zion askori. Hala ere, badirudi denek ez zutela pozez hartu, Joseba Arregi Kultur sailburuak esaterako. Kostata lortu zuen *Egunkariak* Jaurlaritzarekin akordio batera iristea. Eta akordioa ere iritsi zen azkenean Leizarango autobia irekian. Intsumisioaren hautua gero eta

Babeslea: Gipuzkoako Foru Aldundia

euskaraz,
gero eta hurbilago!

Gipuzkoako Foru Aldundia

...Leizarandik ez dira pasako

→ gehiagok egiten zuten bitartean, atzeritik, Balkanetatik eta Pertsiaiko Golkotik gerra hotsak iritsi ziren. Bartzelonako Joko Olinpikoekin eta Sevillako Expoarekin ere eman ziguten gerra!

NAGORE IRAZUSTABARRENA

“**ENTRENAMENDUA** gogorra izan da baina horren emaitzak orain jasotzen ari naiz. Duela hiru urte nabari zen, joan den urtean asko hobetu nintzen eta aurtengoa gorenaren izan da. Beraz, ez da urte batetik bestera gertatutako gauza, baizik eta zazpi urtetan landutako emaitzak jasotzea”. Miguel Indurainen hitzak dira, 1991n bere lehen Tourra eskuratu eta berehala ARGIAk jasotakoak.

Urtetan landutako emaitza izan zen, halaber *Euskaldunon Egunkaria*. Euskara hutsezko egunkariak hobe zukeen bide ordeka topatu izan balu. “Ni mendian ez nago denbora ateratzeko, baizik eta daukadana mantentzeko” zioen Atarrabiako txapeldunak. Eta *Egunkariari* ere maldan gora eustea egokitu zitzaion. Lehen mailako mendateak Joseba Arregi Kultur sailburuaren izena zeraman. Beste euskarazko egunkari bat egin behar zela zioten, diru-laguntzak ukatu zizkion 1990eko abendutik kalera-tzen zenari... Joxemi Zumalabek bere haserrea agertu zuen albo-ko orrian jaso dugun artikuluan. Jaurlaritzak ezertxo ere eman ez zuela salatzen zuen, *Egunkaria*-ren alde dena eman zuenak. 1993an hil zen Zumalabe minbi-ziak jota.

Autobiari eta soldadutzari ez

Ordura arte kurbaz betetako mendateak pasa behar zuten Donostiatik Iruñera edo alderantziz Iruñetik Donostiara joan nahi zutenek. Baina Leizarango ingurua hondatuko zuen

Goian, Leizarango autobien aurkako manifestazioa iragar-tzen duen afixa. Alboan, soldadutza-ren aurkakoa.

autobia ez zen askorentzat irtenbide egokia. Erokeria zela zioen berdez jantzitako eguzkiak.

Erokeria zen askorentzat soldadutzara joa-tea ere. Eta intsumisioaren hautua egin zuten lehen ausartek kartzela jaso zuten ordainetan. Zorionez, hurrengo urtetan intsumitu deklaratu ziren guztientzat ziegari ez zegoen kar-tzeletan. Eta gero eta garbiago zuen gizarteak gazteak ez zituela zerbitzu militarrean ikusi nahi; are garbiago, ziurrenik, atzerrira begiratu-ta. Balkanetako sarraskiez gain, Golkoko Gerrak bete zituen nazioarteko kronikak:

ARTXIBOTIK

Unai Iturriaga
Argia, 1499. zenbakia, 1994ko urriak 9

Intsumisioaren aldeko eguna

Intsumisioaren presentzia soziala areagotu egin dela susmatzeko ez dago Deustutik pasa beharrik (...). Baina batzuetan gertatzen da, komunera larri-larri iritsi... eta paperik ez dagoela! Hemen ere antzekorik gertatzen da. Zaila da egun intsumisioaren aurka hitz egingo duenik aurkitzea Iruñeko artzapezpikua edo PSOE edo PPko iluminatzen bat izan ezik. Alli bera ere alde antzean omen dabil azkenekotan (oraingoan txapelik gabe). EAE maitagarri honetan ere, bada aho bete txikle hitz egin eta gero bere polizia bidaltzen duenik intsumisioaren bila. Brabo! Brabo! Nor da hemen txanogorritxu eta nor da otsoa? Amona armairuan sartu eta biak ote daude ohe berean? PNVk (beste behin ere) hamar puztari!

1991ko Tourra irabazi ostean, Indurain horiz jantzita ikusten ohiu ginen.

ARTXIBOTIK

Victor Aiendi
Argia, 1386. zenbakia, 1992ko maiatzak 10

Autobidearen irtenbidea Nafarroan, etorkizuneko erreferentzia

Gipuzkoan erdietsi den autobiaren gatazka konponbide kontsentsuatu eta baikorrek eragin positiboa ekarri du gizarte mailan, erresistentia eta frankotiradorearen bat kenduta, jakina. Gipuzkoako muga irtenbidea ekologia, elkarbizitza, negoziatzea eta pakerako aurrerapausutzat jo dezakegun neurrian, Nafarroan alderantzizkoa izatea nahi dute indar atzerakoiek, eta buru belarri daude elkarbizitza gaitz berriak herrialde honetara iritxi ez daitezkeen, Nafarroa, bastioi atzerakoia izan dadin.

Alegia, autobiaren gatazkan irtenbide asetikoa lortzea Nafarroan ere, edo hobe esanda, bereziki Nafarroan, egundoko desafioa dugu ekologistok, demokrazia partehartzaile eta pakearen alde konprometitu gaudenok, eta orohar gizarte normalizatu eta aske batean bizi nahi dugunok.

“Gerrak aurrera darrai —zioen Xabier Letonak 1991ko urtarrilean—, hasi laster hasi zen, amaitu auskalo. Irak suntsituko dute, baina ‘Desertuko Ekaitzak’ eraiki dezakeen ‘bakea’ sumendiaren gainean eraikitakoa da”.

Bost urte hauen amaieran, gurean behintzat, hainbat sumendi itzali ziren. Jaurlaritzak, batek, AEKrekin akordioa sinatu zuen azkenean, eta baita *Egunkari*arekin ere, diru-laguntza politika berri bat abiatuz. Leizarango autobia ere akordioaren bidetik eraiki zen.

Maskotak eta kamerak

Akordio giro horrek kutsatuta edo auskalo zergatik, Carlos Iturgaitz EAEko PPko idazkari nagusi berriak baieztapen harrigarria egin zuen Aitziber Yarza kazetariaren grabagailuaren aurrean: “Euskotarrok Euskal

ARTXIBOTIK

Joxemi Zumalabe
Argia, 1382. zenbakia, 1992ko apirilak 12

Zeren bila dabil Arregi?

Eusko Jaurlaritzak 1991 urteko aurrekontuetan, hasi berria zen euskal egunkari bakarrari laguntza txikienik ez zuen kontuan hartu. 1992

honetan, iadanik euskal gizartearen erroterik, eguneroko batz besteko 44.000 irakurle aitortzen zaien unean, euskaltzale sail desberdinen sinesgarritasuna erabat irabazia daukanean, “Egunkaria”k ez duela laguntzarik izango esan berri digu Eusko Jaurlaritzako Kultur sailburu den Joseba Arregik.

Eusko Jaurlaritzaren euskarazko egunkariaren proiektu ofiziala, bi euskal egunkarientzat tokirik ez omen dagoenez, hozkailuan sartua daukala ere esan digu.

Bakoitzak atera ditzala kontuak.

Herria zazpi probintziek osatzen dutela uste dugu”.

1993an izan zen hori eta agian, 1992ko ajeak eragingo zuen Iturgaitzen ondoeza, Sevilako Expoko Curro edota Bartzelonako Joko Olinpikoetako Cobi maskotak toki guztietan ikusteak ez baitzion askori onik egingo. Edo, Corcuera Legearen ondorioak izango ziren beharbada, orduko Espainiako Barne ministroak gure bizitza kameraz kontrolatuko zuela uste baikenuen, George Orwell-ek “Anaia Handia” bezala bataiatu zuen amesgaiztoa egi bihurtuko zela, kontzeptu horrek gerora izango zuen garapenaren ezjakitun.

Realityen uholdea iritsi baino lehen euskaldunon droga telebisiboa lasatarrak izan ziren. 1994ko hondarrean telebistako kronikak zera zioen: “Ez da giro izango Goenkalen, ekainera

UZTAILEAN Argia 2000. zenbakira HELDUKO DA

Maiztetik uztailera, eta astez aste, Euskal Herriaren gertuko historia.

1960. urtetik hasita, protagonisten ahotsak, orduko eta oraingo iritziak, argazkiak...

2m
ARGIA
independentzia

Autobiaren errepideak

Patxi Larrión

Larrun aldizkaria zuzendu zuen 90eko hamarkadaren lehen erdian

Pagozelai apustuaren lekuko, Leitzara joandako Azpiroztarrak hamaika ordu eman zituen segan ekaineko igande hartan, eta garaile atera, artean Orixe bizi zen, egun ezin saioari errepika eman, Leitzarango autobiak erdibitu baitzuen Gorritiko zelai hura, egun ezantza zerbitzatzen da danbolinaren erresuman.

1992ko iraileko Larrun aldizkarian, Jonan Fernandezek "Autobidearen eskenatoki txikian ikusi da Euskadiko antzerkia haundia". Autobidearena zen gai nagusia gure politikagintzan, politika egiteko molde bat ezarri zuen autobi-dearenak. 1990-1995 bosturtekoan,

Probintzia eta Erresumaren arteko muga maiz zulatu behar genuenontzat, autobidearenak, erabat baldintzatu zuen gure eguneroko ibilbidea. Egungo autobia ez beste errepide guztiak ibili genituen Lasarte-Oriara heldzeko. Mendeabaletik hasita, hilabeteak eman genituen Lizarrusti zeharkatzen, isil-misilean sartzen ginen Probintzian, inoiz Etxegarateraino heldu ginen, eta haurtzarora gogora ekarri. Uitziko gainaz ahaztu ez baginen ere, Tolosa gugandik gero eta urrutiago senditzen genuen.

Euskal prentsa idatziaren bideak errepide bilakatzen ari ziren garaian, Larrun egitea egokitu zitzaigun, mugarik gabeko pentsamendu aldizkari bat euskaraz, eta nafarren bat tarte-ko, eta ekialdeko errepideak zeharkatzean, Beratik pasatzean, Itzeako idazlearena ekartzen genuen gogora. Harrigarria badirudi ere, Oria ibaiaren ertzero ailegatze-ko, Otsondo igarotzen genuen, eta Iparraldean, politika egiteko

tenorean, bide berriak ari zirela zabaltzen ikusi.

Autobia akabatu zuten, *Egunkaria* eta ARGIA elkarrengandik urrundu ziren, Susak independentzia erdietsi zuen eta Larrun, askok sinetsi ez baziguten ere, izoztu genuen. Baina, nola azaldu, euskarazko egunkaririk gabeko Euskal Herria ezagutu ez duen gazte bati, semaforoa gehienetan gorri zegoela Plazaola trenbide zaharren tuneletan, Probintziatik Erresumara eta Erresumatik Pobrintziara igarotzean. Gazte horrek, garai horietaz, ezer ikasi nahi badu, hor dauka, Koldo Izagirrerren *Liliput debekatuak*, 1993ko urtekariari hasiera eman zion testua.

Pasa den astean Pablo Sastrek sail honetan deskribitu ARGIA, Susa, Larrun, *Egunkaria* hura ezagutu genuen, bada, guk ezer gutxi gaineratu dezakegu, Pablok esandakoa berretsi, ziuraski, gu intendentziakoak izaki, kazetaritza aferatan ari ez zirenei lana aitor(tzea) dagokigu. Pasa den asteko ARGIA ere, Murua zahararren elkarriketa leitu genuen, eta ezinbestean Pagozelai gogora ekarri, Gorritiko zelai erdibitua, eta gogora ekarri halaber, eman ziren pausoak, esan eta egin zirenak, agindu eta bete ez zirenak, Sakanako autobian gertaturikoak eta Itoitzen baliatu ziren edota nahi ziren borroka moldeak.

Baina, ez dezagun ahantz, prentsarena dugu aztergai, eta 1990-1995 bosturtekoan, euskal prentsa idatziaren norabidea markatu zen. Egungo egoera, ulertzeko tenorean ezinbesteko garaia. Garapen modeloa urte horietan erabaki al zen?

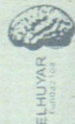
Egun, Probintziarako maiz, garraio publikoan egiten dugu, eta *bronkalesan*, inoiz, gazteren batek egunkariaren sorrera berritu digu, eta kasu egiten diogu, badakizue, kontalariok karrika meharak ditugu gustuko, eta lehen, orai eta beti, estrata izan dugu arnastoki.

arte luzatuko baitira lasatarren arteko liskarretatik abiatutako saltsak". Baina zein urtetako ekainera arte?

"Lehen aldiz euskal saskibaloia historian, Europako txapelketako finala jokatu du Taugres Baskoniak hilaren 15ean" irakurri genuen 1994ko martxoan. Bannister "animaila" eta Manel Comas entrenatzailearen urteak

ziren. Baina beste protagonista batzuekin, egun, Tauk ere badaki finalera iristen. Hilabete batzuk lehenago, K-2ko gailurrera iritsi ez zirenak Inurrategi anaiak izan ziren; "Helburu bati ezetz esatera gindoazen; zer demontre! Mendiak itxoin dezake eta guk ere bai" idatzi zuen Felixek. Indurainek, aldiz, ez zion inori itxaron, eta Tourrak irabazten jarraitu zuen. ■

aldizkariak euskaraz
guztion neurria

~~ez~~gaituak dira

Beren aurreiritziak gainditzeko gai izan dira. Bera animatzeko.
Beren konfiantza emateko gai. Beren denbora eskaintzeko.

~~ez~~gaitua da

Bere burua gainditzeko gai izan da.
Lagunak egiteko gai.
Ongi pasatzera ateratzeko.

Pertsona ezgaituen integrazio soziala
guztion eginkizuna da.

eta zu, ~~ez~~gai al zara?

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa

Pilotakada Enpresen Liga ahalguztidunari

Denek ez dute gustuko egun pilota profesionalak bizi duen egoera.

Enpresa berriak sortu dira, baina Eskuzko Pilota

Enpresen Ligak (EPEL)

Aspe eta Asegarceren esku jarraitzen du.

Frontoien munduko ahots

kritikoenek liga

itxia dela eta

funtzionamendu desegokia duela

diote. Hala, EPELen monopolioari aurre egiteko eta alternatiba izateko asmoz, iaz Frontis enpresa jaio zen. Martxoan urtebete egin du, dagoeneko Pilota Zirkuitu

Profesionala (PZL) jarri du martxan eta ateak zabaldu dizkie Aspen eta Asegarcen lekurik ez duten pilotariei.

DUDARIK GABE, berezia da esku pilotako txapelketak kudeatzeko modua, gainontzeko kirol lehiaketekin alderatzen badugu behintzat. Eusko Jaurlaritzak 1999an onartutako pilotaren inguruko plan estrategikoak enpresen liga bat sortzeko beharra aurreikusi zuen; profesionalak Afizionatu mailatik desberdinduko zituen liga bat. Hausnarketa horren ondorioz, 2002an EPEL jaio zen, Asegarce eta Aspe enpresen gidaritzapean, eta gaur egun, bi horiek kantxan jaun eta jabe bihurtu dira. Izan ere, liga itxia da eta ez du beste enpresen parte-hartzea onartzen. Pixkanaka, ordea, egoera aldatzen joan daiteke. Alde batetik, Jaurlaritzak pilotari buruzko plan estrategiko berria du esku artean, eta bestetik, EPELi itzal egin nahi dion Pilota Zirkuitu Profesionala sortu du Frontis enpresak.

Frontis iazko martxoan jaio zen, Eskutik eskuzko profesionalen sindikatuaren bidez. Pilota profesionalaren munduan gauzak gaizki egiten ari zirela eta alternatiba gisa zerbait serioa behar zela uste zuten hainbat pilotarik bultzatu zuten ekimena, horien artean Inaxio Errandoneak: "Asegarcek eta Aspek ligaren monopolioa

MIKEL GARCIA

**"Enpresen Liga
Aspe eta
Asegarceren
esku dago eta
mundu guztiak
nolabait begiak
ixten ditu, elitea
hor dago,
komunikabideak
beraien
zerbitzura
daude eta
eredua ez da
aldatzen".**

Inaxio Errandonea. Frontis

daukate eta zirkuitu itxia ezarri dute, nahi dutena egiteko. Eskutik sindikatuaren bidez rankinga errespetatzeko eskatzen genuen, aurreko urteetan kantxetan lortutakoa errespetatzeko, baina txapelketak ikuskizun moduan hartzen dituzte eta frontoiko emaitzak ez dituzte kontuan izaten. Gainera, nahiz eta profesionala izan, enpresarekin kontratua berritzeko akordioak lortzen ez baduzu, hurrengo urtean ezin duzu beraien txapelketetan parte hartu". Horregatik, Frontisek sustatutako Zirkuitu Profesionalak beste ezaugarri batzuk ditu: teniseko txapelketen eredua jarraituz, torneo irekiak dira eta sailkapena aintzat hartzen da. Gainera, txapelketak federazioen laguntzarekin antolatzen dituzte, Aspek eta Asegarcek ez bezala. Pilotarien maila ez da EPELen jokatzeko dutenen parekoa, baina gutxika zirkuitu indartsua egitea eta etorkizunean pilotarien erreferentzia bilakatzea du helburu enpresak.

Egoera penagarria

Pilotaren barne funtzionamendua gogor kritikatu du Errandoneak: "Penagarria da, enpresa profesionalak direla esan eta pilota jaialdiak edonola

FRONTIS

antolatzen dituen sasi-enpresa ugari dago, lizentziarik eta kontraturik gabe". Seriotasuna falta dela uste du. "Asegarcek eta Aspek beraien taktika dute, argi eta garbi oso itxia, eta hortik kanpora zerbait behar da, baina hortik kanpora dagoena lotsagarria da eta garrantzitsua da profesional mundua zer den eta zer ez den zehaztea". Nagusigoa duten bi enpresei dagokienez, kirola beraiena izango balitz bezala hartzen dutela dio: "Hau gure negozioa da eta ez ukitu". Bere ustez, pilotarien artean inor ez dago ados Enpresen Ligaren funtzionamenduarekin, "baina Aspe eta Asegarce-ren esku dago eta mundu guztiak nolabait begiak ixten ditu, elitea hor dago, komunikabideak beraien zerbitzura daude eta erdua ez da aldatzen". Errandonearen esanetan, urtebetea udal eta federazio askorekin hitz egin dute eta desadostasun handiak daudela konturatu dira. "Profesionalen mundua bideratzea gustatuko litzaidake. Gauzak modu desberdinean egiteko gaude eta etorkizuneko egoera alda daitekeela eta jendeak hori espero duela iruditzen zait".

Patxi Mutiloa Aspeko gerenteak, noski, beste ikuspegi bat du. Lehenik eta behin, Frontisek beraien errespetu osoa duela adierazi digu. Hori bai, "enpresek eskubidea dugu eguneroko lana bakoitzak gure modura antolatzeko eta zentzu horretan besteei ematen diegun errespetu bera guretzako eskatzen dugu". EPELen inguruan, eredu bat gehiago, beraiek aukeratu duten eredu baino ez dela azpimarratu du. "Egitura handia eta konpromiso ugari ditugu; pilotariekin dugun handiena, hil bukaeran soldata ordaintzea. Hori guztia mantentzeko dinamika bat jarraitu behar da eta guk eredu hau aukeratu dugu. Oso merkatu txikia dugu hemen, pilota oso mundu txikia da eta kudeatzen jakin behar da: jendea zenbat pilota partida eta zein pilotari konkretu ikusteko eta zer ordaintzeko prest dagoen aztertzea dagokigula uste dut". Pilotan beste kirolen ereduak erabiltzea ez du baliagarri ikusten, errealitate desberdinak direla baitio.

PZLan emaitza onenak lortu dituzten zortzi lehenengoek Masterra jokatu dute.

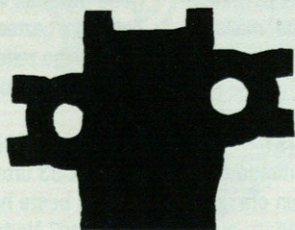
"Planteamendu, egitura eta konpromiso desberdinak dauzkagu. Gure pilotariekin diru asko kobratzen dute eta ordaindu ahal izateko baliabideak sortu behar dira. Kirol ikuspegiarekin soilik ez da nahikoa, enpresaren ikuspegia ere beharrezkoa da".

Patxi Mutiloa, Aspe

Pilotak une latza bizi duela, lehia handia dagoela eta horren aurrean Asegarce eta Asperen ustez estrategia egokiena aukeratu dutela esan digu Mutiloak. "Gu pilotariak kentzen ari gara, koadro motzagoak egin nahi ditugu eta hurrengo pausoa jende gaztea hartzea izango da. Frontisek beste eredu bat dauka: jende gazteaz gain, beteranoak dituzte. Azken finean, planteamendu, egitura eta konpromiso desberdinak dauzkagu. Une hauetan, adibidez, gure pilotariekin diru asko kobratzen dute eta ordaindu ahal izateko baliabideak sortu behar dira. Kirol ikuspegiarekin soilik ez da nahikoa, enpresaren ikuspegia ere beharrezkoa da".

Garbi du kirola eta errentagarritasuna bide beretik eta oreka batekin joan behar dutela eta horregatik pilota munduan hainbeste enpresentzako lekuri ez dagoela uste du: "Guk badakigu zenbat jende joaten den frontoietara eta zenbat jende ordaintzen dituen sarrerak, eta diru kopuru horrekin bizi behar da. Une honetan lekuak hartuta daude eta enpresa berriek eratzeko eskubide osoa duten arren, merkatua oso zaila dago. Enpresa bakoitzak ikusi beharko du nondik nora planteatzen duen errentagarritasunaren gaia", dio behin

Argitalpen honen edizioan lankide:

gizarte ekintza

eta berriz, Enpresen Ligaren eredu itxia justifikatzeko.

Nolanahi ere, merkatu zail horretan Frontisek bere lekua aurkitu duela dirudi. Hainbat jaialdiz gain, Pilota Zirkuitu Profesionalean baita azarotik Nafarroako Lau T'erdikoa antolatu zuten, urte hasieran Bizkaikoa, ondoren Araba eta Errioxako binakako txapelketak eta azkenik Gipuzkoako Lau T'erdikoa. "Beti ere nabarmendu du Errandoneak sailkapena errespetatuz". Hau da, pilotariak lortutako puntuaketak gehitzen joan dira eta neguan emaitza hobereak bildu dituzten zortzi pilotariak Masterra jokatu zuten maiatza bukaeran. "Kantxan ondo ibiltzen denaren merezimen-dua baloratzen dugu eta hori jendeari asko gustatzen zaio", dio Errandoneak. Txapelketen deialdia irekia da: Federazioaren lizentzia eta kuota ordaintzea baino ez da eskatzen parte hartzeko, eta "hori pilota profesionalaren munduan ez da sekula ikusi". Kuota ordaintzeko baldintza, maila ematen duten pilotariak parte har dezaten jarri da. Etorkizunean, banakakoa antolatzea gustatuko litzaike Frontiseko arduradunci, handitzen joatea baita beraien helburua.

Horretarako, besteak beste, pilotari gazteengana jarri dute esperantza. Orain hamasei pilotari dituzte, baina enpresa handien aldean jende berria hartzeko mugatu samar daude. Une hauetan, EPELen aritutako beteteranoak dira Frontisen partidetak erakusleho erakar-

Erretiratuta?

Nagorek beheko koadroko elkarrizketan dioen moduan, Aspe eta Asegarcerekin ez da pilota bukatzen. Enpresen liga utzi ostean frontoietan jarraitzen duen pilotari ugari du Frontisek. Bere 16 pilotarien artean, Arretxe, Errandonea, Armendariz, Alustiza edo Mendia bezalako izenak aurki ditzakegu. Frontiseko erakusleho nagusia badira ere, Altuna, Gorriti edo Elola bezalako gazteak ere kementsu datoz.

garriena, baina epe laburrean horrek aldatu behar duela uste du Errandoneak, gazteak hartu nahi dituztelako. "Horretarako, komunikabideen eta batez ere telebistaren beharra dugu. ETBri eskaintzak egin dizkiogu, baina jada jaialdi eta pilota partida asko ematen dutela esan digute". Beraien ekimena sustatzeko telebistaren bidez indar gehiago egin beharko litzatekeela uste du, "egun telebistan agertzen ez den kirol batek oso zail duelako, profesional izan nahi badu, behintzat".

Orokorrean, komunikabideek Frontisekin izan duten jarrera ona izan dela ziurtatu digu Errandoneak, baina jaso dute kritikarik. Esaterako, herrietako jaialdietan diru gutxi kobratzen dutela eta afizionatuei jaialdi horietan jokatzeko aukera kentzen dietela salatu dute zenbait zalek Aspek Interneten duen foroan. Pilotariak enpresaren akziodun bihurtzea ere arriskutsu ikusten dute batzuek. Negozioak eta diruak aginduko du ala pilotarenganako bokazioak irabaziko du? Liga monopolizatu baten sistematik ihes egiteko jaio dira bai Frontis eta bai Pilotaren Zirkuitu Profesionala eta denborak emango digu erantzuna. Gainera, Eusko Jaurlaritzak 1999an onartutako pilotaren plan estrategikoaren eraginez Enpresen Liga sortu zen eta ikusi beharko da Jaurlaritzak egun esku artean darabilen plan estrategiko berriak zein ondorio ekariko dituen etorkizunean. ■

Jorge Nagore, Frontiseko pilotaria eta Asegarcerekin eta Aspeko jokalaria ohia

«Aspe eta Asegarcerekin ez da pilota bukatzen»

Jorge Nagore Irurtzungo (Nafarroa) pilotari ezagunak Eskuzko Pilota Enpresen Ligan eta Pilota Zirkuitu Profesionalean jokatu du. 33 urterekin, Asegarcerekin eta Aspetik igaro da eta orain Frontisen dabil. Bere esperientziaren ikuspegitik enpresa batzuen eta beste artean ikusi dituen desberdintasunak azaltzeko eskatu diogu, ekimen berriaren inguruan duen iritzia jasotzeko asmoz.

rik, ez dakit zergatik. Beraien kontuak dira. Egundak, ez naiz hartutako erabakiaz damutzen, oso gustura nago Frontisen. Enpresa berria da, oraindik Asegarcerekin eta Aspek baino dezente maila txikiagoa du, baina enpresa zuzentzen duen taldea pilotaz asko dakien jendea da, pilotariak izandakoak, eta bide onetik doaz.

Zer iruditzen zaizkizu Frontis bezalako ekimenak?

Oso ekimen ona iruditzen zait, Frontisenzako merkatua badagoela uste dut. Azken finean, Asegarcerekin edo Aspen sartu ezin duten arren, maila oso ona duten pilotariak daude eta horrelako ekimenek esker jokatzeko eta profesional izateko aukera dute, maila txikiagoa duen enpresan bada ere. Aspe eta Asegarcerekin ez da pilota bukatzen.

Zergatik utzi zenuen Aspe eta joan zinen Frontisera?

Ez zen erabaki erraza izan, enpresa handi batean nengoelako, baina kirolari bezala ez nintzen oso maitatua sentitzen eta horregatik utzi nuen Aspe. Uste dut maila nuela eta frogatu nuela: Aspen egondako bi urteetan Lau T'erdiko final bat irabazi eta beste finalaurreko bat jokatu nuen. Horregatik, noizbehinka partidak nagusirekin bat jokatzeko adina maila nuela banekien, baina enpresak ez zuen komenigarria ikusi edo ez zuen ni jartzeko gogo-

Prestakuntza eta motibazioa bera al da EPELeko enpresetan eta Frontisen?

Prestakuntza bera da. Jendeak ez dezala pentsa Frontisen maila ez dagoenik. Etorkizun handiko gazteak fitxatu dituzte eta dudarik gabe partidak irabazteko hemen ere asko entrenatu eta jokatu behar da, gazteak gogor dotoz eta pixka bat erlaxatzen bazara irabazi egingo zaituzte. Motibazioa jaisten denean pila bat sumatzen da kantxan, ni oraindik oso motibatua ateratzen naiz frontoira.

Noiz arte ikusten duzu zure burua pilotari moduan?

Oraindik 33 urte ditut, joko aldetik unerik onenean nagoela uste dut eta beste hainbat urtez jokatzeko jarraitzeko primeran nago. Noiz arte? Norberaren gorputzak eta aurkariak markatzen dute hori. Fisikoki hain ondo ez nagoela eta partidak ezin ditudala irabazi ikustean, agian erabakia hartzeko garaia izango da. Dena den, pilotari izateari utzi ostean, pilotaren munduan jarraitzea gustatuko litzaidake.

ARRANTZAREN KRISIA?

ASPALDIK SENDI DA ... ZUBEROAN;
HORREN KARIJZ ABIATU ZUTEN IAZ PASTORALA:

ANTXOA
HANDIA
JEAN LOUIS & JOSEBA DAVANT

Onintza Lasa Arteaga

EUSKO ALKARTASUNAKO KOMUNIKAZIO ARDURADUNA

Garai berriak?

Apirilaren 17ko hauteskundeen emaitzen inguruko azterketa franko egin da dagoeneko. Ez dut, horregatik, berriro ere jada, sarritan emandako arrazoirik errepikatuko. Bada, hala ere, objektiboa den zerbait: EAEko Legebiltzarraren konposaketaren argazkiak gizartearen aniztasuna adierazten du era argian. Sigla batzuek aurkezteko aukerarik izan ez badute ere, azkenean gizarteko espazio ezberdinak ordezkaturik daudela esan genezake.

Indar korrelazioari dagokionean bada baita ere beste datu objektibo bat: guztiak ere gehiago absoluturik ez duen taldeak gaude-larik, eta aurreko garaietako bloke estrategien porrota konprobaturik, ezinbesteko da elkar-rrizketa eta adostasun gaitasunak areagotzea, baldin eta akordiotara iritsi nahi bada, baldin eta aurrera egin nahi bada.

Ondorioz, datu hauek guztiak kontuan baditugu, eta datozen urte hauek "giltzarri" direla sarritan entzun dugun honetan, galdera ezinbestekoa da: garai berri baten aurrean ote gaude?

Legebiltzarraren eraketak bere lanak eman ditu, baina ez dut pentsatu nahi, hala ere, gertakari hori, datozen garaiei eta batez ere herri bezala ditugun erronkei aurre egiteko jokamoldearen adierazpide izan denik.

Borondate eta elkarriketaz hainbeste hitz egiten den honetan, ezinbestekoa da, norbera bere lekua zein den jabeturik, benetan borondate horren froga adieraztea, eta bakoitzak bere horretan, ahalik eta lan onena egitea.

Hurrengo eginbeharrekoa: gobernu eraketa. Gobernagarritasuna garrantzizkoa da, eguneroko behar eta arazoei erantzun ahalik eta egokienak emateko. Baina, Eusko Alkartasunaren aburuz, garai berriek beren isla izan behar dute lehentasun osoko jotzen dugun helburu bat lortzeko lanean: bakegintza eta normalizazio politikoa.

Hori da herri eta alderdi gisa dugun premia eta erronkarik nagusia. Horretarako, erakundeak, bistan da, ezinbesteko badira ere, egia da bestalde, helburu honek baduela era-

ALBERTO ELOSEGI

kundez kanpo non landua. Gakoa, planteamendu guztiek mahai-gaineratzeko aukera izango duten alderdi zein gizarte eragile guztien arteko topagune bat lortzea da. Horretan sinestuta, irtenbide izan daitekeen foro eta bilgune guztietan parte hartzen dugu.

Bestalde, Madrildik datorren "doinua" k aurretik entzuna baino egokiagoa dela dirudi, nahiz eta hitzetatik ekintzetara eman beharreko pausoa ezer gutxi ikusten den. Hor dirau bere horretan Alderdien Legeak, hor diraute kode penalean emandako aldaketek, zeintzuen bitartez, adibidez, inkomunikazio egunak gehitu egin ziren, hor dago Terrorismoaren aurkako Ituna deitutakoa, eta abar.

Baina, irudiz, bada borondate behingoz, aurreko estrategiekin eten eta estatu mailako ardurei erantzukizunez heltzeko. Adibide gisa, orain hilabete eskas, maiatzaren 17ko osoko bilkuran Madrilén, PPk ezik, beste guztiek onarturiko bakearen inguruko "ebazpen proposamena". Testuaren literaturarengatik baino bakearen lorpenerako politikak suposa dezakeen ekarpena jasotzen duelako, proposamen interesgarria da.

Hori esanik, zuhurtiaz jokatzeko ezinbestekoa da baita ere. Zuhurtzia, konponbide itxaropenak bertan behera gera ez daitezen, eta orain urte batzuk, Lizarra-Garazi garaiko etsipena berriz eman ez dadin.

Gure ustez, egokiago da, bake eta normalizazio politikoa lortzeko garaietara eramane gaitzakeen eszenatoki batean gaudela esatea; alegia, alderdi ia guztiek (PP salbu) planteamendu berriak egin baitituzte.

Eta benetan aurrera egin nahi badugu, alderdi guztien planteamenduak errespetatu eta babes nahikoa izanez gero, gailentzen den egitasmoa egikaritu egin beharko da.

Beraz, ez bazterketarik ezta aurre baldintzarik, elkarriketa eta bide baketsuak bakarrik lortu dezaketen konponbide baten giltzarri, oinarritzko elementuen aurrean: lurraldetasuna eta azkenean, askatasun osoz, gizarteak emango duen azken erabakitze eskubidea. ■

« Legebiltzarraren eraketak bere lanak

eman ditu, baina ez dut pentsatu

nahi, hala ere, gertakari hori,

datozen garaiei eta batez ere herri

bezala ditugun erronkei aurre

egiteko jokamoldearen

adierazpide izan denik.

Borondate eta elkarriketaz

hainbeste hitz egiten den honetan,

ezinbestekoa da, norbera bere lekua

zein den jabeturik, benetan

borondate horren froga adieraztea,

eta bakoitzak bere horretan,

ahalik eta lan onena egitea

Ander Lipus

AKTOREA

Espazioak

Uda iristear dago, eta jendeak herrietako festa eta atsedendaldirako aukerak bilatzen ditu. Eguzkiaren intentsitateaz batzuetan eta euriaren epeltasunaz bestetan, gure gorputzek udaberriko loraztearen ondorio mefistofelikoak pairatzen dituzte. Herrietako antzoki gehienak, benetako kanposantu bihurtzen dira, eta antzerkia kalean da nagusi. Kale antzerkiak herri eta hirietako espazio ezberdinak erabiltzen ditu. Hitza ez ezik, musika, dantza eta beste ezaugarri asko erabiltzen dira kale antzerkian. Batzuetan obra estatikoak izaten dira, leku konkretu baten gertatzen direnak —normalean plaza batean—, baina sarritan obren dramaturgiek aktore eta ikuslegoaren mugimendu bateratua erabiltzen dituzte. Uda izaten da kale antzerkia egiteko garairik egokiena.

Beste antzerki talde batzuk, jaialdi eta antzerki ferietan ibiltzen dira han-hemenka. Herritik kanpo, beste leku batzuetan gure antzerkia erakusteko aukera paregabea ere izan daiteke. Baina normalean, kale antzerkiaren forma toa ez bada, lana ez da ugaria izaten.

Gure taldean, alternatiba bilatu genion egoera honi. Eta bi proiektutan murgiltzen gara urtero uda aldean. Ekainean, RITOS *gure azken lur zatia*, eta irailean *Antzerkiola Imaginarioarekin Nazioarteko Topaketak* deitzen duguna. Orain arte, gure lana, antzerki talde askori gertatzen zaien moduan, udazken eta neguan konkretatzen zen, denbora onarekin publikoari ez zaio antzokietara sartzea gustatzen, normala denez.

RITOS proiektuarekin 2003. urtean hasi ginen, eta jendea gure antzerkia ikustera hurbiltzeko helburuarekin jaio zen. Baina, ez bakarrik honetarako, baizik eta antzerki infrastrukturarik ez duten lekuetan eta espazio berrietara zabaltzeko asmoz. Antzerkia hilkutxetatik atera

INIGO AZKONA

eta herri zein auzoetako jendearekin partekatze-ko intentzioarekin eta horrela gure antzezlanen dekonstrukzioa eskaintzen dugu, gure antzerkia kultur eta giza errealitate ezberdinekin konpartituz. Gure gorputza, ideiak, pentsamendua, gure artea eskaintzen diogu herriari, eta herriak bere aberastasun kulturala eskaintzen digu. Zaila da honelako proiektu bat bideratzea, batez ere egungo politika kulturalaren ezaugarrietatik kanpo baitago, eta ekintza hauek militantziaren eta konpromiso sozial bati atxikiak daude. Uda honetan, herri txikietan ibiliko gara Antzerkiolako kideak (Armintza, Ea, Elantxobe, Dima, Otxandio...), gure ikerketak, gure adierazpideak eta gure teatroa eskaintzen. Ikusizun handietatik kanpo, era xume eta eder baten.

Elkartruke hauek gure herrian egin izan ditugu eta baita beste komunitate batzuetan ere. Gogoan ditut, iazko urtean Mexiko Berrian kokatuta dauden erreserbetako indioekin, edota El Cairoko *Al-Jayal Al-Shaabi* antzerki taldearekin egindako elkartrukeak.

Bestalde, uda garaia, aktore edota beste diziplina askoren formakuntza momentua ere izaten da. Gure bidean, transmisio, formakuntza eta ikerkuntzak, pisu handia daukate eta, iraila izaten da guretzat fetxa egokia horretara dedikatze. Aurten ere India, Italia, Estatu Batuetako maisuak izango ditugu Orduñan, beraien antzerki teknika eta adierazpideei buruz azterketa sakonak egiteko. Eta gure formakuntzari buruz ere ikuspuntu anitzak aurkitzeko.

Hona hemen antzerkiarekin gozatu eta bide berrietan murgiltzeko bi aukera eder. Izan ere antzerkigintzaren esparrua zabala da, eta aktoreok badakigu espazioak mila posibilitate eskaintzen dizkigula, orain ikuslegoa aurkitu behar. ■

« Gure gorputza, ideiak,
pentsamendua, gure artea
eskaintzen diogu herriari, eta
herriak bere aberastasun
kulturala eskaintzen digu »

bilintx

ramos

mattin

urretxindorra

bilintx
bertso-hop

arriaga

xalbador

xalem

herriak

Xabier Barandiaran Irastortza

IRITZI PUBLIKOKO IRAKASLEA DEUSTUKO UNIBERTSITATEAN

Zentralitatea, bakea eta herri garapena

X XI. mende hasieran, etengabeko globalizazioan diharduten herrialde industrializatu aurreratuen moduan, Euskal Herrian gizarte aldaketa garrantzitsuak burutzen ari dira. Aldaketa politikoen alorrean badira aipatu gabe utzi ezin daitezkeen bi aspektu: alde batetik, "nazioa" subjektu politiko bezala konplexuagoa bilakatu da eta, bestetik, egitura politikoaren eragina mugatuagoa gertatzen ari da merkatu globalak ezartzen dituen baldintzen ondorioz. Estaturik gabeko nazioetan, aberrirentzat aldea borrokan ere, bi aldaketa nagusi burutzen ari dira: batetik, aberriaren zehazpena eta kudeaketa konplexuagoa bilakatu da eta, bestetik, borroka ereduak eta erritmoak eraldaketa garrantzitsua bizitzen ari dira; egunero ondo jaten duten herrialde garatuaren indarkeriaren bidez ezer gutxi lortu daiteke. Gure gizartearen, erakundeen gizarte izaki, erakunde eta gizarte sareen dinamikaren bidez bultzatu daiteke gizarte aldaketa modu eraginkorrean. Eduki eta prozeduretan herri garapena ziurtatzen duten eragileak kontuan hartzen ez dituen proiektuak porrot egiteko arrisku handia du. Gure herriak antzeko egoera bizi du.

Euskal Herriko herritarrek ditugun talde nortasun ezberdinak etengabe eraldatuz doaz eta talde identitate ezberdin horiek ziurtatzeko baldintza politikoak aldatuz joan dira; aldaketa hauek bereziki erabakiorrak dira azken

ALBERTO ELOSEGI

30 urte hauetan. Euskal Herriko politikagintza ezin daiteke bizi aldaketa hauei guztiei bizkarra emanda.

Bereziki, azken urteetan, atzerabiderik ez duten hiru ideia nagusi bereganatu ditu euskal gizarteak, bat: Euskal Herriko pluraltasun politiko iraunkorra da eta elkar-ulertzea beharrezkoa da. Bi: ariketa politikoak giza eskubideak errespetatzen diren neurrian da bidezkoa. Hiru: Euskal Herriko auzi politikoaren demokratizazioa eta kudeaketa ziurtatzeko espazio berean diharduten herri eskubideek garapen baldintza berdinak behar dituzte.

Metodologiak metodologia bakeak eta normalizazio politikoa marko politikoen inguruko edukietan adostasun bat eskuratzea eskatzen du. Normalizazioa eta bakea ordea ez dira gure herri etorkizuna ziurtatzeko nahiko baldintzak; ezinbesteko baldintza bai, baina ondoren gure herriaren ekimen estrategiko sendo bat garatzea urgentzia handikoa bilakatu da etorkizunak jan ez gaitzan. Geure arteko gatazka konpontzeak ez du gure herriaren etorkizuna ziurtatzen.

ETAk ez du bake baldintzarik ziurtatuko soilik Zapaterok eskaintzen dion gauza bakarra preso eta kanpoan dagoen jendeari irtenbide bat ematea bada. Alderdi sozialistak Espainiako sistema konstituzionalean aldaketa sakonik egiteko benetako asmorik ez du erakutsi. Beraz, normalizazio politikoa eta bakeak zentralitate politikotik sortutako marko politiko bat eska-

« Geure arteko gatazka konpontzeak
ez du gure herriaren etorkizuna
ziurtatzen »

AMETSETAN BEZALA

Atxaspi Hotela

Hidromasai dutxa, spa eta
saunaren erabilera pribatua
relax logelan.

Bittiria 24, Lesaka
948 637 536

hotela@atxaspi.com
www.atxaspi.com

Bakea eta normalizazioa herri honen

garapenaren ezinbesteko baldintza

dira, baina horrek ez du berez

ziurtatzen herri honen garapena.

Komunikazioaren espazio publikoa

auzi politikoaren gaiak hartu du kasik

bere osotasunean

tzen du; Euskal Herriaren herri eskubide eta gizarte garapenean, prozesu batean, aurrera egiteko baldintza politikoak ziurtatuko dituen eta Espainiako sistema konstituzionalak nagusi arazten duen Espainiako soberaniarekiko defentsa garantiak izango dituen. Juan Jose Ibarretxe lehendakariari eta Eusko Jaurlaritzaren berriari dagokio proposamen hori egitea. Zentralitate politiko hori oinarriko sendotasun batekin eraiki nahi bada gizartearengandik eta gizarte organizatuearengandik gertu dagoen prozesu bat planteatu beharko da.

Zentralitate horren eraikuntza ezinbesteko baldintza izanda, ezin da ulertu lege-gintzaldi atarian Eusko Legebiltzarrean dagoen komunikazio falta eta burutzen ari den lehia politiko sutsua. Interes partikularra eta norberaren proiektu politikoaren interes orokorraren gainetik jartzeak bake eta normalizazio politikoaren zentzugabe atzeratu besterik ez du egiten.

Bakea eta normalizazioa herri honen garapenaren ezinbesteko baldintza dira, baina horrek ez du berez ziurtatzen herri honen garapena. Komunikazioaren espazio publikoa auzi politikoaren gaiak hartu du kasik bere osotasunean. Dagoeneko agerian jartzen ari dira, auzi politikoaz aparte, herri bezala ditugun hutsuneak etorkizunari aurre egiteko. Hutsune horiei aurre egiteak lehen mailako egitasmo estrategiko bat adostu eta gizarteratzea eskatzen du; egitasmo estrategikoa gure herriko enpresak berrikuntza eta nazioarteratze prozesura sendoago bultzatzeko, euskal mundua eusten duten gizarte egiturak ezagutza sortzen den mundu mailako sare aurreratuekin barneratzeko, herri politiken inguruko kontsentsuak indartzeko eta abar.

Auzi politikoari konponbidea ezin emanik herri garapena ziurtatzen duten edukien inguruko eztabaida gehiegi atzeratzen bada gure herriak dituen premiazko beharrei erantzuteko aukera on bat galtzeko arriskuan egon gintezke. ■

Amatino

Zaharra berri

Azaroaren 14an Batasunak esandakoa ez zen berria. Berria zena Batasunak esatea zen. Sei hilabete geroago espainiar Kongresuak onartutakoa ere ez da berria. Berria dena Kongresuak onartzea da. Arestian Elkarriren arduraean zortzi alderdi-ordezkariek Eginoko mahaian sinatu berri dituzten proposamenak ere ez dira oso berriak, berria dena hiru nafar alderdiren ordezkariak sinatzea da.

Auskalo gero zergatik den albiste Batasunak euskal gizartearen gehiengoak onartzen dituen gauzak esatea, zergatik den iraultza Kongresuak Ajuria Eneko Ituna 17 urte beranduago onartzea edota zergatik berria den alderdi nafarrek sinatzea beraien Euskal Erkidegoko anaiek sinatutako berbera.

Ajuria Eneko Itunak (1988) eta Ardanzen (1998) zein Eginoko (2005) proposamenek onartzen dute, funtsean, bakea elkarriketaren bidetik etorriko dela, elkarriketa armak uztearen ondotik gertatuko dela eta elkarriketa politikoa alderdien artean baino ez dela burutuko.

Ez bide du inork ukatzen elkarriketak baldintza eta mugarik gabe izan beharko duela, historia kontuan hartuz baina egungo egoera zertan den ahazteke, beti ere herriaren hitza eta erabaki-ahalmena gogoan izanik.

Egunen batean gauzak konponduko dira eta ez dugu ulertuko zergatik behar izan dugun horrenbeste denbora gauzak konpontzeko. ■

Jose Mari Ostolaza

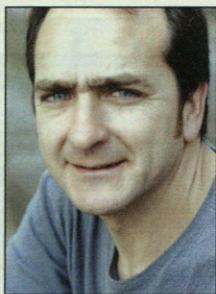
Uraren indarra

Nolakoa duten erakutsi berri digute Castron. Flakiak jota zuten arraunketa berpiztu zuen Jose Luix Korta, kanporatu zuten formalki. Herriko Etxea eta klubeko zuzendaritza ados omen zeuden erabakian. Lehorretik agintzen dutenek ordea ez zuten arraunlarien indarra neurtu eta hauen hortzak moilan parez pare ikusi ondoren atzera egin behar izan dute, gorrien trainerua uretan eta ez lehorrean zintzilikatua ikusi nahi baitzuten. Castron gertatutakoa ez da ohikoa, normaletik oso gorako agresibitatea uretan galdatzen zaien arraunlariak otzan-otzan eta esanekoak behar baitute lehorrean, zuzendarien menpeko. Eta poza ematen du tamainako jarrera lagunkoia bide egiten ikusteak, espektakuluaren protagonistak zuzentasunaren norabidean batera jardutearen etekina frogatu ahal izan dadin gu guztien ikasgai. Aurten, hurbilago dauzkat Castrokoak eta lehen bandera irabazitzat ematen diet. Uretan ezdeusak, lehorrean ohi denez inork ez baitu dimititu, portutan zain izango dira labanak eta aizkorak prest arraunlari solidarioei lepoak mozteko, berriz inork inon ez hortzik ez bururik erakusteko okasiorik izan ez dezan, euren lehorreko arraunketak beren menpekoa izaten jarrai dezan, La Marinerako eredua bertan akabatu dadin. ■

Osasuna, guztion ondasuna?

Hemendik gutxira, Osasuna futbol taldea UPNren beso luzea baizik ez da izanen, zaleek hori eragozten ez badute, behintzat. Eskubaloiko San Antonio Portland taldea ere UPNren sareetan dago aspaldi honetan. Azken finean, eskuindarrek kirola eta kirolariak erabiltzen dituzte Nafarroaz duten ideia ahalik eta gehien zabaltzeko. Hori argi eta garbi erakutsi dute, konparazio batera, Osasunak kopa finalerako txartela eskuratu zuen une beretik. Baina "gorritxoez" jabetzeko estrategiak badi-tu hainbat urte. Gaur egungo zuzendaritzaren aurretik bertze bat zegoen, arrunt desberdina, oraingoarekin batere zerikusirik ez zuena. Javier Miranda zen buru zuzendaritza hartan, pertsona benetan desagokia Nafarroa ofizia-laren ikuspegiarako, harri txintxa-rra agintarien zapatan. Sekulan ez zioten barkatu futbol taldeko hau-teskundeetan garaile atera izana. Pegenauteren aurkako lehian. Pegenaute bai, euskararen aurka-ko zuzendari nagusi horixe berbe-ra. Ondotik ere, eskuindarren begietarako, Mirandak bekatu larri-larriak egin zituen eta dene-tan larriena Sadar futbol zelaia *Bai Euskarari* ekitaldirako utzi izana. Aspaldiko partez, harmai-lak jendez mukuru ikusteak hain sortu zuen eskuindarrengan kole-ra gorria, ezen handik zortzi egu-nera *Diario de Navarra*ko Ollarrak "aski da" oihukatu zuen bere luma gaiztoaren bidez. Orduantxe indarberritu zen euskararen aur-kako borroka, "aski da" hartatik etorri ziren euskara zokoratzeko neurri guztiak eta, orduantxe ere hasi zen Mirandaren aurkako jazarpena. Polizia ere bidali zuten goizeko ordu txikietan presiden-tearen etxera, huraxe atxilotzera, huskeria bat izan zela kausa: Sadarko atarian, poliziak bikote gazte bati sarrera galarazi eta Miranda gazteen alde atera zen. Leporatu zio-ten poliziari gogor egin izana eta haien segur-tasuna arriskuan jartzea. Argi zegoen bere kontra ari zirenak edozein bide erabiltzeko prest zeudela eta, hori ikusita, Mirandak era-baki zuen hurrengo bozetan ez aurkeztea.

MIKEL SAIZ

Behin Miranda jokoz kanpo utzirik, eskuindarrek bi hautagai aurkeztu zituzten. Bata, "ofiziala"-edo erranen genuke, jende guztiak pentsa zezan huraxe zela UPNk bul-tzatutakoa eta, bertzea, estalia, hau da, halako ukitu euskaltzale apal-apal batez zipriztindua ageri zen gizon ele zuria, gaur egungo Patxi Izko presidentea, alegia. Orain, Izkok maska-ra kendu du eta, esaterako, Athletic-ekiko harremanak hautsi ditu, politika arloko arra-zoiak direla medio. Eta hemengo Gobernuari eskatu dio ez dirulaguntzarik emateko Athle-tic-ekin harremanak dituzten Nafarroako fut-bol taldeei.

Azkena izan da kopa txapelketako finalaz izan duen jokabidea. Inolako lotsarik gabe atek erabat zabaldu dizkie Miguel Sanzi eta

Yolanda Barcinari, eta han agertu dira Madrilen, betidanik bihotzeko "gorritxoak" balira bezala. Horre-gatik jokatu zen finala Madrilen. Helburu nagusia Nafarroak gaur egun duen irudi instituzionala indartzea izan da eta, egia erran, ali-maleko kanpaina egin dute, neurri-gabea, itogarria, ezin jasangarria. Ez zuten orbanik nahi final horren inguruan. Horregatik, erre-gu egin dute ez ikurrinik eramateko; horre-gatik, Iruñeko telebista batek ber-tze kolore batez margotu ditu Osa-sunako jarraitzaileen ikurrinak; horregatik, Nafarroako banderak ezker eta eskuin oparitu dituzte, milaka eta milaka eta, arrazoi ber-berak bultzaturik, "Osasuna" hitza izan da finalaren karira antolatuta-ko ekitaldietan agertu den euska-razko hitz bakarra, bai Madrilen, baita Iruñean ere. Baina Izko ipurdi agerian gelditu da eta harmailetan "orbanak" agertu dira, ez bat eta ez bi, franko baizik, eta hori ezin era-mana gertatu zaie herrialde honeta-

ko agintariei.

Hortaz, Osasunako zaleen esku dago UPN eta Izko jaunaren asmoak geldiaraztea, bertzenaz "Osasuna guztion ondasuna" izan orde, UPNkoen ondasuna izatera pasako da. Gauzak horrela, ulergarria da lehengoan, Iruñean, ahapeka bada ere, jende aunitzi aditutakoa: "Eskerrak ez duen irabazi". ■

Azkena izan da kopa txapelketako finalaz izan duen jokabidea. Inolako lotsarik gabe Patxi Izkok atek erabat zabaldu dizkie Miguel Sanzi eta Yolanda Barcinari, eta han agertu dira Madrilen, betidanik bihotzeko "gorritxoak" balira bezala. Horregatik jokatu zen finala Madrilen. Helburu nagusia Nafarroak gaur egun duen irudi instituzionala indartzea izan da eta, egia erran, alimaleko kanpaina egin dute, neurrigabea, itogarria, ezin jasangarria

Landareak
Zumarraga
Kanarietan dago

□ Ezpalak
□ Argitalpenak

□ Denbora-pasak
□ Makina bat kontu

Ihesi
Zumaiko flysch-etan,
dinosaurio arrasto bila

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

Mikel & Mikel Sormenezko bikote

Duela bost urte hasi ziren elkarrekin lan egiten eta harrezkero munduko publizitate jaialdi ugarietan saritu dituzte. Publizisten mundutxoan Mikel&Mikel bezala dira ezagunak. Besteak beste, Euskaltelen *Patxi* eta Bilboko Athleticak kamisetak iragartzeko egin zuen spotaren sortzailetakoak ditugu. Iragarkiez gain, musi-

ka eta film laburrak egiten dituzte, Mondeju proiektu propioaren baitan. Maiatzean Donostian El Sol XX. Iberoamerikar Publizitate Jaialdia ospatu zela aprobetxatuz, Mikel Uribe-txeberria (ezkerrean) eta Mikel Aguadorekin (eskuinean) egin genuen hitzordua. Eta publizitateaz hitz egin genuen, jakina.

«Salmenta kultura falta zaigu»

El Sol jaialdiak aurten 20 urte bete ditu. Publizitatean 20 urtez lanean jardun daiteke edo gazteen-tzako mundua da soilik?

Mikel Uribezteberria: Bai, iraun daiteke 20 urtez, frogatuta dago 20 urtetik gora eman dituen jende asko dagoela. Gainera normalean horiek izaten dira onenak. Mundu gogorra delako ikusten da gazte asko. Askok erretzen duen lana da hau eta gogor eta asko lan egiteko prest egon behar da.

Lan honek asko erretzen duela aipatu duzu. Kanpotik ez dirudi horrela denik...

M. U.: Lana polita da, baina konpromiso handia eskatzen du, konstantzia behar da eta presio asko jasan behar da. Sormen arloan lan egitea gustukoa baduzu, oso lan ona da, baina ahalegin handia eskatzen du. Adinean gora egiten duzunean, bikotekidea eta umeak izan nahi dituzunean, edo etxe propio bat... erabaki behar duzu zer nahi duzun gehiago: bizi tza pertsonala edo zure lana.

Hain gogorra al da?

M. U.: Bakoitzak nahi adina gogorra da. Publizitatean, kirolean, ingeniariaren artean... gauza bera gertatzen da. Goian egon nahi izanez gero, erabat lotu behar zatzaizkio. Eta horrek zera esan nahi du: beste gauza askori uko egitea. Guri asko gustatzen zaigu, hala ez balitz beste lanbide bat hartuko genuke.

Sormena ikasi daiteke?

Mikel Aguado: Nik uste dut barruan daukazu zer-bait dela. Mikelek Arte Ederrak eta diseinu

**EKAITZ
MENDIZABAL**
Argazkiak: E.M.

industrialak dauzka ikasita eta nik ez dut publizitateari buruzko inongo ikasketarik. Gustukoa nuen gauza zen eta, puska bat landuz eta puska bat irakuriz, denok gara azkenean pixka bat kreatiboak ez? Kreatibitate hori ondo aplikatzea da sekretua, objektibo batzuk lortzeko.

M. U.: Uste dut kreatibitatea norberak duen zer-bait dela neurri batean. Eta lan egiteak ematen duen esperientziak kreatibitatea kanalizatzen erakusten dizu.

Kreatibitatea da saltzeko modurik onena?

M. U.: Bai. Azken finean publizitatea mezua da, sormenik gabeko mezuak bide zaila du.

M. A.: Bat bada behintzat, gero produktuen kalitatea, zerbitzua... hartu behar dira kontuan. Gainera gaur egun produktu gehienak oso parekatuta daude. Autoen munduan adibidez, kreatibitateak zure produktua besteengandik bereizten du, nortasuna ematen dio. Nire ustez, salmentarako bide bakarra da.

Jaialdietan ikusten ditugun marka handiak (Pepsi, Nike, BMW, Playstation...) Euskal Herri-
ra etorriko al dira noizbait publizitate bila?

M. U.: Oraindik ez... Nik uste dut zaila dela, Euskal Herrian dagoen publizitatea mikroklima bat bezalakoa da, daukagun mapa soziogeografikoa oso politizatua dago, eta bertako markak bertako kontsumitzaileen-tzat egiten dute publizitatea. Marka handiak unibertsalak dira, eta beti bilatuko dute komunikazio unibertsala. Eta gaur egun, hori Euskal Herrian ez dago. Aurrera egiten

ari gara... baina oraindik... Adibideak hor daude, Euskal Herriko marka handiek normalean erabiltzen dituzten ikonoak dezente folklorikoak dira, eta horregatik zaila da kanpoko markek duten mezu global hori hemen aurkitzea.

Euskal Herriko testuinguru horretan, hemengo bezeroek mugak jartzen al dizkiote zuen sormenari?

M. A.: Konfiantza behar da, harreman sakon bat behar da bezeroarekin eta agentziarekin, klima aproposa lortzeko. Eta hortik aurrera sortzen da aukera zerbait berria, interesgarria eta kreatiboa egiteko aukera.

Hala ere, egia da Euskal Herrian oraindik "salmenta kultura" falta zaigula, nik esango nuke ekoizle onak garela, baina saltzaile txarrak.

M. U.: Oraindik ez da kreatibitatean sinesten, komunikazio bide berri bat frogatu baino lehen, atzerrian orain dela denbora asko hasi dela eta funtzionatzen duela jakin behar dute. Horregatik arazoa honakoa da: honaino iristen direnean, mundu guztiak erabiltzen dituela dagoeneko. Arrisku hori hartzea falta zaio hemengo publizitateari. Hala ere, hemendik aurrera, nire ustez, Euskal Herriko markak behartuak egongo dira horrelako saltoren bat ematera, Euskal Herriko kanpo saltzen hasi nahi badute.

Zuek El Sol moduko jaialdietan sariak irabazi dituzue, hemendik kanpo ere bai. Sari bat irabazteak zer dakarkio kreatibo bati?

M. U.: Egoa asetzeara. Hala ere, gure benetako nahia kanpaina onak egitea da. Azkenean, kanpaina onak irabazten dituzte sariak.

M. A.: Eta zer da kanpaina on bat? Barregura sortzen duena, polita dena... azken finean kanpaina on bat saltzen duena da. Kanpaina baten kalitatea ez du sari batek neurtzen, lortzen dituen salmentek baizik.

**"Euskal Herrian oraindik ez da
kreatibitatean sinesten.**

**Komunikaziobide berri bat
frogatu baino lehen,
atzerrian funtzionatzen duela
jakin behar dute"**

Mikel Uribebeberria

Salmenta eta diruari buruz ari garela, jaialdietan sekulako aurrekontuak dituzten kanpainak ikusten ditugu, Euskal Herrian publizitatean inbertitzen al da?

M. U.: Oraindik aurrekontu eskasekin gabilta, baina nire ustez horregatik da hain ona egiten dugun publizitatea edo egin dena, diru falta horrek kreatibitatea potentziatu duelako.

M. A.: Donostiako Jaialdira datozen spotik onenak argentinarrak dira, oso diru gutxiarekin egindakoak, baina gogo handiz eta sormen handiz egindako kanpaina oso onak

dira.

Kanpaina batzuen diseinu maila artelan askoren parekoa da. Artistatzat al duzue zuen burua?

M. A.: Artista batek ez du bere obra argumentatzen, eta guk kanpaina bakoitzari argumentazio sakona bilatu behar diogu, eta argumentu hauen arabera kanpaina aurrera edo atzera joaten da, ez polita edo itsusia delako.

M. U.: Nire ustez publizitatearen eta artearen artean dagoen harremana zera da: arteak duen magia puntu hori publizitateak ere lortu behar duela, eta magia hori marka bati lotu.

Markari buruz ari garela, euskararen kanpainak ikusten ditugu urtero. Euskara marka bat al da publizistentzat?

M. U.: Dena marka bat bezala tratatzen dugu guk. Kristautasuna ere marka bat da. Azken finean, arazo batzuk dituen marka bat da euskara. Euskara unibertso bat sortu behar duen marka bat da, unibertso sinesgarri eta erakargarri bat, azken kontsumitzaileak, erabiltzean, unibertso horrekin lotuta sentitu daitezten.

M. A.: Orain euskararen aldeko kanpaina bat daukagu esku artean eta sortu dugun unibertsoa berezi samarra da. Hartan ari gara lanean eta laster ikusiko duzue zerbait. ■

REVISTA DE LAS ARTES ESCÉNICAS - ARTE ESZENIKOEN ALDIZKARIA

ARTEZ

harpidedun egin zaitez

harpidedun izatearen abantailak

- aldizkariaren urteko 12 aleak etxean jasotzeko aukera
- gure argitaletxearen liburuetan %25eko beherapena
- Yorick, gure liburudenda birtualean egindako edozein erosketetan %10eko deskontua

Urte osoko harpidetza (12 ale): 30€ BEZ barne - Iparraldean 58€ BEZ barne

Elizburu kalea 3 - 48230 Elorrio - tel. 946 583 082 - fax. 946 231 886 - www.artezblai.com - artez@artezblai.com

Ezpalak

KATIXA GARATE

INIGO AZKONA

Fran Lasuen musikariak *Denborak* (Karonte) diskoa plazaratu du, tradizio-
tik abiatuta baina esperimen-
tazioari uko egin gabe.

Bidaia handia da Lasuen eta
bidaia ezagututako makina bat instrumentu-
ren hotsak entzun daitezke diskoan.

José Luis Merino arte kritikariak
70 *artistas* liburua argitaratu du. Bertan Euskal
Herriko 70 margolari eta eskultoreen –Darío
Urzay, Pello Irazu, Xabier Morrás...– lanaren
errepasoa egiten du.

Raquel Alzate (Barakaldo, 1972)
egile berrien saria eskuratu du Bartzelonako
Nazioarteko Komiki Jialdian. Alzatek haurrentza-
ko liburua ilustratzen ditu eta hainbat fanzine-
tan argitaratzen ditu bere lanak. Lehen komikia
du Luis Duranen gidoia duen *Cruz del Sur*.

Manex Bergara bertso idazlea
omendu zuten Saran ekainaren 18an. 1943an
Mirandan preso zegoela idatzitako lehenetik hil
arte idatzitako 120 bertso eta bera ezagutu zute-
nen testigantzak bildu dituzte *Gauza ageria!* ize-
neko (Akoka) liburuan.

Zazpiak Batman taldeak (Kike
Amonarriz, Antton Olariaga eta Asisko Urmene-
ta) uztailaren 3an, EHZ jaialdian, emango du
azken aldiz *Euskara lardaskatzeko manierak*
hitzaldia. Bi urtez 114 saio eskaini duen hiruko-
teak urrirako beste mintzaldi bat prestatuko du,
beti ere euskara eta umorea ardatz dituela.

Ainere Tolosa (Ixabel), Mikel Losada
(Juan Martin), Iñake Irastorza (amona), Iñaki eta
Xabier Zapirain (bikiak)... dira *Kutsidazu bidea*,
Ixabel filman parte hartuko duten aktoreetako
batzuk. Uztailaren
18an hasiko dituzte
filmaketa lanak eta
Gabonen ondoren
ekingo diote munta-
ketari. Filma Gaztelu
herrian egingo dute.

J. U. ARGAKZI PRESS

Mago eta ilusionistak Barakaldon

AURTENGOAN Bizkaian egingo da Espainiako XVII. Magia Kongre-
sua. Izan ere, Bizkaiko Ilusionismo Elkarteak (AVI) antolatuko du
ekainaren 23tik 26ra Barakaldon egingo den Kongresua. Japondik,
Mexikotik nahiz Espainiako Estatutik etorritako 30etik gora mago
eta ilusionistek parte hartuko dute. Hitzaldiez gain, Feria Magiko bat
antolatu dute, arlo horretako material eta produktu berrienekin. Ikus-
leek Juan Tamariz, Bebel, Banachek nahiz Arcadioren trukuak ikusi
ahal izango dituzte Barakaldon egingo dituzten galatan. Era berean,
emanaldiak eskainiko dituzte Bilbo, Arrigorriaga, Elorrio, Balmaseda
eta Leioako kale eta antzokietan.

Idazle topaketa Piriniotan

XARETAN izango dira aurtien Piriniotako Idazleen Topaketak, ekainaren
24tik 26ra. Urtero gisan, kultur trukerako eta ingurunea ezagutzeko
baliatuko dituzte. 1994an sortutako topaketa hauek ibiltariak izan dira
1998tik, baina beti ere Katalunian egin izan dira. Iaz Vall de Boi (Llei-
da) egin zituzten eta euskal idazleak gonbidatu zituzten. Eta aurtien
Euskal Herrian egingo dira, Urdazubi, Aini, Sara eta Zugarramurdin.
Idazle andana izango da; Euskal Herrikoetatik Itziar Madina, Inma
errea, Edu Zelaia, David Tijero eta Iñaki Zubeldia. Idazleek hamar
orriko narrazio bana idatziko dute topaketotan.

Lekuz Leku: dantza eta bideoa lotuta

ABANDOIBARRA ETORBIDEA izango du eszenatoki paisaia urbanoak,
dantza eta bideosormena uztartuko dituen I. Lekuz Leku jaialdiak.
Jaialdi hau paisaia urbanoetan egiten diren dantza jaialdien CQD
(Ciudades que Danza) sareak antolatu du. Ekainaren 30etik uztailaren
2a bitarte, makina bat dantzarik (Matxalen Bilbao, Asier Zabaleta, Nata-
lia Moonge, Sevillako La Espiral, Berlingo Juschka Weigel...) astinduko
dituzte gorputzak Guggenheim museoa eta Euskaldunara bitarteko
ibilbidean. Horri lotuta bideosormen lehiaketa antolatu dute: bideogi-
leek dantza eta hiria euren lanetan lotu ditzaten.

Xabier Gantzarain idazleak
hitzok izkiriatu zituen Nabarran:
«Nekatzen hasia naiz literaturaz
baino gehiago Literatur Sistemaz
hitz egiten dutenekin. (...)»
Literatur Sistema, garrantzitsua
izatekotan, eta bada garrantzi-
tsua, obraren zabalkundearentzat
eta idazlearen egoarentzat da».

Agus Perez kritikariaren adieraz-
pen hauek jaso zituen Berriak:
«Telebistak barre erraza ezarri du,
eta badirudi komedia ez dena
ezin dela egin. Debekatuta dago
antzezlan serio bat egitea».

Juanma Bajo Ulloa zinemagilea
Nabarra hilabetekarian:
(Zinemaren) «negozioa gazte

jendean dago, eta euren bideojo-
ko-filmetan. Edo jende heldua-
goan eta euren DVD erosketan.
Industria-gizonek hori ederki
dakite. Gure zinema ezin da
kalean lehiatu. Gure zinea,
beraz, DVD eta pizzarena da,
txandal eta txinalena. Hori da
Estatuaren zinemaren benetako
negozio txikia».

Joxerra Garziak Berriari esa-
nak: «Gaiaren garapenaren
aldetik, esperimentatzeko
guneak behar ditu bertsolari-
tzak. Txapelketan alde formale-
tik esperimentatzeko modua
bada; baina edukiaren alderditik
jendeak ez du gogo handirik
izaten esperimentatzeko».

DANI BLANCO

Kopyleft jardunaldiak Donostian

Batzuek egile eskubideak babesteko copyright lizentziak ezartzearen alde egiten duten bitartean, beste batzuek sormen lanak trukatu eta zabaltzea xede copylefta bultzatzen dute. Azken horiek copyleftaren eta jabetza intelektualaren gainean hausnartzeko parada izango dute Donostiako Artelekun, ekainaren 24tik 26ra bitartean, *Sormena elkarbanatzen defendatzen da!* lelopean. Hitzaldiak, mahai-inguruak, tailerrak... izango dira. Besteak beste Wikipediaren sortzaile Jimbo Walesek, SGAEko Pedro Farrék eta Nacho Escolar musikari eta kritikariak parte hartuko dute. Creative Commons lizentzien euskaratzea aztertuko dute jardunaldiotan eta topaketen edukiekin copyleft gidaliburu praktikoa plazaratuko dute.

Verdes eta Borda Bilboko liburu dende orain gutxi itxi zituzten ateak. Orain megadenda irekiko dute Zazpikaleetan Elkar fundazioaren eskutik. Hiru solairu izango ditu: lur azpikoan bulegoak jarri dituzte; lehen solairuan helduentzako literaturari, musikari eta DVDei eskainiko diete arreta; eta bigarrenean mendiari buruzkoari, haur eta gazte literaturari eta jolasei.

Euskal kantari bakarlarien lehiaketa antolatu dute Euskal Kultur Erakundeak (EKE) eta Kanboko hiriak, Mixel Labeguerie kantugilea zendu zela 25 urte bete direla-eta. "Euskal kantu berriaren aita" gisa ezagututakoa omenduko dute hala. Parte hartzaileek euskarazko kantu original bakarra CDan grabatu beharko dute eta irailaren 30a baino lehen bidali EKEra.

Uda 2005

Oporrak / barnetegiak / tailerrak / haurrak / gazteak
helduak / ikastaroak / jaiak / hondartza / mendia / trinkoak...

ARRIGORRIITSAS PENTSIOA

Ondarroan hondartza gainean

Biko logelak bainugelarekin • Jatetxea • Bilera edo mintegi aretoak...

KANPINANAFARROAN

Auritzberri herrian Uztailaren 11tik abuztuaren 6ra

Haurrentzako begiraleak • Bungalowak • Igerilekuak • Emanaldiak • Tenis zelaia...

GAZTEENTZAKO BARNETEGIAK

Bakaikun (Nafarroa) eta **Bilbon** (Gaua etxean)

Uztaila, abuztua eta iraila • 16 urtetik aurrera

HELDUENTZAKO BARNETEGIAK

Arrigorri (Ondarroa) **Bakaikun** (Nafarroa) **Bilbon** (Gaua etxean)

Uztaila, abuztua eta iraila

IKASTAROTRINKOAK BILBON

Uztaila, abuztua eta iraila Golizez eta Arratsaldez

HELDUENTZAKO TAILERRAK

Internet • Masajea • Ludoteka • Dantza • Euskal musika • Serigrafia • Argazkigintza...

Uztaila, abuztua eta iraila - Astearte eta Ostegunetan

Gabriel Aresti
Euskarategia

zenbat
gara
elkartea

www.zenbatgara.org

San Bizente kalea 2 - 4.a BILBO

Tel: 94 423 75 91

2005eko ekainaren 26a

ARGIA

37

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Zazpigarrena eta azkena

**Patxi Zubizarreta,
Jokin Mitxelena**

ELKAR

44 orrialde
6,95 euro

Sultan txakurra eta amonaren katua

Liburu Gaztea saria eskuratu berria duen Patxi Zubizarretak sortu eta Jokin Mitxelenak marraztutako istorio honetako protagonista Sultan da, aldameneko etxean bizi den amonaren katua akabatzeko amorratzen dagoen txakurra. Izan ere, mundu guztiak maite du katu madarikatu hori, eta Sultanek ezin dio zaunkarik txikiena ere egin etxearen errietarik jaso gabe. Tripak kolelan dago txakurra, katuek zazpi bizitza baino ez dituztela etengabe gogoratzen, eta amonarenak istipuren bat duen bakoitzean behar bezala ospatzen, egokierarako asmatutako kantua eta guzti. Beti

onik atera ohi da katua, bai, baina noizbait suertea amaitu behar zaio... Eta azkenean, katu hori hilko da, baina orduan ere ez dira gauzak Sultanek uste bezala joango. |

Aneto inguruan egiteko 150 ibilbide

David Atela Romero geologoak osatutako mendi gida honetan Benasque eta Pont de Suert, Vielhako tunela eta Luchon Pirinio aldean egin daitezken 150 ibilaldi zehatzak eskaintzen dira. Mendi garaian ibiltzeak zailtasunak ditue-
nez, ibilaldi guztietan argi azpimarratuta dago bakoitzari dagokion zailtasun maila. Bada gidan zer aukeraturik. Maladeta, Ballibierna, Castanesa eta Turbon mazizoetako 70 gailur garrantzitsuenetara igotzeko 120 era azaltzen ditu; batzuk ohizko bideetatik abiatuz egitekoak, eta beste asko eskalada ez oso zailak aurrera eramateko zeharo aproposak. Eta horiei gehitu behar zaizkie mendi-
goizaleei begira David Atela Romerok proposatzen dituen ibilaldi samurragoak, hiru orduz-edo patxadan mendian ibiliz egin daitezkeen horietakoak. |

Guía montaña Aneto

**David Atela
Romero**

SUA

272 orrialde
20 euro

Quimera de alas ardientes

Jordán Estevan

KUTXA FUNDAZIOA

38 orrialde
3,60 euro

2005eko Donostia Hiriko Kutxa Ipuin saria eskuratutako lana

Jordán Antonio Ramírez Guanajuato mexikarrak, Jordán Estevan ezizenarekin bere lanak izenpetzen dituen idazleak, irabazi zuen 2005eko Donostia Hiriko Kutxa Ipuin saria *Quimera de alas ardientes* kontakizunarekin. Bertan, hamabost urterekin bere bizitzako gizona eza-
gututako emakume baten ahotsez jakingo du irakurleak harreman liluratzailer bezain izugarri horren berri, hoge urte beranduago eta dagoeneko gizona zerraldo dela. Sexu kontuetan maisu zen hildakoa, bere laztanekin edozein emakume guztiz txoratzen zekiena, baina baita emakume horien maitasuna beste gizonei salduz ederki aberastutakoa ere. Berrogei urte zituenean ezagutu zuen narratzailea, bere maitaleetako baten alaba. |

Sedukzioak eta hausturak

Horrela deritzo Arteleku-k plazaratzen duen *Zehar* aldizkariaren azken zenbakiak, *Sedukzioak eta hausturak*, eta hain zuzen ere gai horri eskaini diote editoriala. Bestalde, jorratu dituzten gaien artean Miren Erasok Ulrike Ottinger zinema zuzendariari Berlingen egin zion elkarriketa, Ion Munduatek Iberiar penintsulan zehar kotxez egindako bidaiaren ondorioz sortutako bideo-instalazioari eta performanceari buruzkoa, Mariaus Babias-en *Subjektu produkzioa eta praktika artistiko-politikoa*, Hito Steyerlen *November* filmaren gainean Susana Blasek idatzitako lana, Arturo Rodríguez Bornae-
txearen *Turismoa paradisura*, eta Terre Thaemlitzek egungo audio produkzioaren ikuspegi ekonomikoa eskainiz osatutako *iPod bortxatzen ari da neure berria bortxatu zuten bortxatzaileak daude*. |

Zehar

Batzuen artean

GIPUZKOAKO FORU
ALDUNDIA

72 orrialde

Piraten eskola

Agustín Fernández Paz

Paz

GILTZA

159 orrialde
6,30 euro

Eskola txalupa bihurtu zenekoa

Edebé haur literatura saria eskuratu zuen Agustín Fernández Paz *Piraten eskolan*, behin uholdeak berarekin eraman zuen Galiziako eskola bateko haurrak eta irakasleak ditugu protagonista. Euria etengabe ari zuen aspalditik, eta hasieran inork ez bazion garrantzirik eman ere, azkenean jendea komentatzen hasi zen ea kotxea saldu eta txalupa erosi beharrean ez ote ziren izango. Gaitzerdi, haurren eskola herriaren goiko aldean zegoela, behintzat umeak ez ziren itota hilko. Hori uste zuten denek, baina goiz batez neska-mutikoak aurpegia kristalei itsatsita zaparradari begira zeudela, burrunba bat entzun zen eta eskolak txalupa gisa mugitzeari ekin zion, barruan zituen guztiak garraiatuz. ■

Haurtxoa bere burua garbitzen, janzten, gosaltzen, jolastan...

Hemezortzi hilabetetik aurrerako haurrei zuzendutako Kepa bilduman aurki daitekeen *Zertan ari naiz?* liburuxka ireki eta eskuzorro gorri bat eta iturritik erortzen ari den ur pila ikusiko ditu umeak. Zertan ari ote da? Orrialdeari bira eman eta han izango du erantzuna: bainua hartzen! Jarraian, jertse berde bat eta praka gorriak ikusiko ditu, janzten ari den seinale. Gero ile labur-laburrak dituen eskuila agertuko zaio, ilea orrazten ari dela jakin dezan. Eta hurrena gosaria eta jolasak datoz. ■

Zertan ari naiz?

Liesbet Slegers

[BAIZABAL

24 or./ 6,50 euro

JON ARRETXE

“Bidaian zehar topatutako pertsonak eurak dira protagonista”

Zer esan nahi du *Griot* izenburuak?

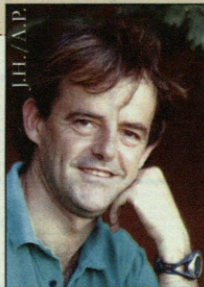
Griot artista jendeari esaten zaio Afrika Beltzeko herrialde batzuetan. Musikariak, dantzariak, ipuin-kontalariak, hizlariak, barre eragileak dira *griot*ak. Eta Burkina Fasora egin nuen bidaian horietariko askotxo ezagutu nituen, beste era askotako jendearekin batera. Liburuko kapitulu gehien-gehienek topatutako pertsona interesgarrien izena daramate, eta barruan euron istorio hunkigarri, triste nahiz alaia dakarte.

Nolako aldea dago *Tubabu*-tik *Griot*-era?

Liburuaren planteamendua aldatu da. *Tubabun* eta beste liburu batzuetan bidaia berak garrantzi handia zeukan. *Griot*en, ostera, bidaian zehar topatutako pertsonak eurak dira protagonista, nor bere izenarekin, bere istoriotxo interesgarriarekin, eta bizitzaren aurrean daukan ikuspegiarekin.

Turkia eta Iranen barrena egindako bidaia jasotzen zuen *Ekialdeko mamuak* liburuan zenionez, keinuen bidez eta nola-hala komunikatzen omen zinen han. Burkina Fason errazago izan al da?

Borondate onez, munduko bazter guztietan molda zaitezke aurrera jarraitzeko, jan eta lo egiteko. Baina jendearen ilusioak, penak, kezak... ezagutzeko derrigorra da hizkuntza. Eta alde horretatik zorionekoa izan naiz nire azken bidaia honetan, frantsesez nahiko ondo moldatzen naizelako eta Burkina Fason jende gehienak dakielako, bertako hizkuntza ofiziala baita. Horri esker, nik uste, liburua bera ere interesgarriago gertatzen da, zeren idazlearen hausnarketa agian aspergarriei lekua kendu eta egiazko pertsonen istoriei eman zaie.

egileari galdezka

Jon Arretxek ezagututako Burkina Fasoko jendea

Afrika beltzera itzuli zen Jon Arretxe bere bizikletarekin, eta bidaian zehar aurkitutako

pertsonen jarrerak, aurpegiak, irriak, abegikortasuna edo etorkizunarekiko itxaropen eza jasotzen ahalegindu da bere azken liburuan. *Griot*en, aurreko bidaien kronika diren *Tubabu*, *Tuparen seme-alabak* edota *Ekialdeko mamuak* lanetan ez bezala, egilearekin harremana izan zuten gizon, emakume, haur eta zaharrek hartzen dute protagonismo osoa, nork bere bizikizun eta sentimenduak azalduz. Jon Arretxek aitortzen duenez, Afrikako bizimodutik gehien erakartzen duena da hango herritarrek nolako patxadaz jokatzaren duten bizi-tzan, zenbat denbora ematen duten berriketan lasai, tea dastatu bitartean, nahiz eta “zoritxarreak” izan Mendebaldeko ikuspegitik, xentimorik ez dutelako

Griot

Jon Arretxe

ELKAR

160 orrialde
12,20 euro

poltsikoan. Mundua oso arin aldatzen ari bada ere, Afrika Beltza bezalako leketan pixka bat astiroago gertatzen ari omen da hori, eta oraindik bisitarietako abegi onak bere horretan jarraitzen du. Hangoen jarrera horrek harritu egin zuen *Griot*en egilea, kontuan harturik azken urteotan zenbat afrikar hil diren Mendebaldeko ahaleginetan eta zein harrera eskasa egiten diegun. ■

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Baleude	▼	Jale	▼	Emakume	▼	Gipuzkoa-	▼	Giltza
	Palestinako		Lore		izena		ko ibaia		
	lurraldea		mota				Igar-		
		▶		▼	Galdetzaile	▶	kizuna	▼	
					bat				
					H2O				
	Europako	▶			▼				
	estatua								
	Burdin xa-								
	fla mehe								
Amatatua	▼	Pl., eliza-	▶	▼					
Zain egon		ren gurtza							
		*							
		IZENA							
						Zilarra	▶	Oxigenoa	▶
						Fruitu		*	
						mota		DEITURA	
Itsusi	▶				Sufrea	▶	Masurioa	▶	Peruko
Ergel					Leku	▼	Itzulia,	▼	zibilizazioa
					honetara		jira		
					Ipar EH-n,	▶			
					beldurti	▼			
					Euskal				
					alderdia				
Italiako di-	▶				Eguneroko	▶		Adunaren	▶
ru zaharra					jaki			kontso.ak	
Zierbena-					Begiaren			Rubidioa	
koak					erdian				
Jardun	▶				Eraikuntza	▶			
					makina				

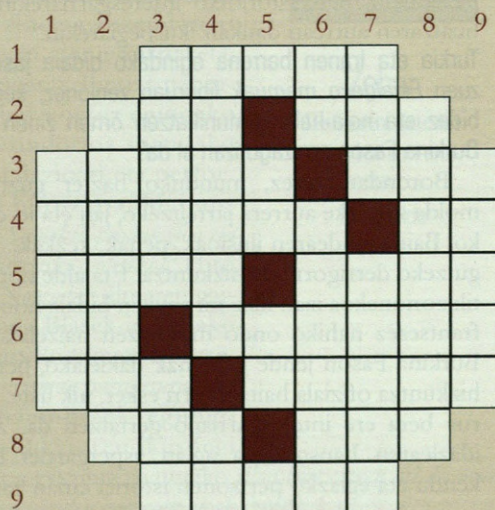
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Eman botoa! 2.- Haizen horrek. Azido erribonukleikoaren laburdura. 3.- Adiurre honeko. Hortz-haginak inguratzen eta finkatzen dituen haragi sendo gorrixka. 4.- Lapur. ez eme. 5.- Han dagoenari. Letoniako hiriburua. 6.- Omen. Bizkaieraz, haran. 7.- Bihi, garau. Bergarako auzoa. 8.- Jardun. Helduak euskaldutzeko erakundea. 9.- Bizkaieraz, fruitu.

GOITIK BEHERA

1.- Argala, fina. 2.- Harriak jaurtitzeko tresna. 3.- Aurpegiko ile. Gaixo. 4.- Egokiera, parada. Ligaren erdian. 5.- Kontsonantea. Kontsonante bikoitza. Errepikatuz, txori mota. Lehenengo bokala. 6.- Errepikatuz, gorotza. Erabili aditzaren oina. 7.- Garai, aldi. Zabaldu. 8.- AEB eta Kanada arteko ur-jauzi ikusgarria. 9.- Aranondoaren fruitua.

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

IMANOL AZKUE IBARBIA

Zumaia (Gipuzkoa)

Zumaia gorri,
urdin, berde...

Hona hemen itsasertza eta mendia bateratzen dituen ibilbidea bat, Zumaia inguruan, Debako eta Zestoako mugak ere zeharkatuta. Kresal eta belar-usainena ez ezik, hainbat koloreren festa ere izango dugu bidean: Algorriren gorria, itsasoaren urdina, mendiaren berdea...

Moila

Ibilbidea moilatik hasiko dugu, "Errotako izkina"-tik, Parrokiaren atzealdean Amaia plaza eta Erribera kalea elkartzen diren tokitik. Bertan dago Aita Mariren bustoa, garai bateko itsas ekaitzen, urperatze tragikoen eta elkartasuneko bihotz-zabaltasunaren lekuko. Bertatik, ibaiari bizkar eman eta San Telmo

kalera abiatuko gara. Estua da, antzinako kaleen estilokoa. Aldapa hasi eta berehala, santuaren irudi txiki bat ikusiko dugu, horman sartuta, ezker aldean. Gora egin ahala, zabaldu egingo zaigu ikuspegia, batez ere ezker aldeetik: bailaraz bestaldean, Arritokieta aldeko etxe txikiak eta ermita; bidearen eskuinaldean, Larretxoko etxeak, etxegintza neurri-

gabearen adibideak. Aldapan gora eginda, ermitara iritsiko gara.

San Telmo

Ermita txikia da, baina berezia, batez ere ikuspegi ikusgarria daukalako itsasoaren gainera: Itzurun hondartza ezkutu bezain ederra; itsasoa eta olatuak; Algorri aldeko labar etzan bertikalak... Hemen, bereziki zoragarrak dira ilunabarrak, eguzkia Matxitxakoren ondoan etzaten denean, gorri-gorri...

Ermitaren ondoan, marka zurigorriak ikusiko ditugu, Gipuzkoari bira ematen diotenak, eta horiei jarraituko diegu, oraingoz, Algorrira bidean. Bidea estutu egingo da, lan-

XABIER AZKUE

Goiko irudian, Algorri muturreko haitzak. Ondokoan, Amaia plaza eta Erribera kalea elkartzen dituen puntuan dagoen Aita Mariren bustoa.

IMANOL AZKUE

San Telmo ermita, labarraren ertzean. Bereziki zoragarriak dira ilunabarrak, eguzkia Matxitxakoren ondoan etzaten denean, gorri-gorri...

daretzak ezkutatuta, harik eta labarraren bizkar gainera irten arte, txabola baten ondoan. Kaxeta horretatik garai batean txapelokerrek kostaldea zaintzen zuten, kontrabandoaren preskizian. Metro gutxi batzuk aurrerago, lurrean, ikurrina bat: Xabier Kalparsoro *Anuk* gudariaren betiko atsedenekua. Zenbat eta aurrerago bidean, orduan eta gorriagoak dira lurra eta haitzak.

Marka zuri-gorriek ezkerrean, behean, eraman nahi gaituzte, Algorriko senaiara, baina guk aurrera egingo dugu, labarraren gainean, muturreraino, bista zoraga-

rriak merezi baitu: Algorriko senaia, Deba eta Bizkaia alderako kostaldea, itsaso zabala, Marianonaitz lurmuturra —eskalada-eskola ondo ezkutatuta duela—, Talaimendi, Itzurungo hondartza, parroikia... Marea behean tokatzeko zortea izan badugu, are politagoa izango da ikuskizuna, marea arteko gune zabala ageriko baitzaigu Deba aldera.

Algorri muturretik bidexka ugari jaisten dira behealdera eta horietako bat hartuko dugu.

Algorri

Animatuz gero eta mareajea zainduta,

paseo polita dago Debaraino, harraldetik —hau da, haitzetatik—: Pikotepe, Palankamugarri, Baratzazarreta, Aitzbeltz, Sakoneta, Mendata, Aitzuri... pasako ditugu. Baina gaurkoan mendialdera egin behar dugu, marka zurigorri jarraituz. Langa iraganda gora egingo dugu eta laster bideak Deba alderako norabidea hartuko du, mendiarri buelta emateko asmotan. Bidean gelditu beste aldera eta Algorriko lurmuturrari begiratuta, bere edertasun osoan ageriko zaigu.

Aldapa etzan egingo da, eta Pikote azpiko itsaslabar bertikalak ageriko zaizkigu. Mendi berdea kolpetik moz-

Aita Mari

Oso izen ezaguna eta erabilia da Zumaian: Aita Mari Arraun Elkarte, Aita Mari zinema, Aita Mari poligonoa..., eta Donostiako portuan ere badauka estatua. Bere irudia oso leku berezian dago, itsasaldera begira, nahiz eta azkenaldian, espigoi berria dela medio, itsasoa ez duen ikusten, hego haizeak olatuen gandorra altxatzen duenean ez bada...

Jose Maria Zubia Zigarren «Aita Mari», 1809an jaio zen Zumaian eta

1866 hil zen Donostian. Aita bezala, arrantzale hasi zen txikitatik. 1850 inguruan Donostian ezarri zen, txalupa batekin, patroil-antetan, eta orduan erakutsi zuen zeinen marinel iaio eta trebea zen. Izan ere, orduan arrantzale itsasontzietan ez zegoen gaur bezalako tresneria eta ziurtasunik, eta gizon asko hiltzen zen itota itsasoan... Aita Mari askotan erabili zuen bere trebezia itsaso haserreari bere hatz-parretik arrantzaleak kentzeko. 1866ko urtarrilaren 9an ezin izan zuen, ordea. Elka-

no 2 izeneko itsasontzia Donostiara sartu nahian eta ezinean zebilen, ekaitza bete-betean zelako; hura ikusita, Aita Mari ez zuen zalantzarik izan: bere ontzia hartu eta laguntzera atera zen. Itsasoak erraldoiaren indarra zuen, ordea, eta denak irentsi zituen, Aita Mari barne.

Zumaiako irudiaren azpian, heriotzaren mendeurren zela eta, hauxe jartzen du: "Mari! Aita Mari! / Hamaika bizi ostu / zuk itxasoari / itxasoak, baña, / bere amorruetan / zerorri ordaña. / Mari! Gure Mari!"

tuta bezala ageri da, labana sartu izan baliote bezala. Eta ez da gutxiagorako: behealdean itsasoak, goialdean haizeak eta euriak, egunen joan etorrian gastatu eta gastatu ari dira eten-gabe... Nahi izanez gero, ausartenentzat bidexka bat doa itsaslabarraren ertz-ertzetik, Pikote baserri aldera.

Gure bidea behera doa, eta puntu-rik beherenera iritsiko gara, langa batera, eta hortik gora hasiko gara, sakonunean. Tarteka lokaztuta ageriko zaigu bidea, eguraldirik lehorrean ere ura baitarie inguruko iturri-ri. Laster errepidera irtingo gara.

Buenabistako Zabala

Mendiartetik irten eta errepidera iris-tearekin batera, ikuspegia zeharo zabalduko zaigu, hegoaldera eta ekial-dera, batez ere: Izarraitz eta Arroa aldea, Indamendi, Pagoeta... Eskuinaldera egin behar dugu, mendebal-dera; ezkeraldera hartuta, Zumaia itzuliko gineteke.

Errepidea jarraituta, bidea bi base-rriren artean pasatzen da: Andikaraberri eta Andikarazahar -jatorrizko izena "Antequera" dute-, eta Debako

lurretan sartuko gara. Urrutian, itsa-soarekin kukuka jolasean eta ez ikus-teko makurtuta, Pikote baserria. Zenbat olagarro lehortu ote dituzte hor... Laster errepidea porlanezko pista bihurtuko da, eta gero gurdibide; marka zuri-gorriek ez ezik, orain gezi hori batzuek kostaldeko Done-jakue bidean gabiltzala adierazten digute.

Gurdibideari jarraituta, gain bate-ra iritsiko gara, Etartera, Andutz mendia aurrez aurre dugula. Egur-rezko zutointxo bat dago bidearen eskuinaldean, eta ezkerretik bide bat dator, eta hortik hartu behar dugu, behera, San Martin baserrira.

San Martinen beherako errepide nagusia hartuko dugu -ez hartu Billabier aldera-, baserri batzuen aurretik: Endañeta -harri-jasotzaile ospetsuaren jaiotetxea-, Sarrondo -Goikoa eta Behekoa- eta Iparragire. Sakonunean, eskuinaldean, Narrondo auzoa, erdia Zumaia-koa, erdia Zestoakoa, guztiena eta inorena ere ez. Ezkerrean, Amezmendiren atzealdean ezkutatuta, Zumaia sumatzen da, eta laster agerian jarriko

Santiagoko Divergentes

Santiago auzoak badauka, berez, zer ikusia: hondartza, dunak, Zuloaga museoa... Horrez gain, ordea, ekainaren hasieratik, beste bat ere badauka: "Divergentes". Proiektua nahikoa berezia da: mundu oso-tik etorritako hamar artista Euskal Herriko hamar enpresatan (ULMA, Irizar, AZTI, Tecnalia...) izan dira bi hilabetetan eta horietan ikusitakoan/ikasitakoan oinarrituta, beste hainbat artelan egin dituzte: "Sorgin-zubi", "Foro", "Quercus"... Lan horietako batzuk Zuloagaren etxe inguruan daude, eta beste batzuk Zumaia-ko hainbat lekutan -kirol-portuan, Inper-nupen, Amaia-ko plazan...-

Askotan bezala, arteaz eztabaida piztu dute lanek, zer den artea eta zer ez. Ikusi-takoan, zeuk ere izango duzu zer esana, seguru...

zaigu, batez ere zatirik berriena: Aita Mari eta Alai auzategiak, lantegiak, kirol-gunea, Puntanuetako etxeak... Hau ez da postaletakoa, baina Zumaia da; hazten ari da, gainera!

Errepidean behera jarraituko dugu, harik eta Jadarre auzoko etxeetara eta errepide nagusira iritsi arte.

Jadarre

Lehen Zumaia-ko auzo baztertuta zena gaur egun izugarri gerturatu da, tar-tean etxeak egin direlako. Semaforoa-ren parean errepidea igaroko dugu, baita Narrondoerrearen gaineko zubia ere, eta eskuinaldera hartuko dugu, erreka bazterreko espaloitik, burdinazko baranda bukatu arte. Bideak, ordea, aurrera darrai ibaier-tzetik. Oikiara doan errepidera iritsi behar dugu, eta horretarako ezkerrealdean bidezidor bat hartuko dugu (aldapatxoa). Errepidetik gora egin, Kanterako gainera, errepidea bihur-gunean itotzen den lekura. Han, petri-letik begiratuta, berehala konturatuko gara Urolaren gaineko balkoi eder batean gaudela.

Bedua

Zestoako lurretan gaude. Errepide-tik segi eta gerturatu ahala garbiago ikusiko ditugu Beduako baserriak, ontziolaren hondakinak, kare hidrolikoaren ("hidraulika"-ren) lan-tegiaren arrastoak... Erraza da ima-

FITXA TEKNIKOA

ZUMAIA

ZAILTASUNA

LUZERA

12,600 kilometro

DENBORA

2 ordu eta erdi

jinatzea zenbateko garrantzia eta indarra izan zuen inguru honek iraganean.

Bedua pasa eta berehala, zubira iritsiko gara. Industrialdean sartuko gara, aurrealdeko mendiaren oinetara. Han, mendi barrenean, eskuinera hartuko dugu, pabiloien atzealdetik, harik eta ezkerraldean gora doan bidexka aurkitu arte. Bide horri jarraitu eta baserri huts batzuetara iritsiko gara: Txantonenea, Kaskata eta Juantonenea, eta errepide asfaltatura ere bai. Artadi auzora iritsi behar dugu, Sanmigelmendiren bizkar gainean. Bidea lehenengo zuhaitz artean doa, eta gero labore-lurren erditik. Eskuinaldean, autopistaren burrun-da, eta gainaldean muino biribilak—Azkarategain, Olatxin...—; Oikia, auzo baino gehiago herri izan nahi duena. Autopista aurrera doa, Meaga aldeko tunelean ezkutatzera, suge zaratatsu izutia.

Laster Artadi ageriko zaigu aurrealdean, eta aldapa goratu egingo da. Ezkerraldera, ibai aldera, ikuspegia ireki egingo zaigu: Bedua-

ko Ihietak (Usurbiribillaga uhar-teak) eta lehen ibili dugun errepide-a; atzerago, urrunean, ondo begiratuta, bide eta baserri ezagunak: San Martin, Endañeta, Andikarak, San Telmo ermita, Talaimendi, Paola... Ibaiaren ertzean, berriro ere harri gorria agerian, Algorriko berbera, ikusgarri landaretza artean.

UP LLODES / BEGI BISTAN

Artadi auzoan haurrek badute non jolastu.

Artadi

Elizaren ondoan biltzen dira etxeak eta pilotaleku txikia—nahikoa berezia, hiru horma baitauzka—. Errepideari jarraituko diogu, behera. Tartean, bideak doaz inguruko txaletetara eta baserrietara, baina guk bide nagusiari eutsiko diogu, artadi artean. Batzuetan etzanago, beste batzuetan pikoago, bidez Getariatik datorren errepidera iritsiko gara, kirol-portuaren parean.

Hemen, gogoia izanez gero, Santia-go aldera ere egin dezakegu, hango dunek eta hondartzak bisitalditxo merezi baitute. Baina bestela, Zumaia aldera egingo dugu. Urola zeharkatu-ko dugu Zubizaharraren gainetik eta Gernika parketik barrena moila aldera egingo dugu, abiapuntu izan dugun Aita Mariren azpialdera. Aurpegira ondo begiratuta, begia kliskatuko dizue, esanaz bezala, halako buelta eman ondoren, ondo merezia dauka-zuela Erribera kalean hartuko duzuen tragoa. Konbenientzia bada! ■

Flysch-a

Zumaia oso natur gune interesgarriak ditu eta horietatik nagusietako bat Itzurun hon-dartzatik Debarainoko itsasertz liluragarri eta paregabea da, flysch-agatik eta urradura-plataformagatik.

Flysch-a historia liburu erraldoia da, liburuan orriak nola, itsaslabarretan ehunka harri-xafila dituen. Kareharriak eta material bigunak erritmikoki tartekatzen dira eta egitura geologiko tipiko hau eratzen dute. Fenomenoa nahikoa arrunta da mundu osoan, baina Zumaiaok badauka berezitasun nabarmen bat: geruzak zutik egotea, bertikalean. Horregatik etortzen dira hainbeste geologo Zumaiaiko harraldera, Lurraren iragan urruna ikertzeko leku aproposa delako.

Halaber, bereziki nabarmendu beharra dago Algorriko beste altxorra: iridio-geruza. Izan ere, itsasoaren higadurak bistaratu egin du geruza hori, duela 65 milioi urte lurrean jo zuen meteorito izugarri baten ondorioz sortu omen zena. Badirudi meteorito horren eraginez desagertu zirela dinosauroak.

Zumaia gozatzeko natura

Zumaia Udal

algorri

ZUMAIako Naturaren
Ezagutza Etxea
Centro de Interpretación de
la Naturaleza de ZUMAIA

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

EKOLOGIA

Zentral elektrikoek CO2 iragazteko sistema

AE BETA KO CLARKSON unibertsitateko ikasle talde batek ikatzez elikatutako zentral elektriko batek igorritako karbono dioxidoa jaso eta metatzeko sistema berritzailea diseinatu du.

Munduan kontsumitzen dugun energia zati handi baten iturria ikatza da eta hau erretzean igorritako karbono dioxidoak eragin handia du berotegi-efektuan. Hau dela eta, ikasle taldeak "gasetan dagoen karbonoa era eraginkorrean nola harrapatu" planteatu zuen.

Egun, karbonoa harrapatzeko sistemak egon badaude, baina lortu nahi zen sistemak hiru baldintza bete behar ditu, hots, osasunari kalterik ez egitea, ekonomikoki bideragarria izatea eta lan gehiegi ez ematea.

Ikasleek asmatutako sistemak metal industriako altzairu hondarrak erabiltzen ditu karbonoa harrapatzeko. Hondar hauetatik karbonoa duen gasa igarotzean kaltzio karbonatoa eta eskoria edo zepa hidratatuak lortzen dira. Bi produktu hauek erabilgarri dira beste industrietan eta ez dira kaltegarriak osasunarentzat.

Karbonoa harrapatzeko eraginkortasunaren inguruko daturik ez dute eman baina zentral elektriko batean frogak egiteko negoziazioetan ari dira une honetan. **I**

Osasuna

JABIER AGIRRE

Bularreko minbizia, saihestu daitekeen arriskua

TUMOREAK agertzeko adina aldakorra da minbizi mota batetik bestera, baina bularreko minbiziak menopausia garaian agertzen dira batez ere, gurea bezalako gizarteetan. Horregatik, emakumeak bere bularren miaketa oso serio egin behar duen kontua bada ere, zer esanik ez bere bizitzako aro horretan.

Gurearen moduko gizarte batean, bularreko minbizien kasuen %78 menopausia osteko emakumeen artean detektatzen dira, Madrileko Gregorio Marañón Ospitaleko Ginekologia Onkologikoko Zerbitzuan diharduen Santiago Lizarraga doktorearen esanetan. Gaixo horietan, bularreko tumoreak hormono-dependienteak izan ohi dira, hau da, estrogenoak —emakumezkoen hormona femeninoak— behar dituzte, hazteko eta barreiatzeko. Horrexegatik, ezinbestekoa da menopausia ostean dauden emakumeei ahalik eta goizien detektatzea.

Bularreko minbiziaren epidemiologian azken urteotako joerak bi gauza nabarmentzen ditu: gaitza gero eta gehiago diagnostikatzen

dela, batetik, eta minbiziarekin lotutako heriotza-tasak behera egin duela, bestetik. Bi gertaera horiek medikuntzak egindako aurrerapauso izugarriekin esplikatzen dira, diagnostikorako baliabideak asko aurreratu direlako, baina baita tratamendurako dauzkagun armak ere. "Baina, zoritxarrez, diagnostikoa egiten den unean kasuen %35-40en pronostikoa ez da batere ona, ordurako gaitza aurreratu samarra dagoelako, edo baita minbizi detektatu zaion emakume horrek adin handia duelako", Valladolid-eko Unibertsitate Ospitaleko Bularreko Patologia Unitateko buru den Marina doktoreak dioenez.

Aditu honen iritziz, duela urte batzuetatik hona bi adin-tarte dira arriskutsuenak, bularreko minbiziaren eragin handiena jasaten dutenak: 56-58 urte artekoa, eta 39-44 artekoa. Eta hori zergatik gertatzen ote da? Hiru arrazoi aipatu ditu adituak: elikadura-mota; antisorgailuen erabilera desegokia, ahotikoen batez ere; eta aurreneko aldia ama izateko adina gero eta gehiago atzeratzea.

OPTIKA

Argiaren bidezko komunikaziotik hurbilago

DUKE UNIBERTSITATEKO fisikari talde batek garatu berri duen konmutadore optikoaren bidez, urrats garrantzitsua eman da argi bidezko komunikazioaren alorrean.

Teknikaren oinarria argi ahul baten bidez, askoz ere indartsuagoa den argia kontrolatzea da. Lorpen honekin

Teknika berriaren oinarria argi ahul baten bidez, askoz ere indartsuagoa den argia kontrolatzea da.

telekomunikazio ekipoa askoz ere efizientzia handiagoz lan egitea erdietsiko da, eta etorkizunean garatuko diren aparatu kuantikoen alorrari ere lagunduko dio.

Egungo telekomunikazio aparatuek argia behin eta berriro bihurtu behar dute elektrizitate, eta ondoren elektrizitatea berriro argi. Bihurketa hauek ez dira batera egoiak abiadura handia behar duten telekomunikazio sareetan.

Orain arte zientzialariek intentsitate handiko argiak erabili izan dituzte intentsitate txikiko argiak kontrolatzeko eta hau ez da oso erabilgarria telekomunikazio sareen kudeaketan.

Teknika berriarekin bi laser izpi rubidio-lurrun berotuan zehar igaroz beste bi izpi lortzen dituzte eta hauek kontrolatzeko askoz ere intentsitate txikiagoa duen beste izpi bat erabiltzen dute. Ez dugu prozesu osoa azalduko, baina ideia nagusia gogoan izan behar dugu, hots, izpi ahul baten bidez askoz ere izpi sendoagoak kontrola daitezkeela eta hori orain arte ezinezkoa zen.

Sistema honen bidez argi/elektrizitate bihurketa saihesterik izango da eta horrenbestez, telekomunikazio sistemen eraginkortasuna hobetu behin eta berriro. ■

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Zumarraga, Kanariar Uharteak

ZUMAR hitzetik datozen toponimo asko ez dut ezagutzen. Itxuraz, *Ulmus* generoko zuhaitz hau ez da oso ezaguna edo erabilia izan euskaldunon kulturaren, bestela non edo han azalduko litza-teke ugarixeago.

Hala ere zumar asko ezagutu dugu geure inguruan. Zura ona izaki azken mendeetan erruz zabaldua zen zumarra. Jendea bata bestearen gainean gustora asko bizi den hiribilduetan kale zabaletako modako zuhaitza ere izan zen, hortik ezki, zurzuri, platano... edozein zuhaitzekin osatutako kale zabalari zumardia deitzeko ohitura. Gaztelaradunek "alameda" deitzen dutena (alamo, zurzuria, *Populus alba*).

Zumarra ia erabat galdua da, ordea, geurean. Hemen XX. mendearen 80ko hamarkadan grafiosia gaitzak eraso zuen. Gaitz hau ontto batek sortua da eta zuhaitzak izerdia garraiatzeko erabiltzen dituen tututxoak itotzen ditu. Gaitza berez ez da hiltzailea, tutuak erabat ixterako urte berria dator eta zuhaitzak tutu berriak eraikiak dituenetz aurrera egiten du. Gaitzak berez duen hedatzeko gaitasuna xomorroak eraikitzen dituen zulotxoek areagotzen dute zuhaitzak hil arte. Milaka eta milaka zumar hil ziren garai haietan. Iruñean soilik hamabost bat mila hil zirela uste da. Erresuma Batuan hamabost milioi eta AEBetan berrogei milioi hil ziren.

Geroztik gaitzarekiko erresistentzia duten barietateak sortzen saiatu dira muintegi bat baino gehiago. Ezaguna *Resista* izena eman dioten bat da.

Orain Kanariar Uharteetan iraun duten zumar ugariak bilduma handi bat sortzeko asmoa dutela jakin dut. Uhar-te hauetara ez da gaitza iritsi eta bertan jaso eta jagon nahi dituzte gaitzeko zori larrian dauden zumar espezie eta barietateak. Zumarragako herriak badu zeinekin anai-kidetu...

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

Mikel Arana

Ordizia (1973). Ordiziarekin harreman estua izan zuen amona bizi zen artean. Bilbon hazi eta hezia da, ordea. Donostian ikasia: Zuzenbidea. Gasteizen dihardu: Eusko Jaurilaritzan. Etxebizitza eta Gizarte Gaietako zerbitzuen zuzendaria eta EB-Berdeen Presidentziako bozeramalea da.

Legebiltzarreko ganbararen taldeak osatzean EArekin izandako gorabeherak ez dutela hiruko posiblea baldintzatuko adierazi digu. Bere hitzetan, EBren politikaren ardatza programan oinarritzen da ororen gainetik. EBk Ibarretxe babestuko du inbestidura saioan.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Dani Blanco

«Ez dugu PPk babestutako lehendakaria sostengatuko»

EArekiko gorabeherak izan ditugu hizpide hasieran: "Harrituta gaude EArekin. Hirukoaren alderdi izandakoaren jarrera ez da dotorea izan. Talde Mistoak -Aralar eta EBk osatuta- hamar minutuko tarte izango du osoko bileretan: guk zazpi eta Aralarrek hiru. Batzuek diruaz eta aholkulariez interesatuta baino ez ginela esan dute eta ez da egia. Guk ez dugu arazorik bozen arabera proportzionaltasuna izateko. Gure diskurtsoa azaltzeko aukera parekatuago bat baino ez dugu eskatu. Europako Parlamentuan horrelako arazoak egokitzen dira, hemen zergatik ez?", diosku Aranak.

Bake eta normalizazio politikoak gober-nagarritasunari aurea hartu izanak kon-plikatu bide du Legebiltzarren eraketa. Egoera berriak hirukoaren berrosaketa oztopatuko al du?

Espero dut hala ez izatea. Horrela izan-go balitz, hasiera txarra izango litzate-ke-eta. Finean, hauteskunde emaitza estuen ondoren bakoitzak bere lekua

ondo finkatu nahi izan du. EHAK-k erdiko rola jokatu dezake, alderdi kla-bea bihurtu da mahaiaren eta taldeen eraketan. Neurri batean haiei begira jokatu dute gaineratiko alderdiek. Ger-tatua horrela ulertu behar da eta EAK protagonismoa bilatu duela. Baina horrek ez ditu bake eta normalizazio prozesuan alderdien artean dauden sintoniak zapuztuko, ezta hiruko gobernu berregiteko gogoia ere. Hiru-koan eta bake prozesuan adostasunak sendoak direla uste dut.

EBk Ibarretxe babestuko du lehendaka-riaren inbestidura saioan, beraz.

Arriskutsua da profeta gisa aritzea. EAJ nahiz EArekin hitz egiten ari gara akordio bat lortzeko hirukoaren inguruan. Printzipioz, gobernuan sar-tuko garen edo ez bigarren planoan utzi dugu, baina inbestidura saioan Ibarretxeren aukera sostengatuko dugu, baldin eta -gutxienez- lau urteko gobernu programa adosten badugu, noski.

Bake eta normalizazio prozesua nola kudeatu nahi luke EBk?

Bake eta normalizazio politikan ezin dugu joan den ekitaldiko prozedura errepikatu. Legebiltzarrak onartu zuen plana Madrilera eraman eta kito, alegia. EBrentzat funtsezkoa orain alderdien arteko mahaia osatzea da eta horretan bakoitzak Estatutuaren erreforma bideratzeko proposamen bat aurkeztea. Hori da prozedura.

Prozedura horretan funtsatzen al da hirukoaren arrakasta edo Jaurilaritza berriaren iraupena?

Ez guztiz. Iraupenaren arazoa ez da bakarrik gobernu osaketaren arabera-koa izango, oposizioaren jarreraren esku ere badago. Hiruko gobernu gutxiengoak osatua izango den alde-tik, oposizioak -ados jarritz gero-legealdi motz baten aurrean jar deza-ke gobernu. Baina, hauteskunde garaian esandakoa mantentzen bada, hau da, elkarrizketa eta akordioetara iritsi behar dugula, orduan legealdi

"Atxikimendu libreko federalismoa funtsezkoa da normalizazio bidean".

osoa bete liteke. Zapaterok gehiengo sinplea dauka Madrilen eta inork ez du zalantzan jartzen legealdi osoa beteko duenik. Egoera honek osagai funtsezkoa dakarkio euskal politikagintzari eta da: oposizioaren beharra izatea lau urtez gobernatu ahal izateko. Erantzukizuna ez litzateke hiru koarena bakarrik beraz.

EHAK gakoa dela aipatu duzu.

EHAK gako izan daiteke edo ez. Alderdi sozialistak eta alderdi popurrak bat egiten badute EHAK gakoa izango da. Berdinketa EHAK-k apurtu dezake, baina EBren ustez hurrengo lau urteetan logika berriak agertuko dira politikagintzan.

Zein logika?

PPk eta PSE-EEK ez dutela beti bat egingo pentsatzea logikoa da, adibidez. Ez da ulergarria Estatuan arerio zuzenak izatea eta Euskadin bat egitea. Horrela jokatzek zailtasunak ekarriko litzateke PSE-EEri.

Zein aukera landu dezake PSE-EEK?

Katalunian lantzen ari dena. Horretan EBren rola funtsezkoa izan daite-

ke. Katalunian alderdi sozialistarekin gobernatzen ari gara. Euskadin hainbat udaletxetan ere bai, eta Madrilen IU eta PSOEren arteko harremanak onak dira. Aurrekontuetan ados gaude, elkarri babesa ematen diogu. Hemen ere bide hori urratu daiteke. Normalizazio politikoa ahalbidetzen den neurrian alderdi sozialistarekin harremana finkatuz joango da.

Lopezek ba al du zuen sostenguarien aukera lehendakariaren inbestiduran?

Patxi Lopez lehendakari hautagaia da, baina PPren bozekin kontatuz. 18 bozekin aurkezteak ez du zentzurik, PPren bozekin kontatu nahiko du, baina guk ez dugu sostengatuko PPk babestutako lehendakariagaia, bere bozak dohainik emanda ere. PPk ez dio inongo mesederik egiten euskal politikaren normalizazioari.

Artean zer da objektibo normalizazioa bideratzeko eta gatazka gainditzeko?

PP ez dela Gobernuan, horrek aldaketa sakona ekarri du. ETAK azkenaldian ez duela inor hil. Ezker abertzaleak Eusko Legebiltzarrean bere ordezkaritza daukala, Batasunaren Anotaketa proposamena barne. Bertan ETArri rol bat ematen zaio, Gobernuarekin eztabaidatu beharrekoa. Bi mahai osatzearen aukera dago, alegia. Eta alderdi sozialistaren diskurtsoa aldatu egin dela. "Orain arte Estatutua eta aski!" zioen. Orain Estatutu berri baten beharra onartzen hasia da. Hitz egiteko aukera ez dute erabat errefusatzeko. Horiek horrela, gure itxaropena bi mahaien osaketan dago. Hasteko, alderdien arteko mahaia osatzeko aukera bada. Bien bitartean, azken zortzi urteetan PPk eta ezker abertzaleak ez dute behin ere bat egin mahai baten inguruan, orain PP eta EHAK elkarren ondoan eseri dira hainbat mintegi publikotan eta irrati-telebistetako ter-

"Katalunian alderdi sozialistarekin gobernatzen ari gara. Euskadin hainbat udaletxetan ere bai, eta IU eta PSOEren arteko harremanak onak dira"

tulietan. Horrek legealdiari beste ukitu bat emango dio.

Nola dakusazu EB normalizazio bidean?

Gure proposamena Atxikimendu libreko federalismoa da, normalizaziorako funtsezkoa, normalizazio bidean aipatzen den hirukiaren erdibideko osagaia. Hiruki hori bloke konstituzionalista litzateke -PP kanpo oraingoz-, ezker abertzalea eta EAJ-EA-EB hirukoa. Independentismoaren eta konstituzionalismoaren artean, erdibidea atxikimenduzko federalismoa da. Hau da: euskal gizarteak erabakitzeko eskubidea dauka, erdibidetik Estatuarekin adostasunera iritsi gaitezke. Inork ez du nahi duen guztia lortzen baina denok lortzen dugu nahi dugunaren parte bat.

Gobernuan segituz gero zer ekarri nahi zenukete kudeatzen duzuen sailetik?

EBk etxebizitzaren politika berri bat ekarri du. Alokairuaren aldeko apustu sendoa egin dugu. Arlo honetan ez zegoen politika zehatzik ez garbirik, dena zozketaren bidez egiten zen, promozio pribatuak barne. Etxebizitzaren gaiari orain arte ez zuen duintasuna eman diogu. Halaber, inmigrazioaren arloan pauso garrantzizkoak eman ditugu. Lurzoruaren legean aldiz, ustekabe mingarria hartu genuen Batasuna, PSOE eta PPk bat egin zutelako guk aurkeztutako legea errefusatzeko. Ekitaldi honetan lege hori aurrera ateratzea eta gizarte ekimen guztiak hobetzea da gure nahia.

EB alderdi posibilitatizatzen jo dezakegu? EAJrekin gobernatzea lekuko.

Jaurilaritza honen barruan sail bakoitzak autonomia handia dauka bere politika egiteko. Mugak daude aurrekontuetan, baina hortik aurrera bakoitzak bere politika egin dezake, eskuin, zentro nahiz ezkerrekoa izaki. Guk EAJrekin adostasunak normalizazio politikoaren arloan ditugu ez hainbeste politika sozialean, hori begi-bistakoa eta logikoa da. Gobernuan izateko arrazoia ez da EAJrekin bat egiten dugulako gizarte politikan, Euskadik gobernu transbertsala behar duela irizten dugulako baizik, eta bertan zentro eta ezkerreko interesei bat egin dezaketela ikusten dugulako. Posibilismoa ez, elkarrekin lan egiteko aukera daude. ■

2002KO EKAINAREN 26KO SARRASKIA

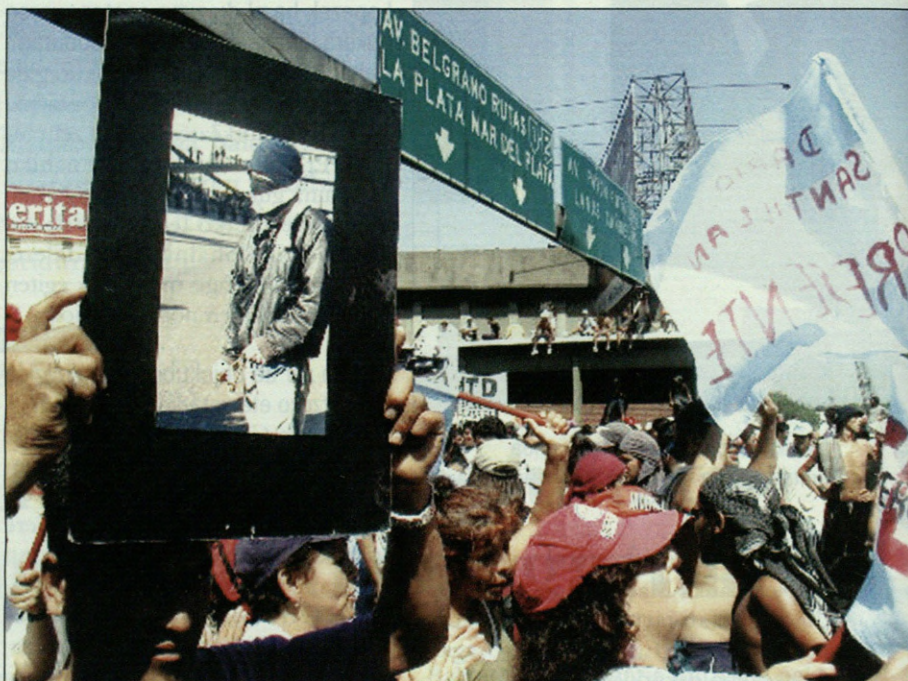
Piketero argentinarrek justizia nahi dute

2002ko ekainaren 26a, negua. Lehenengo orduetatik, Buenos Aires inguratzen duten udalerri zein auzo pobreenetatik heldutako milaka piketero hiriburu federala eta probintzia lotzen dituzten zubietara hurbildu dira: beraiek moztuta, isolatuta geratuko da Argentinako hiriburua, Argentinako bihotz ekonomikoa. Garraibide bakarra errepidea izanik, erraza da ekonomia kolpatzea. Hauxe da piketeen indarra, hauxe piketeroen tresnaren jatorria. Sarraskia laster helduko da; poliziak balaz zaurituko ditu asko eta bi piketero hil.

ALVARO HILARIO
PEREZ DE SAN ROMAN

AZKEN ZAZPI URTEOTAN izandako gobernu guztiei buruhauste gehien eman dien mugimendua langabetuena –hots, piketeroena– izan da: zazpi urte dira langabetuak, estatuak emandako diru laguntza urriak baliatuz (familia txiro bakoitzeko, 150 peso –45 euro inguru– hilabetero), lana eta duintasuna erdiesteko bidean lehenengo taldeak antolatzen hasi zirenetik. Argentinako hegoaldean jaio baziren ere, laster zabalduko ziren Buenos Aireseko konurbaziora: han bizi dira Argentinak dituen 14 milioi pobreetako gehienak.

Ekainaren 26 hartan, bizirik zegoen sei hilabete lehenago hiru presidente bota zituen matxinada; beheko eta ertaineko klaseak batuta, giza erasoak

Hilero, 26an, piketeroek Pueyrredón zubia moztzen dute justizia eske.

erakundeek artean zeukaten zilegitasun apurra erabat txikitu zuen –*Denak joan daitezela*, leloan islatua–. Larria, beraz, Gobernuarentzat egoera eta gutxi kinka zuzentzeko baliabideak, politika egiteko modu berriei aurre egiteko. Egun batzuk lehenago, Duhaldek esan zuen: "Ez dugu gehiagotan onartuko, ordena jarri behar da".

Buenos Aires hiriburu federaletako hegoaldeko muga Riachuelo izeneko ibai pozoitua dago. Berak bereizten ditu hiriburua eta Buenos Aires probintzian dagoen Avellaneda udalerria. Han dago Pueyrredón zubia. Bertan elkartzearen besteak beste, zonaldeko talde piketero gehienak biltzen zituen Aníbal Verón koordinakundea, Gobernuaren arerio nagusienetako bat.

Protestaren egunean, zubitik oso metro gutxira zegoen Walter, garai haietan Telefonicarentzat, kabinetako

dirua bilduz, lanean ziharduena: "Errepresioa egongo zen susmoa denok genuen, piketeak oztopatzeak ahal izango zuten guztia egingo zutela iragarrita baitzeukan Duhalde presidentek", azaldu du. "Kabinetan dirua biltzerakoan babesten ninduen poliziak bazekien familiako batzuk piketeroak zirela. Erregutu zidan zubira joan ez zitezen eskatzeko; bazekien errepresioa Pueyrredón zubian izango zela, aurretiaz zegoela prestatuta. Telefonora heldu nintzenerako, hasia zen tiroketa", dio, etsipeneko keinua eginez.

Egun hartako ordu txikitian, Estatuko Inteligentzia Zerbitzuko (SIDE) kidea den Oscar Rodríguez, Duhalderen konfiantzakoak, protestaren eta errepresioaren lekuak nahiz orduak zeintzuk izango ziren azaldu zizkien Alfredo Fanchiotti komisarioari, Néstor Benedettisi –Avellanedako lehenengo komisaldegiko buru–, Raúl Rodasi

–Marea Azul taldekoa; Mitreko etorbidetan errepresioa gauzatu zuena– eta Mario de la Fuente eta Alejandro Acosta poliziei.

Sarraskiaren ostean, hedabide guztietan, Gobernuak piketeroen arteko liskar bortitzak bezala aurkeztu zituen tiroketa horiek, baina ez ziren langabetuek sortuak, poliziak baizik. Zubipean, Pavón etorbidean "Verón"eko piketeroak eta isolatuta zirudien polizia talde bat aurrez aurre geratu zirela aprobeztatuz, hasi ziren tiroak, Fanchiottik zuzenduriko errepresioa hasi zen. Lau ordu iraun zuen errepresio basatiak. Egun hartan, normalean gomazko perdigoiez hornitzen dituzten poliziaren "Itaka" fusilek berunezkoak bota zituzten: erraz bereizten dira aurrenekoak berdeak eta bigarrenkoak gorriak direla. Aztarnarik ez uzteko, poliziek erabilitako kartutxoak banan-banan bildu zituzten, hainbat bideo eta argazkitan ikusi den lez.

Ehunka pertsona atxilotuta, beste hainbeste bortizki kolpatuta, berunezko balek ia ehun zauritu eta hildako bi utzi zituzten: Darío Santillán eta Maximiliano Kosteki, Lanús eta Guernikako Verón-eko kideak zirenak.

Lehen Duhaldeekin, Kirchnerekin orain, gabineteko burua den Alfredo Atanasofek "piketeroek elkar hil dute" esan zuen berak deituriko prentsurrekoan; segituan, hainbat agerralditan antzeko argumentuak azalduko zituzten Juanjo Alvarezek (Argentinako segurtasun idazkaria lehen, hirikoa egun), Jorge Matzkinen (Barne ministroa) eta Jorge Vanossik (Justizia ministroa). Oraindik ere Probintziaren Gobernadorea den Felipe Solák Fanchiotti komisarioa publikoki txalotu eta zoriondu zuen, baina hara non, egun bi beranduago, *Página 12* egunkariak Sergio Kowalewsky argazkilariaren lana kaleratu zuen: Avellanedako tren geltokian egindako argazkiek Fanchiotti Darío Santillán tirokatzten eta, geroxeago, Darío bera hankaz gora jartzen –hobeto odolusteko– erakusten dute. Bata-batean, Solák goraipatutako hura "ero, psikopata eta hiltzaile hutsa" bihurtu zen Gobernadorearen beraren esanetan.

Piketeroak gaiztotzeko, kriminalizatze eta erreprimitzeko prestatutako estatu konplotak kale egin zuen. Agur piketeroen eta hiriburuko klase ertainaren arteko loturaren kontrako erasoari.

Sarraskiaren egunetik hilabete oroko 26 guztietan milaka piketerok moztu dute Pueyrredón zubia hildako kideentzat justizia eskatuz, beraientzat oso garbiak diren hilketen ardura politikoak argitzeko.

Sarraskiaren hurrengo egunean, Errepresioaren Aurkako Koordinadora (Correpi) eta Aníbal Verón mugimendua auzia prestatzen hasi ziren: hiru urteko lan erraldoia, Claudio Pandolfi abokatuak zuzendurik, lekukoak, frogak eta errudunak zeintzuk diren argi zezaketen osagaiak biltzeko.

Maiatzaren 17an hasi zen epaiketa, baina aulkian jezartzten ari direnen artean bost polizia baino ez dago; arduradun politikoak (arestian aipatutako guztiak, gehi beste batzuk, Kirchner presidentea tartean dagoela), momentuz, lekuko gisa agertuko dira, uztailen zehar.

Hernán López Echague idazle eta kazetari argentinarra, ikerketak sostengatzeko eta epaiketari jarraitzeko osatuta dagoen Nazioarteko Batzordearen partaidea da. Honela azaldu digu, epaiketa dela-eta, zer espero den: "Egungo epaiketa estatuaren aurpegi zuritze hutsa besterik ez da; aulkian jarrita daudenak hiltzaileak beraiek badira ere, ez dira sarraskia pentsatu eta gauzatu zutenak; horiek, oraindik ere, gobernuko goiko postuetan ditugu. Orain, espero dugu abian dagoen epaiketak arduradun politikoak epaitzeko bigarren auzia zabaltzeko behar den beste frogak eman dezala". Hala izan dadila.

Maiatzaren 24an, Alejandro Acosta poliziak honakoa aitortu zuen Lomas de Zamorako epaitegian: "Gerra munizioak hartzen ari zela, zer egingo genuen galdetu nion Fanchiottiri. Berak beltz zikin horiek guztiak hil behar zirela erantzun zidan. Aurrera jo genuen, manifestariak tirokatzten zituela".

Aginduak nork eman zituen, benetako arduradunak nor diren egiaztatzea falta da. Argentinak justizia behar du. ■

erakusleihoa

Egin zaitez harpidedun:

☎ 943 371 545
harpide@argia.com
www.argia.com

ARGIA

UDAN EUSKARAZ

Euskarak ez du oporrik hartuko

Bilbotarrak, udan eta euskaraz. Neguan ere ez du erraza bilbotarrak edozein bazterretan euskaraz aritzeko. Udan ingurunea ez da aldatzen, euskaraz aritu nahi duenak esfortzu berezia egiten ez badu behintzat. Zenbat Gara elkarteak Bilbon, Bizkaiko Ondarroan eta Nafarroako Aurizperrin euskara bizi-bizi erabiltzeko zerbitzuak antolatu ditu, urtero bezala.

URTEAK DIRA Zenbat Gara elkarteak kideek udan euskaraz aritzeko zerbitzuak eskaintzen dituztela. Udan neguan adina zailtasun dute bilbotarrak euskaraz aritzeko, baina opor garaian denbora gehiago izaten duguenez, euskarari tartea egin nahi dionak aurkitzen du astia.

Bete-bete euskaraz aritzeko adinik ez dagoela-eta, haur, gazte, heldu eta familientzako eskaintzak ditu Zenbat Gara elkarteak.

Haurrak eta gurasoak kanpinean

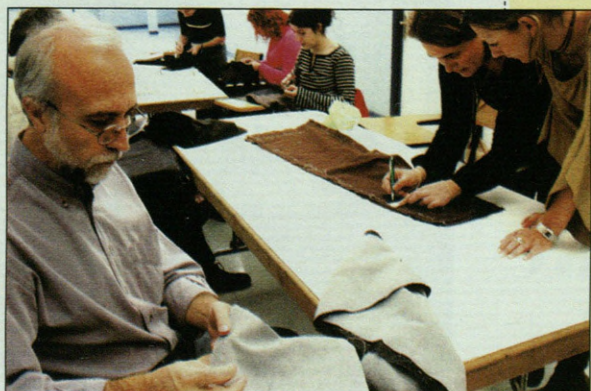
Nafarroako Aurizperri herriko kanpinean oso ondo pasatzen dute haurrek, eta baita gurasoek ere. Bost urte dira Kanpina euskaraz zerbitzua eskaintzen

ONINTZA IRURETA

duela Zenbat Gara elkarteak. Kanpinen arduradunekin hitzartuta dutenaren arabera zerbitzu guztiak euskaraz eskaintzen zaizkie bezeroei. Bertako zerbitzuez gain, Kafe Antzokioek begiraleak kontratatzen dituzte egunero ekitaldiak antolatzeko. Egun osoa euskaraz, beraz; kanpinen zerbitzuak euskaraz, herritarrekin euskaraz eta kanpinen ekitaldietan ere euskaraz. Nork sentitzen du ordea, horrelako egitasmo batean parte hartzeko beharra? Bilboko hainbat gurasok oporrak bai, baina euskal giroan egiteko modua aurkitu nahi du. Haurrek euskaraz egi-

tea nahi dute, baina gurasoetako batzuek ere premia daukate. Neguan Zenbat Gara elkarteak antolatutako ikastaroetan euskara ikasten eta hobetzen ari dira haur txikiak dituzten guraso gazteak. Guraso horiek euskara orain ari dira bere egiten eta hizkuntza berria transmititzeko fasean betebete daude. Xabier Monasterio Zenbat Garako kideak adierazi digunez, "transmisio hori egiten jarraitzeko gune aproposa da oporraldia edo oporraldiaren zati bat kanpinean pasatzea". Gurasoei kanpinera joateko ez diote EGAKo azterketa gainditua izatea eskatzen, kontuan izanda guraso batzuk euskara ikasten ari direla. Haurrek euskara ikasi beharrek, obligazioarekin ez al

duten lotzen galdetu diogu Monasteriori: "Oso ondo pasatzen dute. Euskara beraientzat gela barruko, lau horma

Tailerretan euskaraz aritzeko aukera dute bilbotarrek, baina zaletasunak praktikan jarri eta lagunak egiteko gune aproposa ere bada.

arteko kontua da, euskara ikastolarekin, ikastearekin lotzen dute, baina kanpian, adibidez, ohartzen dira hizkuntza horrek beste zerbaitearako ere balio duela. Harremanetarako balio duela, jolas, barre egiten dutela euskaraz".

D eta B ereduko eskoletan ikasten duten haur hauentzat euskarari lotutako ekintza bakarrak ez dira udakoak, neguan ere Bilboko Kafe Antzokira askotan hurbiltzen baitira. Igandero urritik maiatzera bitartean haurrak hara joaten dira hainbat ekitalditan parte hartzera, antzerkia dela, pailazoak, magoak...

Urtean zehar antzerki talde bat ibili da eskoletan eta kultur etxetan, lau urtez aurkeztutako hiru obrek 85 emanaldi izan dituzte. Bi disko eta DVDa aterata dituzte. Azken produktu hauek agortuta daude. Monasterioren ustez, horrek esan nahi du, Bilbo izanda ere, badagoela euskaraz bizitzeko gogoz den jendea.

Gazteak barnetegian ondo pasatzen

16 eta 20 eta gutxi urte artekoak Bakaikuko barnetegira joaten dira. Euskara ikasten ari dira, baina ez

Familia osoa Aurizperriko kanpian

Lidia Lizarragak eta senarrak ederki ezagutzen dute Kanpina Euskaraz egitasmoa. Bost bat urte badaramatzate Aurizperriko kanpinera joaten. Astebete igarotzen dute han senar-emazteek, 12 eta 8 urteko alabek eta orain 14 hilabeteke semeak ere bai. Aurizperri joatearen arrazoia argi azaldu digu Lizarragak: "Alabek D ereduan ikasten dute, gurekin euskaraz egiten dute, baina Bilbon bizi gara... euskararen erabilerak kezkatzen gaitu. Gure alabek giro euskaldun euskaraz egiten dute, baina besteak gaztelaniaz ari direnean beraiek ere hala egiten dute". Aurizperri joaten direnean bi helburu bete nahi dituzte; oporrak ondo pasa eta euskaraz bizi. Kanpian euskaraz aritzeko baldintzak beteta daude, batetik zerbitzu guztiak euskaraz eskaintzen dituztelako eta bestetik, Zenbat Garako begiraleek egunean zehar hainbat ekintza antolatzen dutelako.

Udan Aurizperriko kanpinera eta Aste Santuan Bakaikura (Nafarroa). Hara ere urteetan joan dira; aurten ere gozatu dute hango baso eta mendietan, eta euskaraz. Beraien moduan urtero errepikatzen dutenak han ikusten dituzte eta baita alaben eskolako ezagunak ere.

Ikasturtean zehar, igandetan, bi alabak Zenbat Garak antolatutako ekitaldietara ere joaten dira Kafe Antzokira eta nola ez, Bilboko Aste Nagusian Algara konpartsarekin igarotzen dute eguna. Lidiak labur adierazi digun moduan: "Oporrak euskaraz gozatzen saiatzen gara, baina jaiak ere bai!".

pedagogia betikoa erabiliz. Gramatikak ez du hainbesteko garrantziarik eta aldiz, komunikazioak bai. Eskolak jasotzeaz gain, irteerak eta beste-lako denbora-pasak egiten dituzte. Bilbon bertan ere barnetegi berezia badute; 8:00etatik 14:00etara ikasi, bertan bazkaldu eta arratsaldean 17:30ak arte egoten dira.

Barnetegira doan gaztearen perfil zehatzik ez dago. Batzuek urtean zehar ikasitako euskara sendotu nahi dute, beste batzuk giro euskaldunaren bila doaz, besterik gabe ondo pasatzera doazenak ere badira. Erabaki hori hartzerakoan gurasoek badute zeresanik Monasterioren ustez, baina ahozko transmisioak ere funtzionatzen omen du. Hainbat gazte beldurrez iristen omen da barnetegira, pentsatuz ohiko eskolak jasoko dituztela. "Ikusten dute uda aldiko saio horiek ez dutela zerikusirik negukoekin. Guk ere horretarako baliatzen ditugu, euskaraz txantxak egiteko, erregistroak lantzeko, adierazpidea lantzeko...", dio Monasteriok.

Uda usainean

Helduek aukeran dituzte ikastaro trinkoak, Bakaikuko eta Ondarroako barnetegiak, eguneko barnetegiak eta tailerrak.

Batzuek euskara neguan baino azkarrago ikasteko asmoa dute, kolpe-urats handiagoa eman nahi dute. Beste batzuek udako eten luzeari beldurra diote. Badira gramatika alorrean ondo moldatzen direnak, baina mihia askatu beharrean daudenak. Ikastaro, tailer eta barnetegi bidez lortu nahi dituzte beren helburuak, beti ere, kon-tuan izanda uda dela eta neguko zorroztasuna udako beroak eta opor usainak biguntzen dutela. ■

<http://www.zenbatgara.org>

helbidean, aurtengo udako zerbitzu guztien xehetasunak daude.

Babeslea: Hondarribiko Udala

Giltzurrun indiar gazte eta freskoak saltzen dira merke

Giltzurrunak erosi eta saltzea ez da etikoa eta bai pobreak zukutzeko beste sistema bat gehiago. Indian ere debekatuta dago komertzio hau, baina legearen zirriztuak erabiliz egiten da. Gizaki bizien giltzurrunak hain merke kostata, hildakoen organoak transplantatzeko programak atzeratuta jarraitzen du.

S. SUBHASH ETA R. GOVINDAN

Pallipalayam herrikoak dira, Indiako Tamil Nadu estatuan, ezin bizirik zeuden. 35 urte dituen Subhashek 35.000 rupia zor zituen, bere te ostatua suak kiskali zuenetik; Govindanek berriz, 37 urteko gizon gaztea, ehungintzan ziharduen eta bere alaba ezkondu beharragatik 45.000 rupiatako "zuloa" zuen egina etxeko ekonomian. Hartzekodunak atzetik bultzaka eta diru eske nora joanik ez, biek erabaki zuten geratzen zitzaien ondasun bakarretakoa saltzea: giltzurrun bana.

Beste askoren arteko bi kasu hauen kontaketaekin hasten da Indiako *Frontline* astekariaren ikerketa ekipoak publikatutako lana. *The Hindu* egunkariaren taldekoka da magazine hau.

"Giltzurrunak, batik bat, Chennai eta Bangalore-n erraz saltzen diren lehengaiak dira, eta hori badakite Subhash eta Govindanek. Beren herriko eta inguruetako chunka jendek egin dute gauza bera diru beharragatik, eta biek ere bazekiten zer egin beren giltzurrunak merkatuan eskaintzeko. Horretarako bitartekari -broker- bat kontaktatu zuten erosleak bila zitzan. Subhashek bere giltzurruna Taramangalam-eko zinema gela bateko jabeari saldu zion, 45.000 rupia aginduta; Govindanek Sankari ondoko kamioi jabe bati. Govindanek operazioaren ondoren 35.000 rupia jaso zituen, eta Subhashek 30.000, agindu ziotenaren bi

heren. Beren zorrak ordaindu zituzten, baina laster hasi ziren berriro zorretan sartzen. Operazioaren ondoren ordean lehen bezain gogor ezin ziren jardun lanean. Bietatik inor ez da joan geroztik medikutara. Subhashek gaur 25.000 rupia zor ditu eta Govindanek 19.000".

Giltzurrun trafikoa Indian duen garrantziari buruzko ikerketa -orriotarako laburbildu dugun artikulua- 1997an plazaratu zuen *Frontline*. Data hori ikusita gai honen aktualtasunari buruz zalantza bat piztu bazaizu, irakurle, ikusi dossier horretako titulu berriago hauek: *Punjab-eko giltzurrun trafikoa*, *Giltzurrun racketa Kerala*, *Giltzurrun bakarra duten herri-tarrez betetako auzoak*, *Emailleekin elkar-rrizketa...* Hemengo komunikabideen web guneetan *Terrorismo* edo *Conflicto vasco* dossier eguneratuak dauden gisa bertsuan.

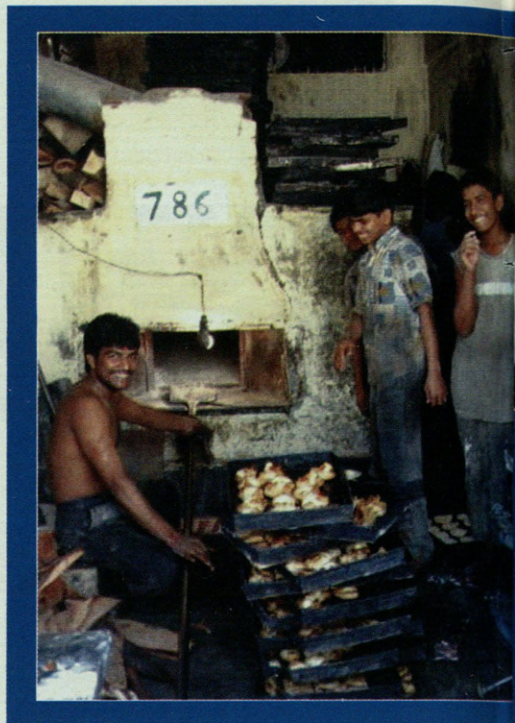
1994ko lege baten bidez debekatu zuten Indian giltzurrunak erosi eta saltzea. Gure artean bezala, han ere organo hori behar duenaren familiarteko batek eman dezake -gurasoek, anai-arrebek, seme-alabek, ezkontideak...-. Legea aterata berehala hainbat sarekada egin zituen poliziak trafiko horren kontra, eta efikazia irudia eman. Baina berriro indartu da pobreen giltzurrunekin aberats gaixoak sendatzeko industria hau, legeak duen puntu berezi bat baliatuz.

Indiako legeak zirriztu berezi bat utzi baitzuen: Baimenak Emateko Batzorde berezi batek erabaki dezake senitartekoa ez izan arren gaixoarekin lotura berezia duten lagunek ere dohaintza egin ahal izatea. Saltaileak eta eroslea gauek goizera 'lagun min' bihurtzen dira eta batzordeak bost minutuko tramitearekin erabakitzen du askotan baimena.

Dialisia baino merkeagoa duzu...

Indiako txiroen osasuna usteltzen duen organo trafiko hau beste herrialde askotan ere behartsuek nozitzen duten odolustea da. *Frontline* bere analisisan argitzen duenez, garapen bidean den herrialde honetan badira alde batetik ospitale oso onak munduko onenekin parekatu daitezkeenak, eta beste aldetik behartsu populazio zabal bat medikuen lan txarren biktima izan daitezkeenak. Horregatik giza organoen transplante programen gaiak etika aldetik garrantzia handia hartzen du bere burua munduko demokraziarik handiena dela aldarrikatzen duen Indian.

Beste datu garrantzitsu bat: Indian giltzurrunetako gaitzak dituztenen gaixoentzako dialisi zerbitzu publikorik ez dago. Erraina erosten dutenak ez dira beti jende oso aberatsa, askotan erdi-mailako herritarrak dira, dialisi tratamendua ordaintzeko larri dabiltzanak sarri; astean bi eta hiru aldiz egin beharreko dialisia pagatu

Indian eta mundu osoan egiten da giltzurrun trafikoa, baina Chennai estatuko Villivakkam eta Tamil Nadu-ko Pallipalayam herrietan beste inon baino "giltzurrun-bakar" gehiago omen dago. Erretratu txikian operazioaren orbaina erakusten ageri den S. Subhash-ek bezala giltzurruna saldu dutenek, zorretatik ateratzeagatik egin dute. Erosleek, dialisi beldurgarriari ihes egiteagatik. Dialisia gainera Indian ez da dohainekoa. Lerroon gainera K.C. Reddy medikua da; honek esan zuen sal-erosketa hau defenditzeko "Pagatu ala hil" famatua.

beharra dagoenean, erraz ulertzen da giltzurrun berri bat lortzea osasunarentzako adina sakelarako ere mesedegarria dela.

Saltzaileak aldiz Indiako herri txiroenetako jendeak dira. Indian milaka dira gaur giltzurrun bakarrarekin bizi direnak, bigarrenak zorrak pagatzeko saldu ondoren. Oihalgintzako langileak, obrero kualifikatu gabeak, txabolategietan bizi direnak... baina baita zor handitan sartu diren langile kualifikatuagoak ere. Familia askotan senarra eta emaztea biak dira giltzurrun-bakarrak. Herri horietan denek dakite une bakoitzean nola kotizatzen den erraina, eta hori saltzekotan norengana jo behar den.

Kasu batzuetan saltzaileak gero bitartekari edo broker bihurtu dira. Broker hauek 1994-95 arte egun-

argitan egiten zuten beren lana. Kazetariak aipatzen dute komisio-nista hauetako batek bere aurkezpen txarteltxoan *Government Approved Kidney Agent* (Gobernuak Onartutako Giltzurrun Agentea) ipintzen zuela. Beste bat ba omen zen Chennai-ko ospitale bateko kantinan mahai bat hartu eta *Kidney Agent* txartela jartzen zuena. Broker horietako asko lege berriarekin ezkutuko jardunean hasi ziren. Bat aipatzen dute zehazki *Frontline*-en, Sekhar izenekoa, Pallipalayam herriko broker famatuena: Indiako Alderdi Komunistako militanteek sekulako jipoia eman zioten behin kalean, eta geroztik klandestinitatean egiten omen ditu bere komisio-nista lanak.

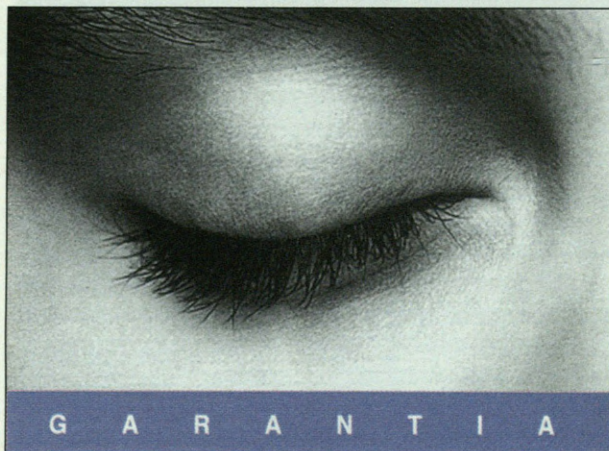
Esan beharrik ez dago transplante edo grefak egiten dituzten medikuen

laguntzarik gabe komertzio hau ez litzatekeela existituko. Medikuek eta ospitaleen artean, *Frontline* kazetako ikerketa ekipoak lau sail egiten ditu, organo trafikoaren aurrean duten jarreraren arabera. Batzuek, giltzurrunaren emaile izateko familiakoak baino ez dituzte onartzen. Beste batzuek legeak baimentzen duen salbuespen hori onartzen dute, baina emaileen egoera eta historia zorrozki ikertuz. Hirugarrenek gaixoari erraina ematera "oso hurbileko lagun maite bat" badator Baimen Batzordera bidali eta galdera gehiago gabe horren erabakia ontzat ematen dute. Azkenik, badira giltzurrun bat lortu nahi eta ezin duenari "ezagutzen dugu norbait igoal lagunduko lizukeena" esaten diotenak. Lotsarik gabeko mediku trafikatzailak, alegia.

Organo trafikoak indarrean dirau, eta aldiz Indian gutxi aurreratzen da hildakoen organoen transplanteetan. Kultur arazoa omen dela dio gobernuak. Trafikoa moztu arte ez dela aurreratuko uste dute beste askok.

Indiako kazetari ikerzale hauek organo trafikoa justifikatzen duen K.C. Reddy medikuaren jarrera zini-koa nabarmendu dute. Honek famatu egin zuen Indian bere "Pagatu ala hil" eslogana. *Frontline*-ko kazetariak zuzenean galdetu zioten ea zenbat pagatu behar den: "Indian, esate baterako, istripu batean hil den baten familiari gobernuak 25.000 rupia pagatzen dio; beraz, horixe da giltzurrun baten prezioa". Euro batek joan den astean 52,5 rupia balio zuen. ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Bero-beroan

ETAren berri ona ondo hartu da bertako klase politikoan eta Madrilén

la edozein kasutan litzateke berri ona ETAk kargu politikoak bere jardura armatutik salbu uzten dituela jakitea, eta are hobeagoa da egun bizi den egoeran. Are hobeagoa litzateke edozein kolektibo edo pertsona bere jardura armatutik salbu dagoen iragarpena, horrek beste egoera politiko batean geundekela iragarriko lukeelako, baina gauden egoeran gaude eta errealitate gordina adierazpen politikoki zuzen eta ederrren gainetik dago. Egindako adierazpen xumeen lerro artean irakurrita, Moncloan eta Ferrazen ere ongi hartu da keinu esanguratsua. Keinuen garaia da eta keinu bakoitza hartu behar da aurrerapen gisa, lur azalaren azpiko ur korrontearen intentsitatea oso ongi zein mailatakoa den ez dakigun arren. Alderdi politikoei, hala ere, jakin badakite Espainiako Gobernua eta ETAren arteko pul-tsua garrantzitsua izanik, garrantzitsuena euskal alderdien lapikoa egosten dena dela eta hori izango dela erabakigarria garai politiko berrian. Txanponaren alde batek, halaber, beti du beste, hala ikusi nahi ala ez, eta errealitatearen perspektibarik ez galtzeko, komeni da aintzat hartzea ETAk zabalik mantentzen dituela gainerako fronte guztiak, hori bai, azken bi urteetan hildakorik eragin gabe. Egoera borobil-tzeko, astelehenean ezagutu zen Segi-Haika auziarenak ere, bai-kortasunerako tartea ematen du, izan zitezkeen epaietatik biguine-netakoari heldu baitio Auzitegi Nazionalak. Datozen makrosu-marioei begira ere ildo jarria bide dago: "Ez dira ETA", dio auzitegi bereziak.

JOSEBA OLALDE

Kate motzean lotutako lehendakaria

Enpatea, horixe dago iragarria lehendakari berriaren hautaketan eta mapa politikoaren egoera ikusita, horixe litzateke lehenbiziko bozketetan normalena. Azken boladan, dena den, euskal politikaren urak dantza arinean ari dira eta ezustekoen atea ere zabalik da. Edozein eratan, EAJk eta hirukoak beren gutxiengoaren estutasuna iragan beharko dute, bai bozketetan eta bai ondoren. Aipatzen den guztiari ezin kasurik egin, jakina, baina aho askotan entzuten da legealdi hau ohikoa baino motzagoa izango dela. Normalizazio politikorako akordioa lortzea izango ei da hiruko gobernuaren lehentasuna, azkenean gobernu gisa eratzten bada bederen. PP kenduta, dena den, hori da baita ere beste korrante politiko nagusien asmoa eta helburu horri bakoitzak bere interesei eusten dion indar berarekin eusten badiote, antzemango da fruiturik legealdian zehar. Oreak gaitza eta hauskorra ekarri zuten hauteskundeek eta egunerokotasunaren kudeaketa ere ezin bestelakoa izan.

Zer da...

Kreditu sindikatua

Kreditu sindikatua mailegu modu bat da. Modalitate horretan, maileguaren zenbateko handia dela eta, hainbat entitate finantzariok hartzen dute parte multzoan. Sindikazioari esker, mailegua hainbat entitaterekin artean bana daiteke. Hartara, enpresa batek finantzazio gehiago lor dezake, eta bankuek arrisku handiak saihesteko modua dute, kredituaren bolumena hainbat entitaterekin artean banatzen baita. Enpresek epe luzerako finantzazioa lortzeko baliatu ohi duten bide bat da kreditu sindikatua. Ez zaio, ordea, edozein enpresari onartzen. Eskuarki, bolumen eta solbentzia handiko enpresei eman ohi zaie, kopuru handiko kredituak izaten

baitira. Kreditu operazioak bostetik zazpita urteko iraupena izan ohi du. Mailegu sindikatuek tasa barietateak izaten dituzte erreferentzia; batik bat, Euribor eta Libor tasak. Kreditu sindikatu hori antolatzerakoan, banku batek hartu ohi du bere gain kreditua antolatzeko ardura, eta hark proposatzen die operazioa beste banku batzuei. Banku agentea esan ohi zaio. Kreditu horretan kopuru handiekin parte hartzea konprometitzen direnei talde aseguratzaila esaten zaie, eta konpromisoa bermatu gabe parte hartu nahi dutenek talde ezartzaile osatzen dute.

Daniel Udalaiz

Geu aldizkaria Arabara hedatuko da eta kioskoetara ere bai

150. ZENBAKIA argitaratu du *Geu* aldizkariak eta ospakizuna baliatuz hainbat aldaketa egingo dute hilabetekarian. Orain arte harpidetza sistema baino ez dute erabili eta urte bukacrarako kioskotan jarriko dute aldizkaria. Gasteiztarrei Gasteizko berri emateaz gain, Arabako zein Euskal Herriko informazioa landuko dute eta hiriburutik kanpoko irakurleak erakartzen saiatuko dira. *Geu* hilabetekaria 1992. urtean sortu zen *Geu Gasteiz* izenarekin. Gaur egun aurrekontuaren %16a osatzen dute erakunde publikoen diru-laguntzekin. Eusko Jaurlaritzak %9,5 jartzen du, Arabako Foru Aldundiak %5 eta Udalak %1,5. *Geuko* zuzendariak, Estitxu Beñasek, adierazi du laguntzak ez direla nahikoa eta "Arabako euskara hutseko hilabetekari bakarrarekiko diskriminazio positiboa" eskatu du.

Demoak tren geltokian dantzari

SNCF TREN KONPAINIAKO Baionako zuzendariarekin hitz egin nahi zuten, beste behin, demoek. Ekainaren 18an, bi eskaera zituzten zuzendariarentzat: batetik, Herve Thépaulti jarritako isuna bertan behera uzteko (63 demo auzipetu zituzten trenbidean musean aritzegatik, baina Thépaulti eskatu diote isun osoa ordaintzeko, 11.000 euro) eta bestetik, tren zerbitzuan euskararen gutxieneko presentzia bermatzeko. Zuzendariak demoekin elkartzeari uko egin zionez, 200 lagun bildu ziren tren geltokian mutxikoak dantzatzeko. Ateak itxi zizkieten eta polizia sarrera guztietan egon ziren.

BAHEA

Hirugarren Bake Konferentziaren bukaceran, Elkarriren helburu nagusia alderdien mahaia abian jartzea da. 2006a bukatu aurretik eratu beharko litzatekeela uste du Jonan Fernandez Elkarriko koordinatzaileak. Berria-n egin berri duen elkarriketan, halaber, "lehendakaria aukeratzeko blokeoa gaintzen denean, alderdien mahaiaren osaketaren blokeoa etorriko dela" dio. Elkarri, halaber, egun duen funtzioa aztertzen ari da eta bake prozesua gorpuztuz gero, desagertzea ere aukeren artean legoke.

Iñaki de Juana Chaosen auzian Santiago Pedraz epaileak gogor erantzun die presoaren auziperatzea eskatzen duten AVT eta fiskalari, batez ere hauek ETArek sareak eta de Juana Chaos ez dituela ezagutzen leporatzen diotenean: "Auzian idatzia dagoena dagokio jakitea instrukzio epaileari, ez besterik. Hor ez dagoena ez da existitzen".

FESTIVAL INTERNACIONAL
GETXO JAZZ XXIX
UZTAILA 1-5 JULIO 2005
NAZIOARTEKO JAIALDIA

PLAZA BIOTZ ALAI • ALGORTA • 21,30H. <table border="0"> <tr> <td style="width: 50%;">1 Concurso: DAVID DORUZA TRIO (Txekiar Errep.) MARIA JOAO-MARIO LAGINHA</td> <td style="width: 50%;">4 Concurso: FELIX FROMM SEXTETT (Alemania) PIRINEOS JAZZ ORCHESTRA</td> </tr> <tr> <td>2 Concurso: NO LIMIT (Austria) JOHN SCOFIELD QUARTET</td> <td>5 Concurso: Ganador del Concurso de Grupos RICHARD GALLIANO TRIO</td> </tr> <tr> <td>3 Concurso: FRANK WÖSTE TRIO (Frantzia) BALDO MARTINEZ PROYECTO MIÑO</td> <td></td> </tr> </table>	1 Concurso: DAVID DORUZA TRIO (Txekiar Errep.) MARIA JOAO-MARIO LAGINHA	4 Concurso: FELIX FROMM SEXTETT (Alemania) PIRINEOS JAZZ ORCHESTRA	2 Concurso: NO LIMIT (Austria) JOHN SCOFIELD QUARTET	5 Concurso: Ganador del Concurso de Grupos RICHARD GALLIANO TRIO	3 Concurso: FRANK WÖSTE TRIO (Frantzia) BALDO MARTINEZ PROYECTO MIÑO		GETXO ANTZOKIA PLAZA • ALGORTA • 19,30etan. <table border="0"> <tr> <td style="width: 50%;">1 FOUREJAZZ (Galizia)</td> <td style="width: 50%;">4 TERESA ZABALZA Set + Carme Canela</td> </tr> <tr> <td>2 LISTEN! (Norvegia)</td> <td>5 ESTER ANDUJAR GROUP (Valentzia)</td> </tr> <tr> <td>3 CONTRERAS & TUTUSAUS Qt. (Katalunia)</td> <td></td> </tr> </table>	1 FOUREJAZZ (Galizia)	4 TERESA ZABALZA Set + Carme Canela	2 LISTEN! (Norvegia)	5 ESTER ANDUJAR GROUP (Valentzia)	3 CONTRERAS & TUTUSAUS Qt. (Katalunia)	
1 Concurso: DAVID DORUZA TRIO (Txekiar Errep.) MARIA JOAO-MARIO LAGINHA	4 Concurso: FELIX FROMM SEXTETT (Alemania) PIRINEOS JAZZ ORCHESTRA												
2 Concurso: NO LIMIT (Austria) JOHN SCOFIELD QUARTET	5 Concurso: Ganador del Concurso de Grupos RICHARD GALLIANO TRIO												
3 Concurso: FRANK WÖSTE TRIO (Frantzia) BALDO MARTINEZ PROYECTO MIÑO													
1 FOUREJAZZ (Galizia)	4 TERESA ZABALZA Set + Carme Canela												
2 LISTEN! (Norvegia)	5 ESTER ANDUJAR GROUP (Valentzia)												
3 CONTRERAS & TUTUSAUS Qt. (Katalunia)													

INFORMAZIOA 944 914 080 • INFO@GETXOKULTURA.COM • WWW.GETXO.NET

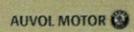

San Joan, San Joan...

Euskal Herriko leku askotan nahasten edo batzen dira s/z hizkiak. Behin Segurako gizon batek, elkarrizketa nolabait hasi behar eta, San Joan egunean, hain justu, honela esan zuen: "Gaur Zan Joan" eta koadrilan zegoen Lazkao Txikik "Bai, eta bihar joan zan!". Egun bat besterik ez.

Ekainean —eguzkia gainean— gaude eta, beraz, egun argiak iraupenik luzeena duen hilabetea. Baserrietan, atariko atean, lizar adarrak eta eguzki loreak jartzen diren garaia. Haurrak, San Joan bezperako suarekin ohera berandu joateko aitzakia ederra, baita suarekin baterako ospakizunetan, kanta, dantza eta bertsoz gozatzekoa ere. Nola ez, suaren gainetik saltoka zein lehenago ausartu, harrotasun puntu bat ere bai: garrak zenbat eta altuago, orduan eta hanketako *bixarrak* depilatzeak aukera hobea. Eta, abereak bezala markatuta geratu ezean, gaitzerdi!

Aspaldiko ohitura; erromatar idazleek adierazten dute nolako ospakizunak egiten zituzten euskaldunek egun horretan, garai haietan.

Gure bailaran, honela kantatzen da oraindik:

San Joan, San Joan heldu da
sorgin begia galdu da
galdua bada galdu bedi
sekula agertu ez baledi!
San Joanez ez dauka
besterik gogoan:
gariak eta artoak gorde, gorde
sorginak eta lapurrak erre, erre.

ZER ERRE?

✕ Politikak duen itxura, martxa, jarrera, erabilera... Mundu zabaLEAN. Euskal Herriko politikan, berriz, hogeita hamahiru da musean ere jokorik txarrena eta zuek, bi aldeok, joko horrekin berarekin ari bazarete, zer espero dezakegu zuengandik? Eta sailetik kendu dituzuen karta horiekien zer?

✕ Lege ankerrak, justiziarik gabeak, indarra eta bere lagunak babesten dituztenak.

DANI BLANCO

✕ Izaera eta joera indibidualistak. Ikasleak ere gero eta bakartiagoak dira, talde lana saihesten dute; eskolak eta geletan jende gehiegi izateak hala bihurtzen ditu. Gizartearen joerak, teknologia berriek... ere bai. Nolako gizartea eraikiko dugu bestela?

✕ Globalizazioaren ekarri negatiboak. Gero eta gaizkiago banatutako aberastasuna, goseteak, gaitzak... Gabonetarako gizentzen den antzarari zaperoa bezala, nahi eta nahi ez, sartu nahi diguten kultura deserrotua, janzkera, musika, jan-edana, kontsumo ohiturak...

✕ Gezurrak eta beren gainean oinarritutako hiltzaileen gerrak, gutxiak asko irabazteko denok izorratzen gaituztenak...

✕ Mundua mugatua dela dakigunean, garapenak ez duela mugarik sinestarazi digun ustea. Garapen horri eusteko natura suntsitu, itsasoa arrainez hustu eta zaborraz bete, lurraz zementu, plastiko eta asfaltopean sarrarazi edo trenbidez josi behar ditugun ustea.

✕ ...

ZER GORDE?

✕ Natura, ingurumena, zuhaitzak, landareak, aire sanoa, ur gozo eta gazi garbiak, arrain, hegazti eta abereak, pertsonak... Energia iturri naturalak, geuk sortutako kalamidadeak aurrean hartuta baikaramatza.

✕ Geurea: patxada, egonarrria, indarra, ahala, sinestea, gogoa, grina, nahia, umorea, ziria, izaera, ohitura zaharberrituak, hizkuntza, adierazkortasuna, bertsoak, olerkiak, dantzak, antzezenak... nortasuna.

✕ Itxaropena, begi bista, beste bista, adimenez jokatzeko joera eta ausardia, amets egiteko gaitasuna, besteen zapatatik gauzei begiratzeko kementa... mundu eta bizi hobearen bila abiatzeko adorea.

✕ Osasuna eta, bera zaintzeko, sorgin eta intxixuen jakinduria.

✕ ... —bakoitzak erantsi nahi dituenak, bestela artikulua ez baitut amaituko—. ■

San Joan bezperako suarekin
ohera berandu joateko aitzakia
ederra, baita suarekin baterako
ospakizunetan, kanta, dantza eta
bertsoz gozatzekoa ere. Nola ez,
suaren gainetik saltoka zein
lehenago ausartu, harrotasun
puntu bat ere bai: garrak zenbat
eta altuago, orduan eta
hanketako *bixarrak* depilatzeak
aukera hobea. Eta, abereak
bezala markatuta geratu ezean,
gaitzerdi!

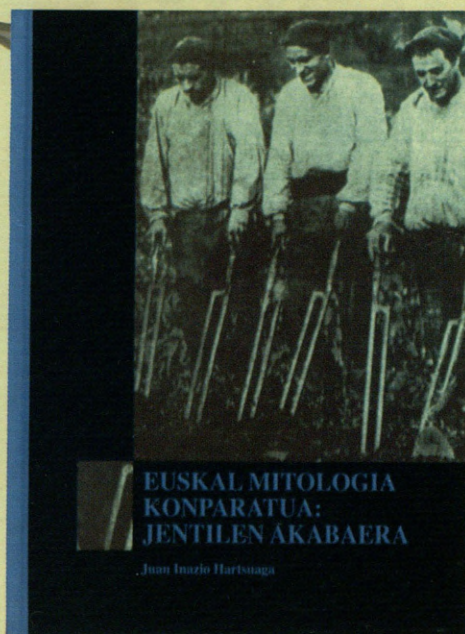
ELIKAGAI TRANSGENIKOEN ARAZOAK

Liburu honek egungo genetikak egin dituen aurkikuntzen berri ematen digu, eta, batez ere, bioteknologiak eta ingeniari-tza genetikoak azken urteotan izan dituzten aurrerapenak: klonazioa, giza genoma proiektua, ADN birkonbinatzailea, . . . Eta elementu horien bidez, genetikoki eraldaturiko landareen, animalien eta onddoen menuak ikusteko parada izango dugu irakurketan.

Alde teknikoekin batera arazo sozial eta ekologikoak sortu dira, noski. Transgenikoen transnazonala den Monsanto-k sorturiko PCBak, dioxinak, hazteko hormona sintetikoak eta Roundup (gehien saltzen den belar-hiltzailea) produktu arriskutsuen inguruko eztabaida agertzen da. Genetikoki eraldaturiko organismoekin zerikusirik duten arazo berriak mahaigaineratzen dira: kutsadura genetikoa, hazirik gabeko landareak (Terminator teknologia), biopirateria, monokultiboak, biodibertsitatea galtzea, . . . eta horien aurre borroka sozialek sorturiko demokrazia- eta elikatze-subiranotasunaren kontzeptu iraultzaileak. Prozesu honetan ere Euskal Herriak emandako urratsak aztergai izango dira.

GAIK
ARGITALDARIA

EUSKAL MITOLOGIA KONPARATUA: JENTILEN AKABAERA

Bi zatik osatzen dute liburu hau. Lehenean, "Euskal Mitologia Konparatua" izenekoan, antzinako euskaldunek mundua eta gizartea nola irudikatzen zituzten aztertzen da bertan, eta, eredu hori inguruko herrien mitologiek eskaintzen zituztenekin konparatzen da, beraien arteko aldeak azalduz. Konparazioak euskal izaera berezia jartzen du agerian, eta egungo testuinguruan uhertzen ari den euskal senaren nondik norakoak eskaintzen dizkigu egileak, baliagarriak geratuko zaizkigulakoan: jainko zigortzailerik gabeko mundua, klaserik gabeko gizartea, gizaki burujabe eta askea, lanerako grina, elkertasuna, . . .

Bigarren zatian, Euskal Mitologia Konparatuan garatu den metodologia aplikatzen da "Jentilen Akabaera" mitoari bere jatorria eta esannahia argitzeko asmoz. Horretarako, hala Euskal herrian nola Euskal Herri-kanpo aurki daitezkeen elezahar honen bertsiok jasotzen ditu, eta haien jatorria, hedapen eta eraldaketak deskribatzen ditu. Hiru zutabe zientifiko erabiltzen ditu lan horretarako: ahozko kontakizunen bilakaera gobernatzen duten legeen ezaguera; euskal eta indoeuropar mitologiaren arteko desberdintasunak; eta arkeologia. Emaizta ezin ernagarriagoa da.

Jadanik salgai zure liburudendan!!!

Tel. / Faxe 943 47 13 04 • jiak@facilnet.es

MUNDU BAT HAMAIKA LEKU

18 bidaia

txina
karibe
andaluzia
mallorca
kantabria

族
遊

中

國

Ekainaren 19tik aurrera

Kupoi guztiak bilduz gero,
autorako eguzkitakoa
jasoko duzu opari.

berria

Laguntzailea:

EROSKI bidaiak
merezi duzu

Euskaldunok behar dugun

berria